

ANDERSEN MESÉI

A RECLAM-féle KIADÁS UTÁN SZABADON ÁTDOLGOZTA
ARNDT PÁL

FORDITOTTA
GYÓRY ILONA

Négy színnyomatu képpel OFFTERDINGER K. és 40, a szöveg közé nyomott ábrával
ZICK, SCHNORR, REISS, KLIMSCH, KEPLER, FLASHAR, EFFENBERGER és mások után.

BUDAPEST,
LAUFFER VILMOS TULAJDONA

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 4.0 Nemzetközi (CC BY-SA 4.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.hu>

Elektronikus változat:
Budapest: Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2017
Készült az Internet Szolgáltatók Tanácsa támogatásával.
Készítette az Országos Széchényi Könyvtár E-könyvtári Szolgáltatások Osztálya
ISBN 978-615-5572-89-0 (online)
MEK-16637

TARTALOM

Előszó.

Babszem Böske.

A gólyák.

A repülő bőrönd.

A hóember.

Az almavirág.

A tűzszerszám.

A rút kis kacsa.

A foltozótű.

A kis Tuk álma.

A királykisasszony és a borsószem.

Rege a homokemberről.

A theáskanna.

A kis Ida virágai.

A kis gyufaárus leány.

A koronás hattyuk.

Egy boldog család.

Az angyal.

Az állhatatos czinkatona.

A császár csalogánya.

A hókirályné.

Bodza néni.

A fenyőfa.

ELŐSZÓ.

A nagy világon nincsen oly vidék, hol
Ne ismernék az A n d e r s e n nevet;
Hol ő jelen meg, a mesék írója,
A szem ragyog felé, az ajk nevet.
A nagy világot im e név betölti,
Mit ő viselt, ki büvölőn regél;
Ki azt, mi néma, holt, életre költi;
Ki hogyha int: virág, a fű s fa él.
Meséinek virágít egybefonta
S úgy osztja azt a nagy világba szerte,
Azoknak adva, kikhez szive vonta,
Igy azt a gyermekek világa nyerte.
Ezekre hagyta lelke drága kincsét,
E szívderítő sok nemes regét,
Gyermekszivekbe hogy a jót behintse
S oszlassák, hogyha kell, bú fellegét.
De ő, ki néma, holt anyagba lelket
S varázserővel életet adott,
Nem él ma már: - a költő sirba tére,
De áldva s nem feledve szunnyad ott.
Feledni hogy lehetne? Hisz körülünk
S velünk maradt egész világa s ebben
Tündérek, szellemeknek tarka serege
Virágról mely virágra játszva lebben.
Lelkünkben élnek, kikről ajka szóla:
Az a n g y a l és a r é g i h á z lakója,
A k i s f e n y ő f a, mely vesztét kívánja,
H a t t y u királyfi, s a király leánya,
A k i s c s i g a, a c s á s z á r f ü l m i l é j e
S szegény k o l d u s l e á n y k a bus regéje.
Zsibongva rajzik, él, beszél körülünk
S fel is vidít e vig, e tarka nép,
De oktat is s szívünkbe észrevétlen
Beülteti mi jó, igaz s mi szép.
E kincset im a költő hagyta ránk;
Igazb barátunk nem lehetne nála;
Véssük szívünkbe minden oktatását,
Ez lesz iránta a valódi hála!

Babszem Böske.

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy öreg boszorkány. Egyszer csak beköszönt ehhez egy asszony s arra kéri, mondja meg neki, hogy tehetne szert egy kis leányra.

„Annál könnyebb sincs”, felelt rá a boszorkány. „Nézd, itt egy szem árpa, csak hogy ez nem olyan ám, a milyen ezrivel terem a földeken, vagy a milyent a tyukok elé szórnak. Ezt ültessd egy virágcszerépbe s várd el, míg kikel, majd meglátod, mi lesz belőle!”

„Isten fizesse meg”, szólott erre az asszony s megjutalmazva a boszorkányt, eltávozott. Alig ért haza, rögtön elültette az árpaszemet, a mely ott, a szemeláttára tüstént kikelt, s egy gyönyörű virág nyílt rajta. Szakasztott olyan volt, mint egy tulipán, de levelei úgy össze voltak csukódva, mintha még bimbójában lett volna.

„Milyen szép virág”, kiáltott fel az asszony elbámulva s ezzel megcsókolta a szép piros és sárga szirmokat. De a mint csókolja, egyszer csak egyet pattanik a virág, mire a szirmok széttáruznak. Most már jól látta az asszony, hogy ez csakugyan tulipán, hanem a mint jobban megnézi, látja, hogy a közepében egy gyönyörű szép, parányi, szőke fürtös leányka ül. Nem volt nagyobb egy babszemnél, a miért aztán el is nevezték **B a b s z e m B ö s k é n e k**.

Bölcső gyanánt egy szép, fényes mogyoróhéj szolgált neki, mely kék ibolyalevelekkel volt kipárnázva, míg takaróul egyetlenegy rózsaszirm borította a bölcsőt. Ebben aludt a gyermek éjjelenként, nappal pedig az asztalon szokott játszani.

Az asszony ilyenkor egy tányért állított az asztalra s körülrakta virágokkal, melyeknek szára beleért a vízbe. Csolnak gyanánt a víz színére egy nagy tulipánszirmot tettek, erre ült rá Babszem Böske, hogy a tányér egyik szélétől a másikig csolnakázzék két parányi evezője segítségével. Ez a két evező pedig nem volt egyéb, mint két szál fehér lószőr. Öröm volt nézni ezt a mulatságot! Énekelni is tudott a leányka, még pedig olyan szépen, hogy keresve sem lehetett volna mását találni.

Egy éjjel, mikor a leányka nyugodtan aludt bölcsőjében, egy csúf varangyos béka ugrott be az ablakon, melynek egyik táblája ki volt törve. Egyenesen oda ugrott az asztalra, hol Babszem Böske aludt a piros rózsalevél alatt.

„Ilyen szép feleség kellene az én fiamnak”, mondá a varangyos béka, s ezzel felkapta a mogyoróhéjat és azzal együtt kiugrott ismét az ablakon át a kertbe.

Itt egy nagy széles patak folyt, mely a partok mellett azonban sáros volt és iszapos; itt lakott a béka fiával együtt, a ki épen olyan rút és förtelmes volt, mint az anyja. A mint a béka a szép leánykát meglátta, nem tudott mást mondani csak azt: „Koaksz, koaksz, brekeke”.

„Ne lármázz, mert felvered álmából”, szólott az öreg varangy, „különben is attól félek, hogy el talál szökni észrevétlenül, hiszen könnyű, mint a pehely! Majd ráteszszük a patakban egy vízi lilium levelére; az akkora lesz ő hozzá képest, mint egy sziget. Onnan aztán meg nem szökhetik addig, míg mi odalenn a mocsárban elkészítjük a termet, a hol lakni fogtok.”

Az öreg varangy most odauszott egy nagy levélhez, mely úgy emelkedett a víz színe fölé, mintha usznék rajta, s erre a levélre helyezte Babszem Böske a mogyoróhéj-bölcsőben.

A szegény gyermek már szürkületkor felébredt s keserves sirásra fakadt, a mint meglátta, hogy a nagy zöld levelet - melyen most bölcsője ringott - minden oldalról víz veszi körül.

Az öreg varangy ez alatt a mocsárba sietett, hogy a lakást feldiszipse vízi liliomokkal és sással, mert nagyon ki akart magáért tenni. Mikor minden készen volt, akkor fiával együtt odauszott a zöld levélhez, melyen Babszem Böske feküdt. A béka ekkor mélyen meghajtotta magát a leányka előtt s így szólt:

„Bemutatom neked fiamat, a kinek feleségül szántalak. Odalenn a mocsárban egészen jól meglakhattok.”

„Koaksz, koaksz, brekeke”, szólt közbe a másik béka, a ki semmi egyebet sem tudott mondani. Most aztán a varangy fiával együtt visszatért a mocsárba, magával vive Babszem Böske ágát is, hogy az se hiányozzék az új berendezésből. Mikor Babszem Böske magára maradt, keserves sirásba tört ki, mert irtózott attól, hogy a rút varangyos békával egy földél alatt lakják, vagy, hogy fiához feleségül menjen. A halacskák azonban ott lenn a vízben nagyon jól látták a békát, sőt hallották szavait is, s épen ezért meg akarták menteni Babszem Bösket. Neki álltak a levélnek s éles fogaikkal elrágták annak szárát úgy, hogy a leányka most eluszhatott a levélen messze, messze... oda, a hol a varangyos béka már utol nem érhetette.

Babszem Böske számtalan város mellett vitorlázott el, de a merre csak ment, a madarak mind csodálkozva rebbentek fel a bokrok közül s ily szókra fakadtak: „Milyen gyönyörű gyermek!” A levél ezalatt mind messzebbre uszott úgy, hogy Babszem Böske végre elérkezett egy távoli, idegen országba.

Legfáradhatatlanabb kísérője egy szép tarka pillangó volt; ez folyton ott lebegett körülötte s végre a zöld levélre szállt rá, mert nagyon megszerette a leánykát. Ez alig tudott hova lenni a feletti örömeiben, hogy megszabadult a békától s boldogan gyönyörködött a szeme előtt elterülő vidék szépségében. A nap sugarai beragyogták a vizet, mely úgy csillogott, mint a folyó arany. Babszem Böske most leoldozta övét derekáról s egyik végét a pillangóra kötötte, míg a másik végét a levél szárához erősíté. Így aztán sokkal gyorsabban haladtak lefelé a folyón.

De egyszerre csak észrevette őket egy nagy cserebogár. Hatalmas csápjával átfogta a leányka karcsu derekát s elrepült vele egy fa tetejére. A zöld levél pedig csak uszott tovább, s vele együtt repült a lepke is, mert oda volt kötve a levélhez s nem szabadulhatott.

Képzelmű, hogy megijedt a kis leány, mikor a cserebogár a fára repült vele. De legjobban mégis akkor szomorodott el, mikor a szép fehér pillangóra gondolt, a kit a levélhez kötött. Ha az el nem tud onnan szabadulni, akkor éhen kell elvesznie!

A cserebogár egy nagy falevéltre ült a leánykával; ott jól tartotta virágkehelyből gyűjtött mézzel s azt mondta neki, hogy nagyon szépnek találja, habár a legkevésbé sem hasonlít a cserebogarakhoz. Nemsokára számtalan cserebogár repült oda az új jövevény csodájára. Mikor már jól megnézték, akkor a cserebogár-kisasszonyok összedörzsölték csápjaikat s megvetőleg mondogatták: „Oh hiszen csak két lába van, milyen szánalmas látvány!”

„Jaj, milyen rút”, mondták az anyabogarak, pedig Babszem Böske bizony nagyon szép volt. Eleinte ugyan szépnek tartotta az a cserebogár, a melyik elrabolta, de a többiek addig beszéltek neki, míg végre elhitették vele is, hogy a leányka igazán rút. Így aztán neki sem kellett többé s azt mondta Babszem Böskenek, hogy fel is ut, le is ut, mehet a merre akar. Ezzel levítették a fáról s leültették egy százszorszép kelyhére. Mikor a leányka egyedül maradt, nagyon elbusította az a gondolat, hogy már most a cserebogarak sem akarják megtűrni maguk között, mert olyan rút.

Babszem Böske egész nyáron át egyedül éldégt a rengeteg erdőben. Fűszálakból függő ágyat készített magának s azt felfüggesztette egy lapulevél alatt, s aztán egészen meg volt védve az eső ellen. Virágméz volt az eledele, szomját pedig harmattal csillapította. Így telt el

a nyár, utána az ősz, s ekkor beköszöntött a hosszú, hideg tél. A dalos madarak mind elköltöztek; fa, virág elhervadt; még a nagy lapulevél is összezsugorodott, s nem maradt belőle más, mint egy fonnyadt, megsárgult szár. A kis leány nagyon sokat szenvedett a hideg miatt, ruhácskái leszakadoztak már, s egész alakja oly gyenge és finom volt, hogy ki nem birta volna a téli fagyot. Nemsokára havazni kezdett, de a hány hópehely hullott a leánykára, az mindmegannyi veszély volt reá nézve. Ilyenkor aztán egy-egy száraz levélbe burkolózott, de biz az nem nagy meleget tartott, s szegény kis Babszem Böske majd megvette az Isten hidege.

Az erdő tőszomszédságában szántóföld terült el, csak hogy a gabona rég be volt már hordva s csupán a száraz maradványai álltak ki a fagyos földből. De a leányka előtt úgy tűnt fel a tarló, mint egy rengeteg erdő, melyen keresztül kell haladnia, pedig már majd megfagyott. Utközben egyszer csak egy mezei egér házához érkezett, a ki ott lakott egy kis lyukban a gabonaföldön, s ugyancsak jól ment a dolga, mert konyha, kamra sőt még az egész szoba is tömve volt gabonával. Szegény Babszem Böske oda állt az ajtó elé mint valami kis koldus-leány s arra kérte az egeret, hogy csak egy szem árpát adjon neki, mert két nap óta egy harapást sem evett.

„Szegény kicsikém”, felelt az egér, ki alapjában véve derék, jószívű teremtes volt, „jer be a meleg szobába s én szívesen megosztom veled falatomat!”

Babszem Böske sem mondatta ezt magának kétszer, s mikor belépett, nagyon megtetszett az öreg egérnek, a ki így szólt hozzá: „Ha kedved tartja, itt maradhatsz egész télen át. De azt kikötöm, hogy a szobámat tisztán tartsd; azonkívül mesélni fogsz nekem, mert azt nagyon szeretem.” Babszem Böske ráállt az alkura s csakugyan nem is bánta meg.

Egyszer így szólt Babszem Böskéhez a mezei egér: „Azt hiszem, nemsokára vendégünk érkezik. Szomszédom naponként meg szokott látogatni. Az ám csak a gazdag ember! Neki sokkal több eleség van a kamrájában, mint nekem; egész termekben lakik, s azok mind gabonával vannak tele. Hát még a ruhája! Tudod-e hogy még hétköznap is fekete bársonyban jár! Akkor járnál csak jól, ha ez venne el feleségül!”

Csak hogy Babszem Böskének sehogyan sem akart tetszeni a vakond, a ki csakugyan eljött gyönyörű fekete bársony ruhájában tiszteletét tenni. A mezei egér elmondta róla a leánykának újra, hogy milyen gazdag és milyen bölcs. A vakond lakása csakugyan volt legalább huszszor akkora, mint a mezei egéré; azonkívül nagy tudós volt a szomszéd, hanem a napot s a gyönyörű mezei virágokat sehogy sem szenvedhette, azokra kigyót-békát hányt, mivel még sohasem látta.

Elmondta, hogy most egy nagy hosszú folyosót ásott a föld alatt, mely az ő házatól egész a mezei egér lakásáig vezet, s azt mondta, hogy nagyon fog örülni, ha a mezei egér és Babszem Böske ezt sétahelyül használják. Csak arra kérte a leánykát, hogy ha most arra mennek, akkor meg ne ijedjen attól a madártól, mely a folyosóba halva fekszik. Bizonyosan a tél beálltával halt meg s ott volt eltemetve, a hova a vakond a folyosót készítette.

A szomszéd ezzel egy redves fát vett a szájába, a mely a sötétben világított nekik s megindult előttük, világítva nekik a hosszú, koromsötét folyosóban. Midőn oda értek, a hol a madár feküdt, akkor a vakond megtaszította széles orrával a boltozat falát s fellökte a földet, úgy, hogy egy nagy lyuk támadt, melyen át behatolt a folyosóba a nap fénye. Ott feküdt egy holt fecske; szárnya szorosan összezsugorodva, lába és feje behúzva a sűrű tollazat alá. Bizonyosan a hideg ölte meg. Babszem Böske szívéből megsajnálta a szegény fecskét, hisz úgy szerette a kis madarakat, melyek annyi gyönyörűséget szereztek neki szép dalaikkal egész nyáron át. De a vakond megrugta rövid lábával a fecskét s így dörmögött: „Ez sem énekel már többet.

Ugyancsak nincs mit irigyelni azon, ki madárnak születik. Az örökös csicssergésen kívül egyebet sem tud, s ha jön a tél, akkor elvész éhen!”

„Igazad van”, felelt a mezei egér, „mi haszna van egy fecskének az örökös csicssergésből? Nyáron vigan énekel, télen pedig megöli a hideg vagy az éhség”.

A leányka mind erre egy szót sem felelt, hanem mikor két társa már hátat fordított a holt fecskének, akkor lehajolt hozzá, félresimitotta fején a tollakat s megcsókolta a kis madár lezárt szemét, mialatt így gondolkozott: „Talán éppen ez a kis fecske volt az, ki nekem a nyáron annyi örömet szerzett, s ki szép dalával annyiszor felvidített”.

A vakond ekkor ismét betapasztotta a nyílást, hol a nap fénye behatolt s aztán haza kísért a vendégeket. Csakhogy Babszem Böske azon az éjszakán a szemét se tudta lehunyni. Végre fölkelte és egy szép kis gyékényt font szénából s puha gyapotot téve bele, arra ráfektette a holt madarat, hogy legalább kényelmes nyugvóhelye legyen.

„Isten veled kedves kis madárkám!” mondá, „Mindég hálával gondolok szép dalaidra, melyek oly boldoggá tettek, mikor még derült volt az ég, s a nap nyájasan ragyogott le ránk!” Ezzel a madár testére hajtá fejcskáját, de abban a pillanatban ijedten kapta fel ismét. Mintha valami megmozdult volna benne! Nem csalódott; - a madár szíve dobogni kezdett, mert a kis fecske nem halt meg, csak meg volt dermedve; de most, mikor a melegség érte, ismét életre ébredt.

Ősszel a fecskék messze déli tájakra szállnak, de a melyikük elkésik, az itt fagy meg s dermedten hull a földre, hol aztán a hideg hó takarja el.

A leányka egészen megrémült, mert hozzá képest a madár óriási nagy volt; de azért összeszedte minden bátorságát s még jobban betakarta a madarat. Azután hozott egy pitypanglevelet, a melyet saját maga használt takaró gyanánt s ezt a kis madár fejére terítette. Másnap este megint belopózott a folyosóba, s ekkor látta, hogy a fecske már feléledt ugyan, de olyan bágyadt volt, hogy alig tudott egy tekintetet vetni a leánykára, ki egy darab redves fát tartva kezében lámpa gyanánt, ott állott a madár nyugvóhelye mellett. Nemsokára azonban mégis megszólalt a beteg madár: „Köszönöm jószágodat, kedves gyermekem”, mondá, „egészen magamhoz tértem. Nemsokára erőm is visszatér majd, s akkor újra röpködhettek a meleg napon”.

„Csakhogy odakünn most hideg van”, felelt a leányka, „csak maradj itt a meleg ágyban, én majd gondodat viselem!”

Ekkor egy viráglevélből készült tölcserben vizet hozott a fecskének, mitől ez felüdült s aztán elmondta a kis leánynak, hogy egy túskebokron megsértette a szárnyát s így aztán nem tudott versenyt repülni a többiekkel, mikor azok elröpültek a messze déli tartományokba. Egyszer azután dermedten esett a földre, s hogy attól fogva mi történt vele tovább, arról már nem tudott számot adni.

A kis fecske egész télen át ott maradt s ugyancsak jó ápolóra talált Babszem Böskében, ki nagyon megszerette a kis madarat. A vakond és az egér azonban semmit sem tudtak az egészről, mert a leányka titokban tartotta a dolgot, attól félve, hogy azok úgy sem szívelnék meg a fecskét.

Mihelyest a tavasz megérkezett, a fecske azonnal bucsut vett Babszem Böskétől, s ez ekkor kinyitotta azt a rést, melyet a vakond a folyosó tetején csinált. A nap barátságosan ragyogott be hozzájuk, s a fecske azt kérdezte a leánykától, akar-e vele menni? Ha akar, felülhet a hátára s akkor egy pillanat alatt árkon-bokron tul lehetnek. De Babszem Böske tudta, hogy a szegény mezei egér nagyon szívére venné, ha bucsu nélkül távoznék a házból.

„Nem, azt nem tehetem,” mondá busan, „Isten veled, Isten veled, édes jó gyermekem!” szólt most a fecske s kirepült a napsugaras tavaszi légbe. A leányka könnyes szemmel nézett utána s csak most érezte igazán, mennyire szereti a kis madarat.

„Kvivit, kvivit,” csicssergett a madár s ezzel eltűnt a leányka szeme elől. Ettől a perctől fogva nem volt Babszem Böskeének egy boldog órája. Megtiltották neki még a kimenetelt is, mert a gabona már nőtt a földeken s ez valóságos rengeteg erdő volt a leányka parányi voltaához képest.

Egyszer aztán így szólt hozzá a mezei egér: „Jó volna, ha a nyáron hozzálátnál a kelengyédekhez, mert szomszédom, a vakond, megkért téged feleségül”.

Babszem Böskeének most szünet nélkül az orsót kellett pörgetnie, segítségül pedig négy pókot fogadott napszámba a mezei egér, s ezek kora reggeltől késő estig szóttek-fontak szakadatlanul. A vakond minden áldott nap eljött s egyébről nem is beszélt, csak arról, hogy mihelyt a nyár elmúlik, s a nap nem süt ilyen melegen, megülik a lakodalmat Babszem Böskeével. Csakhogy a leányka nem valami nagy örömmel hallgatta ezt a beszédet, mert nem szenvedhette az unalmas vakondot. Minden reggel és minden este kilopózott a leányka az ajtón, s ha a szellő fúvására a kalászosok szétváltak, vágyó szemmel nézett fel a kék égre s elgondolta, mily boldogság lehet itt élni a szabad levegőben. Eszébe jutott a fecske is és úgy szerette volna viszontlátni, de azt hitte, hogy az sohasem fog többé visszatérni.

Mikor őszre fordult az idő, már akkorra Babszem Böskeének az egész kelengyéje készen volt.

„Még csak egy hónap s akkor lakodalmat ülnék!” mondá egyszer a mezei egér. De Babszem Böske sirva fakadt s elmondta, hogy akármilyen történet, de ő neki a vakond nem kell!

„Bolondság!” felelt az egér, „csak ne légy olyan fejes, mert megharaplak; - pedig éles ám a fogam!”

Igy végre csakugyan elérkezett a menyegző napja, s a vakond már jött, hogy Babszem Böskeit magával vigye.

„Isten veled, ragyogó napsugár”, sohajtá a leányka, kitarva karját a nap felé s ezzel megindult, hogy utoljára meglássa a szántóföldet, melyről már le volt aratva a gabona. „Isten veled, Isten veled!” mondá, mialatt szeretettel ölelt át egy mellette álló szép piros virágot, „Üdvözlő nevében a fecskét, ha tán meglátod egyszer!”

„Kvivit, kvivit” hangzik e pillanatban egy vidám hang a leányka feje fölött. Babszem Böske feltekintett s a fecskét pillantá meg. Öröme határtalan volt s azonnal elmondta a fecskének, mily boldogtalan, mert a rút vakondhoz kell mennie s ott laknia a föld alatt, hova soha be nem téved a nap sugara.

„Nemsokára őszre fordul az idő”, mondá a fecske, „s én ismét más hazába költözöm. Eljönnél-e velem? Hátamra veszek s aztán köd előttünk, köd utánunk! Jer velem, kedves jó gyermek, hisz te voltál az, kinek a szive megesett rajtam, mikor haldokolva feküdtem a föld mélyében!”

„Veled megyek”, kiáltá a leányka, s ezzel felült a madár hátára, és ekkor felemelkedtek a légbe s villámgyorsan repültek el a tengerek, erdők és örök hóval borított hegymok felett.

Végre a déli országokba érkeztek. Ott még a nap is fényesebben ragyogott, mint nálunk, az ég örökké derült volt s vadon tenyészett a legpompásabb fehér és kék szőlő. Az erdőben az ágakat szinte lehuzta a citrom és narancs, a myrtusbokrok pedig édes illatot leheltek. De a fecske itt sem állt meg s mindig szebb és szebb táj tűnt fel a leányka előtt. A tengerparton, ott a gyönyörű terebélyes fák alatt rég időktől fogva egy gyönyörű márványpalota állott. A magas

karcsu oszlopokra szőlő-indák voltak felfuttatva, fenn pedig a tető közelében néhány fecske-fészek állott. Itt lakott a fecske.

„Ez az én házam”, szolt a madár. „Most válaszd ki magadnak a legszebb virágot, arra majd reá teszek s itt oly boldogságban fogsz élni, a minőről nem is álmodtál eddig!”

„Milyen szép, milyen gyönyörű!” kiáltá Babszem Böske, vigan tapsolva kezével. Előttük a földön egy márványoszlop hevert, mely három darabba volt törve, de repedéseiből gyönyörű fehér virágok nőttek ki. A fecske most lerepült a leánkával az eresz alól s oda helyezte e szép, széles levelek egyikére. De ime, mit látott a leányka? A virág kelyhében egy parányi alak ült. A leányka csakhamar megtudta, hogy ez a kis tündérkirály, a virágok szelleme. Az egész alak oly finom, fehér és átlátszó volt, mintha üvegből lett volna. Fején gyönyörű kis aranykorona ragyogott, vállát pedig fényes átlátszó szárny ékesítette. Minden virágban lakott egy hozzá hasonló tündér vagy tündérleány, de mindegyik között ő volt a legszebb, a legfényesebb.

A kis királyfi ugyancsak megijedt a fecskétől, mert az hozzáképest óriási nagynak tetszett. De amint Babszem Böske meglátta, azt sem tudta, hogy hova legyen örömeiben, mert sohasem látott olyan szép leányt. Rögtön le is vette fejéről az aranykoronát s azt Babszem Böske fejére téve, megkérdezte, mi a neve s hogy akar-e felesége lenni s egyszersmind a virágok királynéja?

Babszem Böske örömet beleegyezett, s ekkor minden virágból előlebbent egy-egy tündér, kik mind megajándékozták új királynőjüket, ki legjobban örült annak, midőn szép, fényes szárnyakat hoztak neki s azt vállára erősítették, hogy ezentul ő is röpködhessen virágról-virágra. A virágnép öröme és boldogsága leirhatatlan volt, s a mint a fecske lenézett fészkéből reájuk, vidám dalba kezdett, hogy gyönyörködtesse őket, bár szíve fájt, mert nagyon szerette Babszem Böske-t és azt szerette volna, hogy ne kelljen tőle elválni soha.

„Ezentul nem Babszem Böske-nek fognak hívni”, mondá a virágok tündére, „mert ez rút név, te pedig oly szép vagy. Ezután M a j a lesz a neved!”

„Isten veled, Isten veled!” csicsergé a fecske, s ezzel elhagyta a boldog, déli vidéket, hogy ismét visszatérjen hozzánk. Fészke ott várt már reá, annak a háznak az eresze alatt, hol a meseíró lakott. Ott azután annak csicseregte el üdvözlő dalát, mikor megérkezett. Ezt a regét is a fecske mondta el.

A gólyák.

A falu házai közül a legutolsót szemelte ki egy gólya arra, hogy fészket rakjon a tetejében. Az anyagólya hiven ott ült fiai mellett a fészkekben, s azok onnan nyujtogatták fekete csőrüket, mely még akkor nem kapta meg szép piros színét. Nem messze tőlük mereven és komolyan állt apjuk. Akárcsak fából lett volna, olyan mozdulatlanul állott. „Az aztán urias dolog”, mondá magában, „hogya ő áll a fészkek előtt, míg feleségem benne ül!” S fáradhatatlanul örködött tovább családja mellett.

Lenn az utcán egy csapat gyermek játszott, s amint a legpajkosabbik a gólyát megpillantotta, rögtön rákezdett egy régi dalra, s csakhamar a többiek is vele együtt énekeltek:

Gólya, gólya, gilicze
Szállj el innen izibe!
Fészken áll a gólya párod;
Ha jöttünket itt bevárod;
Egyik fiad nyársra húzzuk,
A másikat összezúzzuk;
Harmadikat földrevetjük;
Negyediket elégetjük!

„Hallgasd csak, mit énekelnek ezek a fiuk”, mondák a kis gólyák. „Azt beszélnek, hogy elégetnek és nyársra huznak bennünket!”

„Oda se nézzetek az ilyen beszédnek!” felelt rá anyjuk.

Csak hogy a fiuk egyre azt hajtották s ujjal mutogattak a gólyafészkek felé. Csupán egy kis fiu, kit Péternek hívtak, az nem vett részt a többiek játékában s azt mondta, hogy nem illik csufolni az állatokat. Az anyagólya vigasztalta fiókáit: „Rájuk se hederitsetek”, mondá, „nézzétek csak, milyen nyugodtan áll apátok, még pedig egy lábon!”

„De mi mégis félünk!” sipogták a fiókák s rettegve huzódtak össze a fészkekben.

Mikor a fiuk másnap ismét összegyűltek játszani, újra rákezdték a tegnapi verset:

Egyik fiad nyársra húzzuk;
A másikat összezúzzuk!

„Igazán összezúznak bennünket?” kérdék megint a gólyafiókák.

„Szó sincs róla”, felelt anyjuk. „Nemsokára megtanultok röpdülni, úgy megtanítalak én rá, hogy jobban se kell! S ekkor aztán kimegyünk együtt a mocsárba, a békákhoz. Az lesz ám az öröm!”

„Hát aztán mi lesz?” kíváncsiskodtak a kis gólyák.

„Aztán összegyülekezik az egész vidék gólyája, s akkor kezdetét veszi a nagy őszi gyakorlat. De már akkorra nagyon jól kell ám röpdülni tudni, mert a ki ügyetlen, azt a vezér a csőrével agyonszurja. Azért csak tanuljatok szorgalmasan!”

„De hisz akkor igazán az lesz a vége, hogy felnyársalnak, mint a hogy a fiuk mondják. Hallgasd csak, már megint azt éneklük!”

„Rám hallgassatok, ne a fiukra”, mondá anyjuk. „A nagy gyakorlatok után messze, idegen országba költöznünk, mely az erdőkön s a hegyeken túl fekszik. Egyiptomba megyünk, oda, hol nagy háromszögletű kőházak vannak, melyek felül egy csucsba futnak össze s egészen a felhőkig érnek. Van ott egy hatalmas folyó, mely évenként tulcsap a medrén s az egész kör-

nyéket beborítja iszappal úgy, hogy ott mindig iszapban járhatunk s folyton békát ehetünk.” „Ah!” kiáltanak fel a gólyafiak.

„Biz az gyönyörű ország! Az ember egész nap ehetik, ha kedve tartja. S mialatt nekünk ott olyan jó dolgunk van, addig itt az utolsó levélig minden lomb lehull a fákról. Oly nagy a hideg, hogy a felhők darabokra fagnak s apró fehér pelyhekben hullanak a földre, s ezt az emberek hónak nevezik.”

„Ezek a rossz fiúk is darabokra fagnak akkor?” kérdék a fiókák.

„Nem, meg nem fagnak épen”, felelt az anyagólya, de valami jó világ rájuk sem jár, mert a szobában kell ülniök a kályhasarokban”.

Mult az idő, s a kis gólyák már annyira megnöttek, hogy fel tudtak állni a fészekben s így körülnéztek a háztetőről. Apjuk mindennap izletes békákkal, gyíkokkal s egyéb gólyanyalánksággal megrakodva tért haza. Egyszer aztán így szólt fiaihoz az anyagólya: „Most ide figyeljete, mert repülni fogtok tanulni”. Erre mind a négy kis gólya oda állt a háztető szélére. Oh, mennyire szédültek, mennyire igyekeztek szárnyuk segítségével az egyensúlyt fenntartani s mégis sokszor közel voltak ahhoz, hogy lezuhanjanak.

„Nézzetek reám”, szólott most az anyagólya. „Így tartsátok a fejetekeket, a lábatokat pedig így rakjátok. Egy, kettő! egy, kettő! Így fogtok valamire menni a világban!” Ezután elrepült egy kicsit, s a fiatalok megpróbálták utánozni, de biz az meglehetősen ügyetlenül ment. Alig emelkedtek egy kicsit fel, azonnal visszaestek megint.

„Én nem akarok repülni”, mondá az egyik s ismét visszabujt a fészekbe. „Azt sem bánom, ha sohasem jutok is el a meleg országokba”.

„Hát meg akarsz fagyni a télen át? Vagy azt akarod, hogy a fiúk ide jöjjenek s nyársra huzzanak, összetörjenek, elégessenek? Mindjárt ide hívom őket!”

„Ne, ne!” kiáltá rémülve a kis gólya s ezzel megint oda ugrott a többiek mellé a tetőre. Harmadnap már fel tudtak egy kicsit repülni a háztetőről úgy a hogy, s azt hitték, hogy most már a levegőben is tudnak lebegni.

„Ugy, ez jól sikerült!” mondá az anyagólya. „Holnap elrepülünk a mocsárba, a hova több gólyacs család szokott kirándulni gyermekeivel együtt.”

„De hát ezeken a gonosz fiúkon nem állunk boszut?” kérdék a gólyafiókák.

„Hadd kiabáljanak, ha kedvük tartja. Ti azért mégis csak szárnyra keltek s elrepültök a gulák országába, míg ők itt majd megfagnak, s nem lesz a kertben sem egy zöld levél, sem egy szem gyümölcs!”

„De mi azért mégis csak szeretnénk boszut állni”, sugdostak maguk között a gólyafiak.

A legtöbbet az boszantotta a gólyákat a fiúk közül, ki a többit is megtanította arra a gunydalra. Pedig olyan kicsi volt, hogy alig látszott ki a földből, mert alig lehetett több hat évesnél, csak hogy a gólyafiak persze azt hitték, hogy száz éves is megvan már, mert hozzájuk képest nagyon nagy volt. Mit tudtak ők arról, hogy a kisebb-nagyobb gyermekek mennyi időségek lehetnek! Haragjukat ezen a fiun akarták kitölteni, mert ez volt az, a ki bántani kezdte őket, s a ki még most sem hagyta abba a gunyolódást. A gólyafiak nagyon fel voltak ellene lázadva, s minél nagyobbak lettek, annál inkább meg voltak győződve, hogy ezt lehetetlen elszenvedni.

Egyszer csak beköszöntött az ősz. A vidék összes gólyái összegyűlekeztek, hogy melegebb vidékre költözzenek a tél elől. De milyen gyakorlatoknak kellett ezt megelőzni! Átrepültek erdőkön és városokon, csak azért, hogy lássák, tudnak-e mindnyájan jól repülni, mert nagy

volt az út, mely előttük állott. A mi kis gólyáink oly jól viselték magukat, hogy „kitűnő”-t kaptak bizonyítványukban, s ez a kigyóból és békából álló jutalomra jogosította fel őket.

„S most jön a boszu!” mondták maguk között.

„Helyes!” felelt rá anyjuk. „Én már gondoltam is ki valamit! Tudom, hol az a tó, melyben a kis gyermekek alusznak addig, a míg a gólya el nem hozza onnan szüleikhez őket. A szép gyermekek oly édesen alusznak ott, hogy ahoz hasonló édes álmuk nem lesz többé soha. Minden szülő szeretne ily gyermeket, s a nagyobb gyermekek pedig mindig egy ilyen kis testvér után vágyakoznak. Most oda repülünk a tóhoz, s egy-egy szép kis testvért hozunk mindazon gyermekeknek, kik nem gunyoltak ki bennünket!”

„De mit csinálunk azzal a rút, pajkos fiuval, a ki annyiszor megharagított?”

„A tóban egy holt gyermek is nyugszik a többi között. Azt vigyük el neki! Majd sir akkor, hogy holt testvére van. Hanem azt a jó kis fiút, kire bizonyosan emlékeztek még, azt megjutalmazzuk, mert ő volt az, ki azt mondta, hogy vétek az állatokat gunyolni és bántani. Ennek két szép kis testvérkét hozunk, hogy legyen neki egy öcscse és egy huga, s mivel ezt a jó fiút Péternek hívják, azért benneteket is mind Péternek fognak nevezni.

S úgy lett, a hogy az anyagólya mondta, mert ez idő óta máig is minden gólyát Péternek neveznek.

A repülő bőrönd.

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy kereskedő, a kinek annyi volt a pénze, hogy nem is tudta se szerit, se számát. Ha akarta volna, vert ezüsttallérral kiköveztethette volna az egész főutczát, csakhogy okosabbra is tudta költeni a pénzét. Ha egy garast kiadott, egy tallért nyert helyébe. Hanem végre neki is meg kellett halnia, s ekkor mindene egyetlen fiára maradt, a ki aztán marokkal szórta a pénzt. Egyik mulatságból ki, a másikba be; - persze így aztán csak-hamar lába kelt a pénznek.

Egy szép reggel arra ébredt, hogy alig van egy pár garasa, s a ruhái közül se maradt egyebe, mint egy ócska hálóköntös meg egy pár papucs. A jó barátok most már feléje se néztek többé s szóba nem álltak volna vele az utcán más ember szeme láttára. Csupán egy jobb szívű ember küldött neki egy bőröndöt azon izenettel, hogy csomagolja bele a holmiját.

Hisz ez nagyon szép lett volna, csak az volt a baj, hogy nem volt többé mit rakni a bőröndbe, azért bele ült saját maga. - Csakhogy ez nem volt aféle közönséges bőrönd. Mihelyest a zárat megnyomta az ember, a bőrönd azonnal röpködni kezdett. Megpróbálta s csakugyan - egyszer csak érezte, hogy emelkedik. Repült, repült mindig magasabbra; végre az egész város alatta terült el, majd el is tűnt egészen, s a bőrönd még mindig repült.

Az utas végre Törökországba érkezett. Leszállva, először is az erdőbe sietett, hogy bőröndjét elrejtse, azután pedig a város felé vette útját, mit annál inkább megtehetett, mert nem kellett félnie, hogy feltűnést kelt öltözéke által, mert a törökök ugyis mind papucsban és hálóköntös forma ruhában járnak. Midőn egy nővel találkozott, megkérdezte tőle, hogy micsoda vár az, mi ott áll a város szélén s melynek ablakai olyan magasak?

„Ott a király leánya lakik!” felelt az asszony, „akinek azt jósták egyszer, hogy vőlegénye által nagy szomorúság fogja érni, s azért most egy teremtet léleknek sem szabad betenni a lábát a palotába, ha a király és a királyné nincsenek ott!”

„Köszönöm”, mondá az utas s ezzel visszatért az erdőbe s előkeresve bőröndjét, bele ült s elrepült a palotához. Megérkezve, leereszkedett a tetőre s az ablakon át belépett a szobába.

A királykisasszony ott aludt egy pamlagon s oly szép volt, hogy az utas lehajolt és megcsókolta, mire az rögtön felébredt s rémülve látta az idegent, de ez azt mondta, hogy ő nem más, mint a törökök istene, ki a légen át jött el hozzá.

Ez nagyon hízelt a királynénak, s mikor így megnyugodott, leültek a pamlagra, s az idegen szép regékkel mulattatta a királyleányt, kit annyira elragadtak a mesék, hogy mikor az idegen megkérte feleségül, azonnal beleegyezett s így szólt hozzá: „Jöjj el szombat este; akkor a király és a királyné hozzám jönnek theázni. Tudom, büszkék lesznek reá, ha megtudják, hogy a törökök istene kért meg feleségül. De ugy készülj, hogy szülőimnek is tudj szép regéket mondani, mert azt kimondhatatlanul szeretik. Anyám a komoly, tanulságos történeteket hallgatja legszívesebben, atyám pedig a vigákat, melyeken jól lehet nevetni.”

„Jól van”, felelt az idegen, „tehát mesét hozok nászajándék gyanánt!”

Ezzel elváltak, s a hercegnő egy aranypénzekkel diszitett kardot adott vőlegényének, ki az aranyaknak igen jó hasznát vette. Mihelyt a palotából kirepült, azonnal új ruhát vett magának, bőröndjét is szépen összeigazította s azután az erdőbe menve leült, hogy valami szép mesét gondoljon ki. Szombat este volt a határidő; addigra készen kellett lennie. A dolog nem ment valami könnyen, s mire készen lett vele, épen szombat este volt.

A király és a királyné csakugyan ott voltak leányuknál és vártak az idegenre, s midőn ez megérkezett, a legszívesebb fogadtatásban részesítették.

„Nem mondanál nekünk valami szép regét?” kérde az est folyamában a királyné. „Olyant, a mi mély értelmű és tanulságos legyen!”

„De lehessen rajta nevetni is”, tette hozzá a király.

„Ugy lesz, a mint kívánjátok”, felelt az idegen s elkezdé a regét:

„Volt egyszer egy csomó kényyufa, a melynek minden egyes szála büszke volt előkelő származására. Családfájuk - egy nagy fenyőfa, melyből készültek - az erdő egyik legmagasabb s legrégebb fája volt. A kényyufák ott feküdtek a párkányon egy tűzszerszám s egy régi vassfazék között s ezeknek aztán fiatalkorukról beszéltek. „Mikor még ott voltunk a zöld ágon”, mondák, „akkor igazán elmondhattuk, hogy zöld ágra jutottunk. Este, reggel gyémánt theát ittunk - ugyanis harmatot - s egész nap a napfényben sütkezettünk - tudniillik mikor sütött a nap - s az énekes madarak is folyton csak bennünket mulattattak. Azt is észrevettük, hogy nagyon gazdagok lehetünk, mert a lombos fák csak nyáron viseltek diszt, de a mi családunknak módjában állott télire is ellátni bennünket szép zöld ruhával. De egyszer csak favágók jöttek az erdőbe s egész családunk szétforgácsolódott. Családunk feje főárbocz gyanánt egy hatalmas hajóra jutott, a többi ágak ismét máshol találtak alkalmazást, nekünk pedig az a feladatunk, hogy világító gyanánt szolgáljunk az alacsony tömegnek.”

„Az én történetem különböző”, felelt a vassfazék, mely mellett a kényyufák feküdtek. „Mióta megláttam a napvilágot, azóta számtalanszor megsuroltak és megint tüzre tettek. Ugyszólván első vagyok a házban s legnagyobb örömöm az, ha ebéd után tisztára surolva pihenhetek itt a párkányon s beszélgethetek többi társaimmal. De azt elmondhatom, hogy egészen zárt ajtók mögött élünk mindnyájan, kivéve a vödört, mely néha mégis lejut az udvarba. Egyedül a piaczi kosár révén hallunk néha ujságot, csak hogy az meg olyan lázító hangon beszél a kormányról és a népről.”

„Jaj de sokat beszélsz!” szólt közbe a tűzszerszám, s ezzel az aczél hozzá ütődött a kovához, mire a szikrák csakugy pattogtak. „Ugyan csapjunk inkább valami jó mulatságot ma este!”

„Igen, igen”, kiálták a kényyufák, „beszéljünk arról, hogy ki a legelőkelőbb közöttünk!”

„Nem szeretek magamról beszélni!” szólt a cserépfazék. „Inkább azt ajánlom, hogy rendezünk estélyt. Majd én mesélek nektek valamit, s azután sorba mindegyikünk elmond valamit élményeiből. Ez olyan mulatságos, mert az ember egészen beleéli magát abba, a mit a másik elbeszél. Halljátok tehát: Ifjuságomat ott töltöttem a keleti tenger mellett a dán partokon egy csendes családnál. Ott mindég szorgalmasan fényesítették a butorokat, surolták a padlót s minden két hétben tiszta függönyöket raktak fel!”

„Milyen élénken tud ön beszélni”, szólt közbe a sörtesepri. „Mindjárt látszik, hogy nő az, a ki ezt a történetet mondja, mert valami tisztaságra emlékeztető van szavaiban.”

„Igen, igen, mindjárt érzi az ember”, vágott közbe a vödör s közbe olyat ugrott, hogy csak úgy hangzott bele a konyha.

A fazék tovább folytatá s elbeszélésének vége méltó volt az elejéhez.

A tányérok a falon csörögtek örömben; a seprű pedig zöld petrezselymet húzott elő a sarokból, hogy a cserépfazekat megkoszorozza vele. Tudta, hogy ez a többieket vérig fogja boszantani, de azt gondolta magában: „Ha ma én koszoruzom meg, holnap ő koszoruz meg engem!”

„Most pedig táncoljunk!” mondá a csipővas s azonnal tánczra is perdült. „Hát engem nem koszoruztok meg?” kérde, s társai teljesítették kívánságát.

„Milyen közönséges csöcselék!” mondák a kényyufák.

Most a theaforralónak kellett volna énekelni, de rekedtséggel mentette ki magát s azt mondta, különben is csak akkor tud énekelni, ha a víz forr benne. Pedig tulajdonképp az egész vonakodás csak urhatnámságból történt, mert a theaforraló csak benn az asztalon, az uraság előtt akart énekelni.

Az ablakmélyedésben egy régi toll hevert, melylyel a szolgáló szokott volt írni. Nem volt rajta semmi különös, kivéve azt, hogy egész nyakig be lehetett a tintatartóba mártva, csak hogy a toll szinte büszke volt erre. „Ha a theaforraló nem akar énekelni”, mondá a toll, „akkor maradjon magának. Ott künn a kalitkában ül egy csalogány, az tud aztán énekelni! Az igaz, hogy tanulni nem tanult, de ma este elnézhetjük ezt neki!”

„Én ezt nagyon helytelen dolognak találnám”, mondá a theásfazék, ki a konyhaedények között az énekes szerepét játszotta s a theaforralónak mostohatestvére volt. „Hogy énekelne már egy idegen madár a mi társaságunkban? Ez nem volna hazafias dolog. Felszólítom a piaczi kosarat, hogy hozzon ez ügyben ítéletet!”

„Ki sem mondhatom, mennyire haragszom”, mondá a piaczi kosár. „Nem sokkal jobb lenne-e, ha egyszer úgy Isten igazában rendet csinálnánk itt a házban? Akkor mindegyikünk elfoglalhatná az őt megillető helyet, s én mindenre nézve megtenném a kellő intézkedéseket!”

„Csapjunk lármát!” kiálták most mindannyian. De egyszerre megnyílt az ajtó, s a szolgáló lépett be, mire úgy elhallgattak mindnyájan, hogy mukkanni sem mertek. De nem volt a fazekak közt egy sem, mely ne érezte volna méltóságát és hatalmát. „Hiszen ha én akartam volna”, mondák egyenként, „akkor ma vig esténk lett volna!”

A szolgáló pedig megfogta a kénygyufacsomót s tüzet gyújtott. Hüh, hogy lángoltak, hogy szikráztak akkor!

„Most aztán mindegyikük belátja, hogy mégis mi vagyunk az elsők. Milyen fény, milyen világosság árad belőlünk!” - s a mint ezt kimondták, elhamvadtak. S ezzel az én mesémnek is vége van!

„Gyönyörű volt!” kiáltá elragadtatva a királyné. „Gondolatban egészen ott voltam a kénygyufáknál. Neked szívesen odaadom leányomat.”

„Magam is”, szólta a király, „hétfőn meg is tarthatjuk a lakodalmat.”

Igy tehát kitűzték a menyegző napját s az azt megelőző este az egész várost kivilágították, a mi tündéri látványt nyújtott.

„Illő, hogy én is hozzájáruljak a menyegzői pompához!” gondolta a vőlegény, s azért mindenféle tűzijátékhoz való eszközt, szikraesőt, tüzes napokat, ragyogó csillaggömböket vásárolt össze; s ezeket bőröndjébe rakva felemelkedett a levegőbe.

De fenn a magasban eldurantak a tűzijátékok s a mint az emberek ott lenn a földön meglátták, alig tudtak hova lenni bámulatukban. Csakugyan hitték, hogy az a törökök istene, a ki a királyleányért jön.

Midőn bőröndjével leereszkedett az erdőben, az jutott eszébe, hogy meg kellene kérdezni a városban, hogy tetszett a tünemény az embereknek.

Hanem hiszen volt mit hallania! Ahány emberrel beszélt, annyi féleképen mondták el neki, a mit láttak, csak az volt bizonyos, hogy mindenki gyönyörűnek találta a látományt.

„Én magát a törökök istenét láttam!” mondá az egyik. „A szeme olyan volt, mint a ragyogó csillagok, szakála pedig, mint a hullámzó víz!”

„Tüzes köpenyegben repült felettünk”, tette hozzá a másik.

Szóval, szép dolgokat hallott magáról s másnap már az esküvőt kellett volna megtartani.

Visszament az erdőbe, hogy bőröndjét felkeresse s beleüljön, de ime - a bőrönd nem volt sehol, mert elégett. A tűzijátékból egy szikra benne maradt, s midőn ez lángra lobbant, az egész bőröndöt elégette. Vége volt a dicsőségnek, nem tudott többé repülni s menyasszonyához sem juthatott el.

A szép királyleány pedig egész nap az erkélyen állt és várta vőlegényét. Maig is várja, de az azóta is vándorol a világban meséket mondva, de azok közül már egyik sem olyan vig, mint az, a mit a kényufáról mesélt.

A hóember.

„Ez aztán a pompás hideg idő!” mondá a hóember. „Csakugy ropog rajtam a fagyos hó! Ez a hideg szél pedig szinte újra éleszti az ember tagjait. S ime már az a nagy lámpa is kialvó félben van”, folytatá, miközben a leáldozó nap felé tekintett. „Hiába, nem fog arra birni, hogy hunyorgassak, ha még ugy a szemembe süt is!”

Szem gyanánt két cserépszindely darab szolgált a hóembernek, míg szája egy régi gereblye töredékéből állt, s így még fogai is voltak.

A fiuk lelkesült éljenzése között született meg a hóember, üdvözölve a szánok csengetyüinek s az oroszlók pattogásának harsány zajától.

A nap alig ment le, midőn a tele hold jelent meg teljes pompájában, ezüst fényt hintve szét a tiszta kék égen.

„Megint itt van! Csakhogy most meg a másik oldalon!” mondá a hóember, ki azt hitte a fölkelő holdból, hogy az a nap. „Arról már leszoktattam, hogy mindég rám süssön és engem olvasztgasson! Most miattam ugyan függhet ott, s ha kedve tartja, hát csak hadd áraszszon annyi fényt, hogy magamat is meglássam. Csak azt az egyet szeretném tudni, mit kell tenni, ha az ember el akar mozdulni a helyéről. Ha ezt megtehetném, tüstént leszaladnék a jégre, hogy egy kicsit csuszkálhassak ugy, a hogy a fiuktól láttam; csak az a baj, hogy nem tudok szaladni”.

„Hagyd el, hagyd el”, szólt közbe a lánczra kötött kutya, a ki egy kicsit elrekedt, mióta a szobából az udvarra került. „Majd megtanít szaladni a nap. Ugy történt az elődjeiddel is, láttam! Oda lettek biz azok egytől-egyig.”

„Nem értelek, barátom!” Szaladni tanitana engem az odafönn?” mondá, mialatt megvetéssel gondolt a holdra. „De bizony ő maga futott meg, mikor mereven a szeme közé néztem s most is csak félénken lopózik elő a másik oldalon.”

„Mit tudsz te?” felelt a kutya, „hiszen téged csak a minap ütöttek össze! A mit most látsz, az a hold, a mi pedig lement, az a nap volt. Holnap eljön megint s akkor majd megtanít arra, hogy szaladj le az árokba.”

„Nem értem”, mondá magában a hóember, „de sejtem, hogy nem valami jóra czéloz. S az, a kit a kutya napnak nevez, az én leggonoszabb ellenségem.”

„Vége lesz, vége lesz”, morgott a kutya s háromszor körül járva az udvart, lefeküdt aludni a kutyaházba.

De az éjen át az idő nagyon megváltozott. Nehéz, sűrű, nyirkos köd borult az egész tájra. Napfelkölte előtt szél támadt, mely jéghidegen süvöltött a vidéken végig, de mikor a nap feltűnt az égen, a táj gyönyörű látványt nyujtott. A fákat és bokrokat egészen belepte a zuzmara, s a kert olyan volt, mintha minden fája fehér korallból állott volna. Bámulatos szép volt a vidék, s midőn a nap kisütött, a hó és a jég gyémántfényben ragyogott mindenfelé.

„Milyen szép táj!” kiáltá most egy leányka, ki egy fiatal ember karján lépett a kertbe s épen a hóember előtt állt meg, hogy a ragyogó fákat megbámulhassa. „Nyáron is alig nyujt a kert szebb látványt”, mondá, mialatt szeme felragyogott.

„S ilyen legényt, mint ez itt ni, már épen nem látunk nyáron át”, felelt a fiatal ember. „Ugyancsak nyalka ficzkó!” folytatá, a hóemberre mutatva.

A leányka erre elmosolyodott s vigan haladt tovább társával együtt a csikorgó havon.

„Kik ezek?” kérde a hóember a házőrző kutyától. „Te régebben vagy már itt az udvaron, ismered őket?”

„Hogyne”, felelt a kutya. „A leányka sokszor megsimogatott, az ifju pedig mindennap dobott nekem valami ennivalót. Ezeket meg nem harapom.”

„De kik ezek tulajdonképen?”

„Jegyesek!” felelt a kutya. „Az uraság családjához tartoznak. Milyen tudatlan is az ember, ha még csak nem régen jött a világra. Látom ezt rajtad! Én már öreg vagyok és tudok is sok mindenfélét. Volt idő, mikor én sem éltem itt künn, a hidegben, lánczra kötve. De már annak vége, vége!”

„A hideg idő nagyon pompás!” felelt a hóember. „De beszélj, beszélj! Csak a lánczoddal ne csörögj annyira!”

„Biz annak a szép időnek már vége!” kezdé a kutya. „Mikor kicsi voltam, egyre azt beszéltek rólam, hogy milyen szép, milyen kedves vagyok! Akkor még ott heverészttem a kastélyban egy bársony széken, s az urnő is gyakran ölébe vett. De később azt találták, hogy már nagyon is nagy vagyok, s akkor odaadtak a gazdasszonynak. Így végre a pinczelakásba jutottam. Onnan, a hol te állasz, épen abba a kis kamrába látni, a hol én voltam az ur, mert igazán ur voltam a gazdasszonynál. Igaz ugyan, hogy ez már nem volt olyan fényes helyzet, mint az előbbi, de kényelmesebb volt. Itt nem cibáltak, nem hurczoltak a gyermekek ide-oda, mint amott. Táplálékom csak olyan jó volt s a mellett többet kaptam mindég. Megvolt saját vánkosom, s a mellett volt ott egy kályha is, a mi a legszebb valami a világon, kivált az ilyen időben. Néha egészen alája bujtam, úgy, hogy senki meg nem látott. Oh, erről a kályháról most is sokat ábrándozom még! De ennek is vége, vége!”

„Hát olyan szép egy kályha?” kérdezte a hóember. „Hasonlit hozzám?”

„Dehogy, egy cseppet sem! Egészen koromfekete s hosszú nyaka van sárgaréz fedővel. Fát szokott enni s ilyenkor aztán láng csapkod ki a száján.”

A hóember oda tekintett s csakugyan egy fényes, fekete tárgyat pillantott meg. A tűz fénye oda világított a padlóra. Mialatt a hóember ezt nézte, nagyon különösen kezdte magát érezni. Olyan érzés keletkezett benne, melyről saját magának sem tudott számot adni, s a minőt mindenki érezhet, aki tudniillik nem hóember.

„S miért hagytad el?” kérde. „S egyáltalán hogyan hagyhattál el egy ily állást?”

„Kénytelen voltam így tenni. Kikergettek s lánczra kötöttek. A legkisebbik urfinak a lábába haraptam egyszer, mert elrugott előlem egy csontot, melyet épen jóízűen rágtam. Ezért aztán a fiu szülei megharagudtak rám, s azóta itt vagyok meglánczolva s már egykori tiszta hangomat is elvesztettem. Hallgasd csak, milyen rekedt vagyok! Vége, vége! Ezzel aztán vége a történetemnek is!”

A hóember nem is hallgatott többé reá, mert egész figyelmét az a kis szoba foglalta el, melyben a vaskályha állott teljes nagyságában, s a hóember csakhamar észrevette, hogy a kályha semmivel sem kisebb nála.

„Olyan különösen érzem magamat”, szólalt meg. „Hát én sohasem juthatnék be oda? Ez volna legfőbb óhajtásom, egyetlen vágyam s igazán kegyetlenség lenne, ha ez nem teljesülhetne. Be kell mennem, hogy egyszer hozzá támaszkodhassam s be is megyek, ha az ablakot zuzom is össze!”

„Oda be nem jutsz soha”, felelt a házőrző kutya, s ha sikerülne a kályha közelébe jutnod, akkor véged volna!”

„Hisz már most is majdnem végem van!” felelt a hóember. „Azt hiszem, össze fogok omlani.”

A hóember egész nap nem tudta szemét az ablakról levenni. Mikor besötétedett, a szoba még barátságosabbá vált. A kályha oly nyájasan világított, a hogyan sem a nap, sem a hold nem tudnak világítani. Így csak a kályha tud fényleni, mikor van benne valami. Ha ajtaját kinyitották, akkor a láng kicsapkodott; mert már ez volt a szokása. Ilyenkor a hóember arcát is tüzfény öntötte el s egész alakja piros színben ragyogott.

„Nem állom ki tovább!” mondá a hóember. „Milyen jól áll neki, mikor a nyelvét kiölti!”

Az éj igen hosszú volt, de a hóember nem találta annak. Egészen elmélyedt gondolataiba, melyek aztán mind megfagytak.

Reggelre a pinczelakás ablakai egészen be voltak fagyva, s oly gyönyörű jégvirágok diszlettek rajtuk, hogy azoknál még egy hóember sem kívánhat szebbet. Csak az volt a baj, hogy ezek egészen eltakarták a hóember szeme elől a kályhát. A jégvirágok nem akartak elolvadni s így nem láthatta többé a lángok fényét. Gyönyörű téli idő volt; a hó csak úgy ropogott, s bár ilyenkor minden hóember örülni szokott, a mienk mégis nagyon boldogtalan volt, mert egészen eltöltötte a kályha utáni vágyódás.

„Ez bizony gonosz betegség egy hóemberre nézve”, mondá a kutya. „Magam is szenvedtem egyszer ilyen betegségben, de szerencsésen kiálltam. Annak is vége, vége! - Nemsokára valami időváltozás lesz.”

S csakugyan úgy is lett, az idő nagyon meglágyult. S a milyen mértékben növekedett a melegség, oly mértékben fogyott a hóember. Nem szólt, nem panaszkodott, s ez is azt mutatta, hogy nemsokára vége lesz.

Egy reggel azután összeomlott. Ott, a hol állott volt, valami seprű nyélhez hasonló bot nyult a magasba. Erre tapasztották a fiúk a havat, mikor a hóembert csinálták.

„Most már értem a kályha utáni vágyakozást”, mondá a kutya. „A hóember testében egy piszkafa volt, az mozdult meg benne a kályha láttára. Most már ennek is vége, vége!”

Nemsokára a hosszú, komor télnek is vége lett ezután.

„Vége, vége!” ugatott a kutya; de a leánykák így énekeltek:

Tárulj ki immár, zárt virág kehely,
Tárulj ki s édes illatot lehelj,
Aranyhaját a fűzfa lengeti,
Ezer madárka ébred zengeni.
Jer és ragyogj fel drága napsugár,
Mindenki szíve oly epedve vár!

S többé senki sem gondol a télre, a hóemberre s annak epedésére a kályha után. Senki, még a rekedt hangú házőrző kutya sem.

Az almavirág.

Derűlten, fényesen ragyogott a májusi nap sugara. „Itt a tavasz!” hirdette erdő, mező, fa és bokor. A sövény közelében egy fiatal almafa állott, melynek egyetlen egy ága egészen el volt borítva rózsapiros virágokkal.

A fácska nagyon jól tudta magáról, hogy igen szép, hisz a hiuság csak úgy benne van a levélben, mint a vérben. Ezért nem is volt meglepetve, mikor a mellette elrobogó gyönyörű fogatból az ifju grófnő gyönyörködve hajolt ki s elragadtatva mondá, hogy ennél a kis almafánál szebbet soha életében nem látott, s hogy ez maga a tavasz legszebb nyilvánulásában. Ezzel letörték az ágot, s a grófnő finom kezébe fogva azt, beárnyékolta selyem napernyőjével. Utjuk a kastélyba vitt, s itt az almafa-ágot gyönyörű oszlopos csarnokokba és pompás termekbe vitték. Tiszta, fehér csipke függönyök lebegtek az ablakokon, s a sarkokban friss virágokkal telt ragyogó, átlátszó virágédények voltak elhelyezve. Egyik olyan volt, mintha csak friss hóból faragták volna ki, s ebbe helyezték el a virágos ágot friss, zöld lomb közé.

Valóban, öröm volt ránézni, s az almafaág azt sem tudta, hova legyen büszkeségében.

Nemsokára sok ember jelent meg a szobában, s a mily különböző volt külsejük, ép oly különbözően fejezték ki bámulatukat. Volt, a ki egy szót sem szólt, mások ismét nagyon is sokat beszéltek; az almafaág észrevette, hogy az emberek között is ép úgy van különbség, mint a növények között. Minthogy az almavirág épen az ablakba volt téve, kiláthatott a kertbe s a mezőre és így számtalan virágot figyelhetett meg, mert a szabadban ezrével nőtt a pompás és a szerény virág, sőt volt néhány egészen szegényes is.

„Szegény, megvetett növények!” mondá az almavirág. „Milyen feltűnő a különbség ezek között is. Mily boldogtalanoknak érezhetik magukat, ha ugyan az ilyen teremtések egyáltalán képesek érezni úgy, a mint én s a hozzám hasonlóak érzünk. Igazán nagy a különbség; de hát jól van az így, különben mind egyformák volnánk!”

Az almavirág különösen azt a virágot nézte szánakozva, mely ezrével nőtt a mezőn és a sirokon. Senki sem szakította le, hogy bokrétába kösse, mert nagyon is közönséges volt. Még a kövek közül is ez a virág sarjadzott ki s még hozzá úgy nevezték, hogy „pongyola pitypang.”

„Szegény, megvetett gyom!” mondá az almavirág „te nem tehetsz róla, hogy az lettél, a mi lettél, s hogy ily közönséges vagy. De hát úgy van az a növényeknél is, mint az embereknél: kell különbségnek lenni.”

„Különbségnek?” mosolygott a napsugár s megcsókolta az almavirágot, de megcsókolta a pitypangot is künn a mezőn. Így tettek a napsugarak mindannyian; ép úgy megcsókolták a pompás virágokat, mint az egyszerűeket.

Az almavirág eddig sohasem gondolkozott arról a végtelen szeretetről, melyet a jó Isten minden teremtménye iránt érez; de a napsugár többet tudott már erről s így szólt az alma-virághoz: „Te nem látsz tisztán, te nem látsz messzire! Ugyan mondd csak, melyik megvetett gyom az, a melyet annyira megszántál?”

„A pongyola pitypang!” felelt az almavirág. „Senki sem köti bokrétába, sőt lábbal tapossák, mert annyi van; s mikor aztán magba megy, akkor pehely gyanánt röpköd s oda tapad az emberek ruhájára. Bizony csak gyom az szegény!”

Egyszerre csak egy csapat gyermek érkezett a mezőre; a legkisebbik még járni sem tudott, csak a többiek vitték ölben. Mikor testvérei letették a fübe, a sárga virágok közé, a gyermek hangosan felkaczagott örömében, ide-oda csuszkált s leszedve a sárga virágokat, egyenként

megcsókolta őket ártatlan örömeiben. A nagyobb gyermekek pedig letörték a virágok szárát s gyűrűket csináltak belőlük, míg végre egy egész láncz keletkezett s azzal aztán feldiszitették egymást, míg a legnagyobbak gondosan kiválogatták azokat a szálakat, melyeken már a pehelyszerű korona libegett, a mely olyan mesterileg van finom szálakból és pelyhekből összeállítva. Ezt aztán ajkukhoz emelték, hogy egy lehelettel elfújják, mert a nagymama azt mondta, hogy a kinek ez sikerül, az még ez évben új ruhát kap.

A megvetett virágot ebben a kérdésben csálhatatlan jósnak tartották.

„Látod?” kérdé a napsugár, „látod a szegény virág szépségét és hatalmát?”

„Csak a gyermekek előtt látszik szépnek és hatalmasnak!” felelt az almavirág.

Ekkor egy öreg anyóka közeledett s letérdelve a földre, tompa, nyeletlen késével a virágok gyökerénél kezdett ásni, s aztán egyenként kihuzta azokat a földből. Egy részüket pótlék gyanánt akarta felhasználni a kávéhoz, a másik részt pedig a gyógyszerertárban szándékozott eladni orvosság gyanánt.

„A szépség mégis csak többet ér”, mondá az almavirág. „A szépség birodalmába csak a kiválasztottak juthatnak! Van különbség a növények közt is csak úgy, mint az emberek között.”

A napsugár Istennek mindenkire kiterjedő szeretetéről beszélt s arról, hogy az Ur mindég egyenlően oszt el mindent.

„Ez csak a te véleményed!” mondá az almavirág.

E perczben többen léptek a terembe, köztük a fiatal grófnő, ki az almavirágot a virágedénybe helyezte s az ablakba állította, hogy a napsugár reá süthessen. A grófnő most egy virágot tartott kezében, s a virág körül tölcseyszerűleg néhány levél volt elhelyezve, hogy azt a szélről megóvják. Az urhölgy oly gonddal vitte a virágot, hogy az almafa ága kénytelen volt észre venni, hogy ennyi figyelemben ő maga sem részesült. Végre nagy vigyázva tárta szét a leveleket s ime, mi tünt elő! A megvetett pitypang pelyhes koronája! Saját kezüleg tépte le a grófnő a mezőn az egyszerű virágot s a legnagyobb gonddal őrizte a szélről, nehogy a finom pehelyszálak közül csak egy is leessék.

„Mily szépnek alkotta Isten e virágot!” mondá a grófnő. „Még ma lefestem az almavirággal együtt, mert habár az igen szép is, azért ez az egyszerű virág ép annyi szépséget nyert Istentől. Bár mily különbözők is, azért mégis mindkettő oda illik a szépség birodalmába.”

S a napsugár újra megcsókolta az egyszerű virágot s megcsókolta az almavirágot is, melynek levelei e perczben mintha egy kissé elpirultak volna.

A tűzszerző.

A hosszú országuton egy katona haladt, ki most, a háború végezetével hazafelé tartott. A mint megy, mendegél, egyszer csak egy rút boszorkány jön vele szembe. Mikor ez a katona kardját és tarisznyáját meglátta, így kiáltott fel:

„Jó estét, katona uram! Mekkora kardod van és milyen szép tarisznyád! Derék katona vagy. Jó estét!”

„Adjon Isten, öreg boszorkány!” felelt a katona.

„Látod amott azt a fát?” kérde a boszorkány. „Az belülről üres. Ha felmászol egészen a tetejéig, akkor egy üreget pillanthatsz meg, melyen át bejutsz a fába. Majd egy kötelet kötök a derekadra, hogy azonnal felhuzzalak, ha kiáltasz!”

„De hát ugyan mit csinálnék én a fában?” kérde elbámulva a katona.

„Mit? Hát megrakhatnád a tarisznyádat pénzzel. Tudd meg, hogy a hol az üregben feneket érsz, ott egy hosszú folyosó kezdődik, mely egészen világos, mert több mint száz lámpa ég benne. Akkor három ajtót fogsz látni. Kinyithatod akár melyiket, mert a kulcs az ajtóba van dugva. Ha az első kamrába belépsz, akkor a padló közepén egy nagy ládát pillantasz meg, melynek tetején egy kutya ül. A szeme van akkora, mint egy ludtojás, de azért meg ne ijedj tőle! Oda adom ezt a kék koczkás kötenyt, ezt terítsd ki ott a padlóra; fogd meg a kutyát, ültessd rá s akkor kinyithatod a ládát s szedhetsz belőle annyi pénzt, a mennyit csak akarsz! Ebben a ládában csupa rézpénz van, de ha inkább ezüstöt akarsz, akkor a szomszéd szobába kell lépned. Ott meg olyan kutya ül, hogy akkora szeme van, mint egy malomkő, de ettől se riadj vissza, mert ezt is csakugy ráültetheted a kötényemre s akkor vehetsz a pénzből. Ha pedig aranyat akarsz, azt is kaphatsz, a mennyit csak szemed-szád kíván, csak hogy azért a harmadik kamrába kell menned. Annak a kutyának, a melyik itt ül, már akkora a szeme, mint valami kerek bátyatorony, de azért ezt is csak ültessd a kötényemre s tömd meg a zsebedet arannyal.”

„Nem rossz terv”, felelt a katona. „De tudom, hogy te is szeretnél a pénzből!”

„Nekem egy fillér sem kell belőle”, felelt a boszorkány. „Csak azt a tűzszerzőt hozd fel, melyet öreganyám odalent felejtett, mikor utoljára itt járt.”

„Jól van”, mondá a katona, „kösd a derekamra a kötelet!”

„Igy”, szólta a boszorkány „s most fogd ezt a koczkás kötenyt!”

Az ifjú most felmászott a fára, majd az üreghez érve azon leereszkedett s elért a fényben ragyogó folyosóhoz. Kinyitotta az első ajtót, hát csakugyan ott ül ám a kutya s ugyancsak villogtatja ludtojás nagyságu szemét a katona felé, csak hogy ez is legény volt ám a talpán. Rögtön ráültette a kutyát a kötényre s megtöltötte zsebeit rézpénzzel. Mikor ez meg volt, akkor a kutyát megint visszatette a ládára s ezzel a másik kamrába lépett. Nem volt mese, a mit a boszorkány a második kutyáról mondott, mert csakugyan ott ült az s bizony volt neki akkora szeme, mint egy malomkő.

„Reám ugyan ne meressed a szemedet”, mondá a katona s azonnal a kötényre ültette a kutyát. De mikor a szép fehér ezüstpénzt meglátta, azonnal kiszórta zsebeiből a rézpénzt, s e helyett ezüsttel tömte meg zsebét és tarisznyáját. Ezzel aztán átlépett a harmadik kamrába. Hát milliom adta! Ott ül ám a harmadik kutya, s a szeme egy cseppel sem volt kisebb, mint egy kerek bátyatorony.

„Jó estét”, szólta a katona s lekapva a ládáról a kutyát, odaültette a kötényre s kinyitotta a ládát. De a mint kinyitja, csak elállt szeme-szája. Annyi volt ott az arany, hogy azon a világ minden czukrát, hintalovát, ostorát és czinkatonáját meg lehetett volna venni és még fölibe egy egész várost. Mikor ezt a katona meglátta, kapta magát, mind kiszórta az ezüstpénzt s színültig töltötte arannyal zsebét, tarisznyáját, csákóját; de még a csizmaszárát is úgy megtömte, hogy alig tudott lépni. Most már volt pénze annyi, mint a polyva! Ekkor a kutyát megint odaültette a ládára s bezárva az ajtót, így kiáltott:

„Huzz fel most már vén boszorkány!”

„Hozod-e a tűzszerszámot?” hangzott kívülről. „Tyüh teringgettét”, kiáltott vissza a katona, „azt bizony majd itt feledtem.” Ezzel visszament a folyosóba, megkereste a tűzszerszámot, mire aztán a boszorkány felhuzta, s mikor a katona leszállt a fáról, zsebéből, táskájából csakugy hullottak az aranyak.

„Aztán mit akarsz te ezzel a tűzszerszámmal?” kérdé az ifju, mikor leért a földre.

„Semmi közöd hozzá”, felelt a boszorkány. „Megkaptad a pénzt, most add ide a tűzszer-számot.”

„Hogy is ne!” felelt a katona, „ha meg nem mondd tüstént, hogy mit akarsz vele, akkor velem gyülik meg a bajod!” - „Azért sem!” felelt a boszorkány daczosan.

A katona ekkor feléje akart vágni kardjával, de mielőtt ezt megtette volna, a boszorkány összeesett előtte halva. Erre az ifju az aranyat belekötötte a köténybe s hátára vetve azt, megindult a város felé, de előbb a tűzszerszámot gondosan zsebébe rejtette.

A városba érve az első vendéglőbe szállt, ott pompás ebédet rendelt s a legszebb szobákat nyitatta magának, mert a szegény katonából egyszerre nagy ur lett. Beszéd közben ettől is, attól is hallott egyetmást s így megtudta, hogy a városban egy hatalmas király lakik, a kinek olyan szép leánya van, hogy annak hetedhét országon nem találni mását.

„Hol lehetne meglátni a királyleányt?” kérdé a katona.

„Jaj, azt senkinek sem szabad látni”, felelték. „Ott lakik abban a nagy rézvárban, a melyet óriási falak és tornyok vesznek körül. Egyesegyedül a királynak szabad bemenni hozzá, mert azt jövendölték egyszer, hogy a királykisasszony egy közkatonának lesz a felesége, s a király hallani sem akar erről.

„Már pedig én nagyon szeretném látni”, mondá a katona, csakhogy persze nem engedték meg neki.

Telt az idő, s a katona ugyancsak uriasan élt. De hát nincs az a sok, a mi el ne fogyjon! Mivel mindennap szórta a pénzt, a nélkül, hogy valamit szerzett volna, egyszer csak a sok aranyak is végire járt, s azon vette magát észre, hogy alig maradt valamije, így aztán a szép termekből egy kis padlásszobába kellett költöznie. Ezentul maga kefélt a csizmáját, maga foltozta a ruháit, s barátai feléje sem néztek többé, mert nagyon magasra kellett volna felmenni hozzá.

Már egészen besötétedett, de a szegény katonának gyertyára való pénze sem volt már. Ekkor egyszer eszébe jut, hogy a tűzszerszám még ott van táskájában. Elővette, hogy megnézzé, van-e még egy kis tapló? S látva, hogy van, csiholni kezdett. De mikor először hozzáütötte az aczélt a kovához, egyszerre felpattan az ajtó, s ott terem a ludtojásszemü kutya. „Mit parancsolsz uram?” kérdé a katonától, ki így kiáltott: „Ez aztán a furcsa tűzszerszám!” De mikor bámulatából magához tért, azt parancsolta a kutyának, hogy hozzon neki pénzt. Mire kimondta, a kutya már eltűnt, s néhány pillanat mulva ismét visszatért, szájában egy nagy erszény pénzt hozva.

Most aztán tudta a katona, hogy milyen pompás tűzszerszám az övé. Ha egyszer ütött rá, akkor az a kutya jelent meg, a melyik a rézpénzt őrizte, ha kétszer, akkor az ezüstpénz öre, ha háromszor, akkor az aranypénzé.

A katonának most egyszerre eszébe jutott a királyleány. „Mégis furcsa”, gondolta magában, „hogy nem szabad meglátni senkinek! Mindenki azt mondja, hogy gyönyörű szép, de hát mit használ ez, ha örökké ott kell élnie abban a nagy rézvárosban. De hát igazán ne láthassam soha? Megálljunk! Gyere csak, tűzszerszám!” Alig ütötte meg a kovát az aczéllal, tüstént előtte termett a kutya s megkérde tőle, hogy mit parancsol?

„Igaz, hogy már éjjel van”, felelt a katona, „de mégis szeretném a királyleányt látni, ha csak egy pillanatra is. Lehetnél-e ebben segítségemre?”

A kutya e szókra eltűnt, de néhány pillanat múlva újra megjelent, hátán hozva a királykisasszonyt, a ki oly szép volt, hogy a katona bámulva térdelt le előtte s megcsókolta, mire a kutya ismét visszavitte a királykisasszonyt oda, a honnan hozta.

Másnap az ifju megint elfoglalta a gyönyörű termeket s midőn barátai újra szép ruhában látták, azonnal megismerték s ugyancsak nagyra voltak a barátságával.

Mikor másnap reggel a király és a királyné a reggelinél ültek, elmondta nekik a királyleány, hogy milyen furcsa álma volt az éjjel. Azt álmodta, hogy egy kutya vitte a hátán, s hogy egy katona megcsókolta.

„Még csak az kellene!” kiáltott fel a királyné.

Azonnal kiadták a parancsot, hogy az egyik legöregebb udvarhölgy ott viraszson a királyleány ágya mellett s tudja meg, hogy igazán álom volt-e ez, vagy nem.

Éjjel aztán megint eljött a kutya s hátára véve a szép királyleányt, szaladt vele, a hogy csak birt, csakhogy az öreg udvarhölgy sem volt ám rest s ép oly gyorsan futott utánuk. Mikor aztán látta, hogy egy nagy kapuban eltűnnek, azt mondta magában: „Eleget tudok!” s most krétával egy nagy keresztet rajzolt az ajtóra. Mikor ezt elvégezte, ismét lefeküdt, s nemsokára a kutya is visszatért a királyleánynyal. De mikor az okos állat meglátta a jelet az ajtón, kapta magát s minden ajtóra ép olyan keresztet rajzolt. Így aztán az udvarhölgy nem tudta megmutatni, hogy melyik ház volt az, mert mindegyik ajtón ott volt a kereszt.

Másnap reggel kijött a királyi pár az udvarhölgyekkel és urakkal, hogy megnézzék, hol lehetett a királyleány.

„Ez az!” mondá a király, midőn az első megjelelt házat meglátta. „Nem, nem, ez, ez az!” felelt a királyné egy másik házra mutatva, melyen szintén volt kereszt.

„Itt is egy, ott is egy!” kiálták többen s így belátták, hogy itt minden keresés kárbaveszne.

De a királyné nagyon okos asszony volt ám. Varrt egy kis zsákot, azt megtöltötte korpával s a királyleány hátára kötötte azt, de úgy, hogy a zsákon egy kis rést hagyott, hogy azon a korpa kihulljon s így megmutassa, merre mentek.

Éjjel a kutya csakugyan újra eljött s hátára véve a szép királyleányt, elvitte a katonához, ki úgy szeretett volna most királyfi lenni, csak azért, hogy hozzá méltó lehessen.

A kutya nem vette észre, hogy a korpa az egész uton végig hullott, megmutatva, merre mentek; így aztán másnap reggel a királyi pár mindent megtudott, s a szegény katonával ugyancsak röviden bántak el, mert minden kihallgatás nélkül börtönbe vetették!

Olyan sötét, olyan komor volt a tömlöcz, s e mellett folyton fülébe csengett a király szava: „Holnap felakasztatlak!” A legrosszabb pedig az volt, hogy a tűzszerszámot nem hozta magával. Másnap reggel, amint a börtön vasrácsos kis ablakán kinézett, jól látta, hogyan

gyülekezik a nép az ő akasztását nézni. Hallotta a dobörgést, s látta a katonákat nagy csapatban közelíteni. Minden ember talpon volt, s a katona a tömeg között egyszerre csak egy bőrkötényes csizmadia inast pillantott meg. A ficzkó úgy sietett, hogy az egyik papucs is lemaradt a lábáról s neki repült a börtön falának, mire a katona így kiáltott ki a rácsos ablakon:

„Ide hallgass ficzkó! Mit sietsz olyan nagyon? Mig én ott nem leszek, addig úgy sem lesz az egészről semmi. De ha elszaladsz a lakásomra s elhozod a tűzszerszámot, akkor kapsz egy hatost. De szaporán!” A fiu sem mondatta ezt magának kétszer; nyilsebesen elszaladt a tűzszerszámért; elhozta, benyújtá a katonának és - de ezt majd meghalljuk később.

A város végén már fel volt állítva a vesztőhely; e körül csoportosultak a katonák és a tenger kíváncsi nép. A király és a királyné pedig ott ültek egy pompás emelvényen, szemben a bírák és tanácsosokkal.

Az elitelt már ott fenn állott a létrán, de mikor a kötelet nyakára tették, arra kérte a bírákat, engedjék meg, hogy még egy pipa dohányt elszívjon.

Ezt a király sem akarta tőle megtagadni, mire a katona elővette tűzszerszámát s csiholni kezdett vele egyszer... kétszer... háromszor. S ime, e perczen mind a három kutya ott állott előtte, várva a parancsot.

„Azt akarom, hogy ne akaszszanak fel, tehát segítetek!” parancsolá a katona, mire a kutyák megrohanták a bírákat és a tanácsosokat s kit kezénél, kit lábánál fogva feldobtak a levegőbe több ölnyi magasra, úgy hogy mikor leestek, egészen összezuzódtak.

„Azért sem engedek!” mondá makacsul a király és a királyné; de e pillanatban a kutyák őket is megragadták s épen úgy elbántak velük, mint a többiekkel. Erre aztán mindenki megijedt, s a nép egy szívvél-lélekkel így kiáltott fel: „Vitéz urunk, légy te a király s vedd feleségül a szép királykisasszonyt!”

Ezzel a katonát a király hintájába ültették s nagy diadallal vitték be a városba. A nép ujjongott, a katonák tisztelegtek, s még a három kutya is boldogan ugrált a kocsni előtt. A szép hercegnő kijött a rézvárból s szívesen beleegyezett, hogy a fiatal vitéz menyasszonya legyen. Nemsokára meg is tartották az esküvőt s utána olyan lakodalmat, melynek híre hetedhét-országra szólt. A vendégek sorában ott ült a három kutya, mert ugyancsak megérdemelték ezt a tisztességet s vitéz uruk, a kinek oly jó szolgálatokat tettek, nem is lett irántuk soha háládatlan.

A rút kis kacsá.

Fényes nyári diszben pompázott az egész vidék. A kaszálókon asztagba rakva állt a széna, s az asztagok közt büszkén lépdelt a vöröslábu gólya, miközben érthetetlen nyelven kelepelt valamit, úgy a mint azt még anyjától tanulta.

A mező mellett nagy erdőség vonult, s ennek közepén mély tavak terültek el. Oh, oly szép, oly vonzó volt e vidék! Az erdő mellett álló kastély csakugy csillogott a napfényben, s a körülötte futó mély árkokat egészen benőtte a lapu, melynek egy-egy levele akkora volt, hogy egy kis gyermek alája állhatott. Az árokban a növényzet ép oly vad volt, mint akár az erdőben. A bozót között egy fészek állott, s a kacsá már napok óta ott ült a fészken, hogy tojásait kiköltse. De már unni kezdte a dolgot, mert nagyon sokáig tartott és a mellett vendége is igen ritkán akadt.

Végre egyik tojás felpattant s a másik is utána. „Pi, pi!” hangzék most, s mikor a tojások meglelevenedtek, a kis madarak kíváncsian dugták ki fejüket.

„Csak gyorsan, csak gyorsan!” szólt anyjuk, mire a kicsinyek siettek, a hogy tudtak, s kíváncsian nézegettek szét a zöld levelek alól.

„Mily nagy a világ!” mondák egymásután, mert ugyancsak máskép érezték magukat itt, mint benn a tojásban.

„Azt hiszitek, kis sárgacsőrűek, hogy ez már az egész világ?” kérdé anyjuk. „A világ nagyon messzire kiterjed, egészen az erdőig, sőt a pap földjéig, a hol még magam sem jártam! - - Nos, hát mind együtt vagytok?” tette hozzá, miközben felemelkedett. „Nem, még egy hiányzik! A legnagyobb tojás még mindig itt fekszik! Meddig fog ez még tartani? Talán csak ez is megsz már nemsokára!” Ezzel újra leült a fészekre.

„Nos, hogy vagytok?” kérdé most egy öreg kacsá, ki látogatóba jött.

„A többi csak megvolna már, de ezzel az egy tojással nem tudom, mit csináljak. Még egy mákszemnyi lék sem mutatkozik rajta. De nézd csak a többieket! Soha életemben nem láttam ilyen szép kis kacsákat.”

„Mutasd csak azt a tojást, a melyik nem akar fölrepedni!” szólt az öreg kacsá. „Hidd el nekem, hogy ez pulykatojás lesz. Engem is bolonddá tettek így egyszer s ugyancsak sokat vesződtem a kicsinyekkel, mert szörnyen féltek a víztől. Mindjárt eleinte az is olyan nehezen ment, míg a tojásból kikeltek, hiába hápogtam nekik, hiába segitettem őket! Hadd lássam csak azt a tojást! Persze, hogy pulykatojás! Ne vesződjél vele, inkább tanítsd a többieket uszni!”

„Még egyszer megpróbálom” felelt a kacsá. „Ha már ily soká ültem rajta, most már nem hagyom abba!”

„A hogy tetszik!” felelt az öreg kacsá s eltávozott.

Végre a nagy tojás is felpattant. „Pi, pi” sipogott a madár s előbujt a tojásból. De mit látott a kacsá! A fióka sokkal nagyobb volt mint a többiek s feltűnő csunya. „Hisz ez óriás nagy kacsá!” mondá. „S cseppet sem hasonlít hozzánk! Vajjon igazán pulyka volna? Majd megtudjuk mindjárt. A vízbe kell mennie, még ha magam lököm is bele!”

Másnap gyönyörű derült idő volt. A nap forróan sütött a zöld lapulevelekre, s az anyakacsá egész családjával együtt a csatorna felé tartott s megérkezve azonnal a vízbe ugrott, a kis kacsák pedig egyenként utána. A víz pedig összezapott fejük felett, de a másik pillanatban már ismét felbuktak s büszkén usztak tovább. Lábaik ugyszólván maguktól mozogtak s még a csunya, szürke fióka is velük uszott.

„Nem, ez nem pulyka!” gondola az anyarécze.

„Nézze meg az ember, milyen jól használja a lábait s mily szép egyenesen tartja magát. Majd bemutatlak benneteket a baromfi-udvarban, csak maradjatok mindég mellettem, hogy valaki rátok ne taposson. A macskától pedig különösen óvakodjatok.”

Nemsokára csakugyan meg is jelentek mindnyájan a baromfiudvarban. Már messziről óriási lármá ütötte meg fülüket, mert két család czivakodott egy közékük dobott angolnafej felett, melyet végre a macska kaparított el előlük.

„Lássátok, ilyen a világ!” monda az anyarécze csőrével tátogatva, mert maga is szerette volna az angolnafejet. „Siessetek!” monda „s igyekezzetek előre jutni, az öreg kacsá előtt pedig hajtsátok meg a fejeteiket. Ez a legelőkelőbb az egész udvarban. Ereiben spanyol vér folyik, azért olyan nehézkes és méltóságos. A mint látjátok, lábára egy piros rongy van tekerve. Ez rendkívül szép viselet s a legnagyobb kitüntetés, a mi valaha kacsát érhet. Jól nevelt kacsá szét szokta lábait rakni, mint a hogy szülőitől látta. Így ni! Most hajtsátok meg a fejeteiket s mondjátok szépen: „Rap!”

A kis kacsák úgy tettek, de a többiek így szóltak egymáshoz: „Még csak az kellett, hogy ezek is ide jöjjenek, mintha nem volnánk már ugyis elegenden. Juj! nézzétek csak azt az egyiket, milyen rút! Ezt nem fogjuk megtűrni magunk között!” monda az egyik s jót csipett a kis kacsá nyakán.

„Ne bánts!” szólt közbe az anyácska „hiszen senkit sem bánt!”

„De olyan nagy és oly különös” felelt az, a melyik a kis kacsát megcsipte „azért akarjuk elkergetni.”

„Szép gyermekek!” monda kegyes leereszkedéssel az öreg kacsá, ki lábán a vörös rongyot viselte. „Mindnyájan szépek, kivéve ezt az egyet. Jó volna ha újra lehetne kiköltetni.”

„Méltóztassék elhinni, hogy az nem megy,” monda az anyakacsá. „Az igaz, hogy nem szép, de nagyon jó lelkü s ép oly jól uszik, mint a többiek, sőt tán még jobban. Még talán megszépül s aránylag kisebb lesz. Különb is gunár s így nem árt neki, ha nem is valami szép.”

„A többiek egészen csinosak!” ismétlé az öreg. „Csak mulassatok”, szólt a kicsinyekhez, „mintha otthon volnátok, s ha egy angolnafejet találtok, akkor elhozhatjátok nekem!”

Így megtörtént tehát az ismerkedés. De a szegény kis kacsának, a ki utoljára bujt ki a tojásból, s a ki olyan rút volt, egy perczig sem volt békessége, s a többiek csipdesték és gunyolták. „Milyen nagy!” kiáltá a pulykakakas, a ki sarkantyusan jött a világra s ezért valóságos királynak képzelte magát; most kiterjeszté szárnyait s felfuvalkodva rohant a kis kacsá felé, mialatt taraja egészen vérvörös lett. Szegény kis kacsá azt sem tudta, melyik lábára álljon. Nagyon elszomorodott azon, hogy olyan csunya, s hogy az egész baromfiudvar gunyolni fogja.

Az első nap így telt el, de a kis kacsá sorsa napról-napra rosszabb lett. Mindenki üldözte, s még a testvérei is sokszor gunyolták. „Bár csak elvinne a macská, te rút jószág!” mondák, s anyja is nem egyszer sóhajtott fel így. „Bár csak ne volnál már itt!” A kacsák csipkedték, a tyúkok csőrükkel vagdalták, s még a szolgáló is megrugta, ha keresztül ment az udvaron.

Egyszer aztán kapta magát s átbujt a sövényen, mire a kis madarak ijedve rebbentek fel fészkeikről. „Ennek is az én rútságom az oka!” gondolta a kis kacsá s behunyta szemét, de azért tovább futott. Így jutott el egy nagy mocsárhoz, hol a vadkacsák laktak. Itt meghált, mert nagyon fáradtnak s kimerültnek érezte magát. Reggel, mikor a vadkacsák felébredtek s új

társukat megpillantották, így szóltak hozzá: „Hát te ki vagy; honnan jöttél; mit akarsz?” A szegény kis kacska jobbra-balra hajlongott s köszönetet, a hogy csak tudott.

„Jaj de rút vagy, de ijesztő vagy!” mondák a vadkacsák „de végre ezzel nem sokat törődünk, csak valahogy az ne jusson eszedbe, hogy családunkba bele házasodjál.” Szegény kis kacska! Kisebb gondja is nagyobb volt a házasságnál! Csak azt kívánta, hogy engedjék meg neki, hogy itt lakhassék a káka között és ihassa a mocsár vizét.

Két napja volt már ott, mikor egyszer két fiatal gunár lépett hozzá, kik még nem rég bujtak volt ki a tojásból.

„Ide hallgass, pajtás!” mondák. „Te ugyan szörnyű rút vagy, de mi azért megszivelünk. Akarsz-e velünk tartani és költöző madár lenni?”

„Piff, paff!” hangzék e perczben, s mindkét gunár holtan esett a nád közé. „Piff, paff!” hangzék még egyszer, mire egész sereg vadkacska rebbent fel a nádas közül. Javában folyt a vadászat, a hajtók ott feküdtek a mocsár körül, sőt néhány oda rejtőzött a fákra, melyek a nádist körül állták. A kék löporfüst felleg gyanánt huzódott mind tovább, s az egész vízszínt ellepte. A vadászkutyák egészen behatoltak a mocsárba, mire a szegény kis kacska alig tudott hova lenni ijedtében. Megpróbálta fejét szárnya alá rejteni, de e perczben egy óriási kutya termett mellette. Nyelve hosszan lógott ki szájából s szeme ijesztően szikrázott. Már megérinté szájával a kis kacsát, már elkezdte éles fogait vicsorgatni, de ime - egyszerre visszafordult a nélkül, hogy bántotta volna. „Hála Istennek!” sóhajtá a kis kacska „oly rút vagyok, hogy még a kutyának sem kellek!”

S ezzel elbujva csendesen maradt mindaddig, míg a lövések meg nem szüntek. Esteledett már, mikor minden elcsendesedett, de a szegény kis kacska nem mert mozdulni s csak későn este indult meg. Ekkor is óvatosan körülnézegetett előbb, s mikor látta, hogy nincs veszély, oly gyorsan, a hogy csak tudott, sietett ki a mocsárból.

Estére kelve egy rozzant kis parasztházhoz érkezett, a mely oly siralmas állapotban volt, hogy már csak az imádság tartotta. Csakis azért nem esett még össze, mert azt sem tudta, hogy melyik oldalra essék. Eközben szél kerekedett, s a vihar úgy zugott a szegény kis kacska körül, hogy le kellett ülnie, ha nem akarta, hogy a szél elvigye. Egyszer csak azt veszi észre, hogy az ajtó félig ki van emelve a sarkából, s így a küszöb mellett egy nyílás támadt, melyen a kis kacska beosont a szobába.

A kunyhóban egy öreg asszony lakott egy tyukkal és egy kandurral. A macska azzal mulattatta az öreg asszonyt, hogy font és dorombolt, sőt még szikrát is tudott szórni, ha valaki a sötétben simogatta. Szerette is asszonya nagyon s nem is nevezte másképp csak fiának. De épen így szerette a kis rövidlábu tyukot is.

Másnap reggel mindkét állat azonnal észrevette a kis kacsát, s ekkor a macska elkezdett dorombolni, a tyuk pedig kotkodácsolni.

„Mi az?” kérdé az asszony körülnézve, de mivel nem jól látott, a kis jövevényt kövér kacsának nézte. „Ez aztán derék!” folytatá „most már lesz kácsatojás is. Csakhogy gunár ne legyen. No majd meglássuk.”

Igy három hétre elfogadták a kis kacsát, de a tojást bizony hiába várták.

Most aztán a macskának és a tyuknak állt feljebb.

„Tudsz tojni?” kérdezte a tyuk.

„Nem!”

„Nem? akkor mit keressz itt nálunk?”

A macska pedig így faggatta:

„Tudsz fonni, dorombolni, szikrát szórni?”

„Nem!”

„Akkor neked hallgatnod kell ott, a hol okos emberek beszélnek!”

Ezeket hallva a kis kacsza busan huzódott meg egy sarokban s önkénytelenül is mindig a friss levegőre és a napfényre gondolt, s oly vágya támadt az uszásra, hogy ezt végre is megvallotta a tyuk előtt.

„Ugyan mi jut eszedbe?” felelt ez. „Nincs semmi dolgod, azért jut ilyesmi eszedbe. Ha tudnál tojni vagy fonni, akkor nem érnél rá ilyenre gondolni!”

„De ha tudnád, milyen gyönyörűség az uszás!” felelt a kis kacsza. „Nincs annál jobb, mint mikor az ember lebukhatik a hullámok közé vagy bemerülhet egészen a vízfenékre.

„Képzelem, milyen pompás lehet!” mondá a tyuk gunyosan. „Megbolondultál? Kérdezd meg csak a kandurt, a ki minden ismerősöm közt a legokosabb, majd megmondja, vajjon ő olyan nagy gyönyörűségnek tartja-e az uszást és a lemerülést!”

„Sohasem fogtok megérteni!” sóhajtá a kis kacsza.

„Ha mi meg nem értünk, akkor nem tudom, ki ért meg. Csak nem hiszed talán, hogy okosabb vagy, mint a kandur vagy én? Csak igyekezzél, hogy megtanulj tojni és szikrát szórni!”

„Legjobb lenne talán, ha világgá mennék;” felelt szomorúan a kis kacsza.

„Biz az lenne a legjobb”, szolt a tyuk, mire a kis kacsza csakugyan elment bujdosni. Most aztán uszkálhatott, bukdácsolhatott a vízben, de rútsága miatt most is csakugy lenézte minden állat.

Nemsokára őszre fordult az idő. Az erdőben megsárgultak, megbarnultak a fák koronái, s a mint lehullottak, a szél felkapta a száraz leveleket, s azok örült tánczot jártak a hideg szélben. A szürke hófelhők reánehazedtek az egész tájra, s a sövényen mind hangosabb lett a varjuk károgása. Szegény kis kacsát most már igazán fenyegette a megfagyás.

Egy este a nap gyönyörűen nyugodott le, s ekkor a bozótból egész csapat szép nagy madár repült elő, s a kis kacsza alig győzte bámulni ragyogó, hófehér tollazatukat s hosszú, hajlékony nyakukat. A csodaszép madarak hattyuk voltak s e perczben különös kiáltást hallatva kiterjeszték pompás szárnyukat s felszálltak a levegőbe, hogy elrepüljenek melegebb hazába. A szegény kis kacsza vágyva nézett utánuk s maga sem tudta volna megmondani, mit érzett ezalatt.

Nem tudta feledni a gyönyörű, boldog madarakat, s mikor eltűntek előle, akkor lebukott a víz fenekére, s mikor onnan felmerült, egészen magánkivül volt. Nem tudta, hogy hívják e szép madarakat, nem tudta, hova mennek, de érezte, hogy szíve úgy vonzódik hozzájuk, mint soha senkihez e világon.

Hogy irigyelje őket, az eszébe sem jutott. Hogyan is gondolt volna arra, hogy ily szépséget kívánjon magának. Azzal is megelégedett volna, ha a kacsák megtürik maguk között, őt, a szegény rút kis állatot.

Eljött a tél, s olyan komor volt, olyan hideg! A kis kacsának szüntelenül uszkálnia kellett, hogy megakadályozza a víz befagyását. De a rés napról-napra kisebb lett s a hideg oly nagy volt, hogy a kis kacsza végre megdermedt s befagyott a jég közé.

Kora reggel volt még, mikor egy arra menő paraszt észrevette a szegény kis állatot. Azonnal odament s léket ütve csizmájával a jégben, megszabadította a kis kacsát s hazavitte felesé-

géhez. A meleg szobában csakhamar magához tért, s ekkor a gyermekek játszani akartak vele, de a szegény kis kacsát az hitte, hogy itt is bántani akarják s rémülten kezdett röpködni, míg végre belerepült egy tejesfazékba, mire a tej az egész szobában szétfröcscsent. Majd a vajbödönybe menekült, innen meg a liszteshombárba s újra fel a magasba. Elképzelt, micsoda látványt nyújtott ekkor! A mint az asszony meglátta, kiabálni kezdett s utána hajította a csipővasat; a gyermekek pedig lármázva, kaczagva bukdostak egymáson keresztül. Ezer szerencse, hogy az ajtó nyitva állt; így legalább kimenekült a kis kacska a friss havon a bokrok közé s ott feküdt halálra fáradva.

Szomorú lenne elmondani mindazt a sok szenvedést, a mit a szegény kis kacsának a télen át kellett állnia. Ott feküdt a mocsárban a nád között egészen addig, míg a nap ismét melegebben kezdett sütni. Végre felolvadt a jég, a pacsirtadal újra felhangzott, s itt volt a tavasz!

Ekkor a rút kis kacska egyszerre kiterjeszté szárnyait, s azok erősebben csattogtak mint azelőtt s gyorsabban vitték tovább, s a kis kacska egyszerre csak egy gyönyörű kerti tóba ért, melynek partjain az almafák épen virágjukban álltak, s hol az illatos orgonabokrok egészen a kigyózó patakig hajták le hajlós zöld galyaikat. Oly derült, oly szép, oly üde volt minden! S a mint körülnézett, három gyönyörű hattyút pillantott meg, melyek feléje közeledtek. Kiterjesztett szárnyaikkal méltóságosan usztak tova a vizen, s a kis kacska azonnal felismerte őket, mire szívét sajtós fájdalom szállotta meg.

„Odamegyek a királyi madarakhoz”, mondá magában, „s tudom, hogy megölnek, hogy hozzájuk merek közeledni, én a ki oly rút vagyok. De szívesebben elszenvedem azt, hogy ezek megöljenek, mint hogy a kacsák csipkedjenek, a tyukok vagdaljanak, s a szolgáló rugdosson. Ha megölnek, legalább nem kell többé annyit szenvednem, mint e télen át!” S ezzel odauszott a hattyúk felé, melyek kitárt szárnyaikkal gyorsan közeledtek.

„Öljetek meg!” mondá a szegény állat s lehajtva fejét a vizek fölé, nyugodtan várta a halált. De a mint a vízre tekintett, mit látott? A vízből saját képe ragyogott feléje, de most már nem volt többé a régi rút, szürke kis madár, hanem szép, hófehér királyi hattyú.

Igaz ugyan, hogy a kis kacska egy baromfiudvarban tölté élte kezdetét, de mégis csak hattyútozás volt az, melyből életre kelt! - Most oly boldognak érezte magát, hogy egyszerre elfeledte mindazt, mit eddig szenvedett. Még csak most tudta igazán élvezni mindazt a szépet, mit maga körül látott. - A három nagy hattyú ezalatt odaérkezék s szelíden simogatták meg csőrükkel hófehér tollazatát.

Egyszerre néhány gyermek lépett a tó partjára s kenyérmorzsát szórtak a vízbe, miközben a legkisebb így kiáltott fel: „Nini, egy új hattyú!” Erre a többiek is örvendve kiáltottak: „Új hattyú jött, új hattyú jött.”

Tapsolva, örvendve futottak el, hogy szülőiket is odahívják, s midőn mindnyájan odaérkeztek, újra kalácsot szórtak az odasereglett hattyúknak s így szóltak: „Ez a legszebb mindegyik között. Mily fiatal s milyen méltóságteljes!” Erre a többi hattyú mind tisztelettel hajolt meg az egykori rút kis kacska előtt...

Midőn az ifjú hattyú ezt látta, szívét zavar fogta el s szerénységében szárnya alá rejtette fejét; nem tudta miért, de úgy érezte magát, mint eddig soha. Tulbaldog volt, de büszkeség számára nem volt hely jó szívében. Eszébe jutott, hányszor gunyolták rútága miatt s most pedig a legszebbnek nevezték. Az orgonabokrok lehajták hozzá virágos ágaikat s minden úgy ragyogott a nap fényében. Ekkor a hattyú kiterjeszté szárnyait s karcsu nyakát felemelve tovább uszott, mialatt szívét e gondolat tölté el: „Ennyi boldogságot álmodni sem mertem volna, midőn még csak a rút kis kacska voltam!”

A foltozótű.

Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy foltozótű, a mely oly finom és hegyes volt, hogy szinte varrótűnek képzelte magát. Midőn egyszer egy kéz elővette, a foltozótű így szólt: „Most aztán csak vigyázz ám és fogj meg jól, mert ha le találok esni a padlóra, nem egyhamar találász meg, oly finom vagyok!”

„Csak ne olyan gögösen!” felelt az, a ki elővette, s az ujjak erre jól megfogták a tűt.

„Látod milyen kísérettel jövök!” mondá a foltozótű egy hosszú czérnaszálat vonva maga után.

Az ujjak a foltozótűt a szakácsnő papucsába szurták, melyben egy repedést kellett összevarrni.

„Milyen aljas munka!” mondá a foltozótű „ezen a vastag bőrön sohasem jutok keresztül s el fogok törni!” Alig hogy kimondta, csakugyan el is tört. „Hányszor mondtam”, jajgatott most, „hogy nagyon finom vagyok.”

„Most már semmit sem ér többé!” mondá az, a ki kezében tartotta, s ekkor a szakácsné a tűre pecsétviaszból egy gombot csinálva, kendőjébe tűzte.

„Lám, most már mellű vagyok gondolá, „tudtam én azt, hogy még fényes sors vár reám; hiába, a mi halad, el nem marad!” s erre jóízűt nevetett, de csak magában, mert a foltozótűkön sohasem lehet észrevenni, mikor nevetnek. Most már aztán alig tudta, hova legyen a büszkeségtől s örömében jobbra-balra tekintgetett.

„Ha szabad kérdenem, aranyból van ön?” kérdé most szomszédját, a gombostűt. „Az ön külseje nagyon előkelő, s feje is igen szép, habár kicsiny s igyekeznie kell, hogy egy kissé nagyobb legyen, mert hiába, nem mindenkinek csinálnak pecsétviaszból fejet!” E szókkal a foltozótű oly büszkén ágaskodott fel, hogy kiesett a kendőből s egyenesen bele a csatornába, hova a szakácsné épen a mosogató vizet öntötte.

„Most pedig utazni fogok!” mondá a foltozótű, azonban nem mozdult, hanem ott maradt a csatorna fenekén.

„Még mindig megmaradt öntudatom”, gondolá s igyekezett magát mereven és egyenesen tartani.

A mint ott feküdt, gyakran usztak el felette fadarabkák, szalma és ujságpapír. „Hogy vitorláznak tovább!” mondá a foltozótű. „Nem is sejtik mi az, a mi felett csak úgy elsurranak. S én itt fekszem mozdulatlanul. Nini, itt egy forgács közeledik, amott egy szalmaszál. Hogy lebeg, hogy forog! Én pedig itt ülök csendesesen; tudom, mi vagyok, s az is maradok!”

Egyszer egy fényes tárgy került melléje, melyről a foltozótű azt hitte, hogy gyémánt, pedig csak egy közönséges üvegcserép volt. Mivel csillogott, a foltozótű érdemesnek tartá arra, hogy megszólítsa s bemutatta neki magát, még pedig úgy mint mellűt. „Ön gyémánt ugy-e?” kérdé. „Olyasmi vagyok!” felelt az üvegcserép, s így aztán kölcsönösen meg voltak győződve egymás előkelőségéről s együtt emlegették a világ nagyravágását.

„Ezelőtt egy igen szép, finom tarka dobozban laktam, mely egy szakácsnéé volt.” Kezdé elbeszélését a foltozótű. „Ennek mindkét kezén öt-öt ujjá volt s bár ez ujjak csak arra szolgáltak, hogy engem tartsanak, mégis oly elbizakodottak voltak.”

„Talán fényük által tűntek ki?”

„Fényük által?” kérdé a foltozótű, „dehogy, csak elbizakodottságuk által! Öten voltak testvérek s büszkén álltak egymás mellett, bár nagyságukra nézve ugyancsak különbözőek voltak.

Az első, hüvelykujj kicsiny volt s nem is állt a többiekkel egysorban, hanem előttük, csak egy iz volt benne s csak egy irányban tudott meghajolni. A második minden édesbe és savanyuba belenyult; ez mutogatott a hold és nap felé, s ez szoritotta a tollat, mikor irtak. A harmadik volt testvérei között a legnagyobb; a gyűrűs ujj pedig teste körül egy arany karikát viselt, míg az ötödik semmit sem csinált s úgy látszott nagyon büszke volt erre. Ah! Hiuságból áll a világ s én ezt látva, a csatornába vetettem magamat.”

„S most itt ülünk egymás mellett és ragyogunk!” felelt az üvegcserep. De e perczben még több víz ömlött a csatornába s magával ragadta az üvegdarabot.

„Lám, ezt elvitték!” mondá magában a foltozótű. „Én pedig itt maradtam! Hja, hiába, nagyon finom vagyok, de ez büszkeségem, s e büszkeség tiszteletreméltó!” Így ült ott tovább is büszkén, egyenesen s egészen elmerült gondolataiba.

„Igazán elhihető, hogy egy napsugártól születtem, oly finom vagyok. Sőt úgy tetszik, mintha a nap még itt a víz alatt is folyton keresne. Ah, oly finom vagyok, hogy saját anyám sem talál meg. Ha még megvolna a szemem, azt hiszem, sirni tudnék. De nem, ezt mégsem tenném, mert az nem volna hozzám méltó.”

Egyszer néhány utczagyerek telepedett le a csatorna mellé s kotorászni kezdtek benne, hogy szögeket s más egyebeket keressenek.

„Jaj, jaj!” kiáltott fél egyik. „Hogy megszurt ez a gonosz tű! Haszontalan ficzkó!”

„Én nem ficzkó vagyok, hanem kisasszony!” felelt a foltozótű, de senkisé hallgatott rá. A pecsétviasz ezalatt már leolvadt róla, de a tű most még finomabbnak tartotta magát.

„Itt uszik egy tojáshéj!” mondák most a fiuk s ezzel beleszurták a foltozótűt a tojásba.

„A háttér fehér s én magam fekete vagyok!” mondá a foltozótű. „Ez jól fog nekem állni. Legalább jól meglát mindenki. Csak ne kapjak valahogy tengeri betegséget.” De a mitől félt, az nem történt meg.

„A tengeri betegség ellen ugyancsak jó, ha valakinek aczélgymra van, s ha valaki végre is több, mintha ember volna! Rajtam igazán bebizonyult, hogy minél finomabb valaki, annál többet tud kiállani!” „Krakk!” hangzék e perczben s a tojáshéj porrá zuzva feküdt a szekérek alatt. „Ah, hogy nyom ez a szekér,” sóhajtá a foltozótű. „Végem van, végem van!” De nem lett vége, mert talán még mai nap is ott fekszik az utca porában.

A kis Tuk álma.

Hogy miért hívták a kis Tuknak? Hát tudjátok, tulajdonképp bizony nem is Tuk volt az ő neve, hanem mikor még nagyon kicsi kis fiu volt, egyszer úgy mondta ki a maga nevét, hogy Tuk, és ez aztán úgy rajta száradt, hogy mikor már nagy fiu volt és a negyedik osztályba járt, még akkor sem nevezték másképp, csak úgy, hogy Tuk.

Pedig hát Károly lett volna a neve, és ezt bizony jó tudni, mert különben az ember bizony ítélet napjáig sem találná ki abból a névből, hogy Tuk.

Egyszer édes anyja meghagyta neki, hogy vigyázzon hugára, a kis Bertára, hanem e mellett még a földrajzi leczkáját is meg kellett tanulnia másnapra. Az ám, csak hogy két urnak nem lehet egyszerre szolgálni, s bizony ez a két különféle feladat sem illett össze valami nagyon jól. Ott ült a kis Tuk, hugocskáját ölében tartva s énekelt neki; eldalolt minden nótát, a mit csak tudott. E közben pedig bele-belekandikált földrajzi könyvébe, mert másnap ismétlés volt az iskolában, s bizony lett volna mit tanulni a sok idegen országbeli városról.

Édes anyja nemsokára hazajött a városból s karjára vette a kis Bertát; - erre Tuk aztán azonnal odaült az ablakhoz s tanult, tanult, olyan szorgalmasan, hogy fel sem tekintett a könyvből. Csak az volt a baj, hogy már esteledni kezdett, s a kis Tuk alig látott olvasni, már pedig édes anyja nem adhat neki lámpát, mert szegény volt s nem telt neki világításra.

- Nini, ott megy a szomszéd asszonyunk, a mosóné, szólalt meg most Tuk anyja, a mint az ablakon kinézett. - Szegény Annus, ugyis olyan gyenge, hogy magát is alig bírja s mégis azt a nagy vödör vizet kell czipelnie. Eredj kis Tuk, légy jó fiu és segíts neki.

Tuk egy pillanatig sem késett, hanem leszaladt és segített a mosónénak, de mire visszajött, addigra úgy besötétedett már, hogy olvasásról szó sem lehetett többé. Le kellett tehát feküdnie, a nélkül, hogy a leczkét egész végig megtanulhatta volna. Ott feküdt tehát a kis Tuk, de elaludni bizony nem egyhamar tudott még, mert esze egyre a földrajzi könyvön, meg a holnapi ismétlésen járt. Tudta jól, hogy végig kellett volna tanulnia, de hát hiába, ha nem lehetett. Végre aztán oda tette a könyvet a vánkos alá; - a többi fiuk mind azt szokták mondani az iskolában, hogy ők is próbálták s merik állítani, hogy ez a legjobb.

Persze, azért bizony egészen biztosan mégsem lehet rá építeni. Tuk sokáig feküdt ott; de aztán egyszerre úgy tetszett neki, mintha valaki homlokon csókolná. Tuk aludt is, nem is; úgy rémlett előtte, mintha az öreg mosóné szeliden tekintene rá s így szólna hozzá: - Kár volna, ha holnapra nem tudnád a leczkét. Te is segítettél nekem, most aztán rajtam a sor; - a jó Isten pedig mindig segíteni fog rajtad.

Alighogy ezt kimondta, egyszerre csak hatalmas kotkodácsolás hangzott fel s egy gyönyörű bubostyuk szállt a fiu ágya szélére.

- Kot-kot-kotkodács! kiáltott a tyuk. Én Brabantból való vagyok. Az emberek ott baromfi tenyésztéssel foglalkoznak, nagyon szorgalmasak és sok pénzt szereznek azzal, hogy a híres brabanti tyukokat meg kakasokat eladják.

A tyuk ugyszólván még el sem hallgatott, mikor egyszer csak nagy rikácsolás töltötte be a szobát. Gyönyörű piros, kék, zöld tollazatu papagály repült be s hangosan kezdte rá:

- Messziről jövök! Amerikából. A pálmaerdőben százezrenként lakunk; ott a hol a rézbőrű indiánok laknak. Amerikában nagy őserdők vannak, aztán meg széles gyeptérségek; ott van a leghosszabb hegyláncz meg a legszélesebb folyó.

A kis Tuknak most egyszerre úgy tűnt fel, mintha már nem is feküdne az ágyban, hanem repülne egy gyönyörű paripán, a hova egy sisakos lovag vette fel maga elé a nyeregbe. Milyen gyorsan repültek! Olyan gyorsan, hogy minden következő percben egy-egy más országban voltak.

Egy ország megtekintése nem került több időbe, mintha Tuk a földrajz könyvet forgatta volna végig. Csakhogy mennyivel mulatságosabb földrajzi tanulás volt ez. Mindent szeme előtt látott; Olaszország tűzhányó hegyeit, Franciaország ragyogó fővárosát, Magyarország aranykalászos síkságait meg a sötétzöld fenyőerdő koszoruba zárt kristálytisza tengerszemeket; fenn Svédországban meg az örökös hóval borított hegycsucokat.

A lovag, a ki magával vitte, megmagyarázott neki mindent, s mikor egy gyönyörű templom fölött repültek el, látták, hogy oda fényes sereg megy be páronként. Hogy csillogott az arannyal kivarrt bársony palástjuk a napban; hogy szikráztak rajtuk a drágakövek. De hát hogy is ne, mikor nem volt ott más, mint csupa, de csupa koronás király meg királyné.

A kis Tuk vezetője aztán elmondta, hogy melyiknek melyik az országa, mi annak az országnak a fővárosa, sőt még azt is, hogy hány lakosa van. S a legcsodálatosabb az volt a dologban, hogy a fiu semmit sem felejtett el, a mit a lovagtól hallott, és sokkal, de sokkal könnyebben megtanulta még a sok számot is, mint a földrajzi könyvből.

Látta, milyen gazdag a föld. Az égjük városban gyönyörű aranyszínű gabonát hordtak szekérszámra; a másikon hófehér lisztet; a harmadikban biborpiros bort sajtoltak édes szőlőből; - itt illatos narancs termett, amott meg tenger sok rózsza nyílt; emitt drágaköveket köszörültek, hogy csakugy szikráztak a kövek mint megannyi égszínkék, rózsapiros, füzöld, meg ibolyaszín csillag, - míg ott arany pénzt vertek, de annyit, hogy egész garmadával állott az aranypénz. És mennyi szép ház, fényes palota, milyen kényelmes hintók, ragyogó szer számmal befogott lovak.

A mint Tuk elnézte a tömérdek kincset, a lovag egyszerre csak így szólalt meg nyájasan:

- Látod kis Tuk, milyen sok, milyen véghetetlen sok kincs van a világon. A ki jó és kötelességét mindig hiven teljesíti, az mindig többre viszi és mindig hamarabb részesülhet az ilyen kincsekben, mint a rossz és rest ember. Te ma, mikor kis hugodat ringattad, meg a szegény öreg asszonynak segítettél, derekasan viselted magadat. Csak tégy ezután is mindig így, és a jó Isten sohasem feledkezik meg rólad. A hogy ma megsegített azzal, hogy ezt az álmot küldte s így tanított meg a holnap leczkére, úgy fog rajtad máskor is segíteni, s részed lehet mindabban a kincsből, a mit láttál.

Mikor Tuk reggel felébredt s megdörzsölte szemét, először is a földrajz könyv jutott eszébe. Elővette, felütötte, hogy még egy kicsit átolvassa, - hát nini, úgy tudta, az egész leczkét, hogy még csak bele sem kellett nézni a könyvébe.

A mint kilépett a házajtón, először is az öreg mosónéval találkozott. Ez barátságosan üdvözölte s így szólt hozzá:

- Még egyszer is köszönöm kedves fiam, hogy tegnap segítettél. Adja Isten, hogy legszebb álmod teljesedésbe menjen.

Tuk maga már nem is emlékezett tisztán arra, hogy mit álmodott, de a jó Isten, az tudta és annak gondja volt rá, hogy a jó kis Tuk álma csakugyan teljesüljön.

A királykisasszony és a borsószem.

Volt egyszer egy királyfi s ez elhatározta, hogy megházasodik, elvesz egy királyleányt; csak-hogy annak igazi királyleánynak kellett lennie.

Elindult világot látni s talált is utjában királykisasszonyt, nem egyet sem kettőt; hanem hát az volt a bökkenő, hogy egyik sem volt igazi királykisasszony. Mindenütt kisült valami olyan dolog, a miért aztán a királyfi megint csak felszedte a sátorfáját.

Mikor már egészen belefáradt, hazament az öreg királyhoz meg az öreg királynéhoz s azoknak is elmondta, hogy biz ő nem járt szerencsével.

Egy este rettenetes vihar volt a vidéken. Villámlott, zengett az ég, s az eső csakugy szakadt, mintha dézsából öntötték volna. A király benn ült a palotájában feleségével meg fiával, mikor egyszerre csak azt hallja, hogy zörgetnek a kapun. Az öreg király kapta magát, lement lámpával meg a kulccsal; kinyitotta a kaput, de mit látott!

A kapu előtt egy gyönyörű szép királyleány állott; de mivé tette a vihar meg az eső a drága szép ruháját.

Hosszu hajáról egész a cipője orráig folyt a víz; a sarkánál pedig megint kiömlött s mégis azt mondta, hogy ő igazi királyleány.

- No majd meglátjuk, gondolta magában az öreg királyné s azzal bement abba a szobába, a hova a királykisasszonyt akarta elszállásolni. Kivett az ágyból minden ágyruhát, aztán rátett az ágy deszkájára egyetlen egy szem borsót; aztán rátett husz matraccot, ennek a tetejébe meg husz pehelydunnát. Ebben az ágyban kellett hálni a királykisasszonynak.

Másnap reggel aztán megkérdezték tőle, hogy aludt az éjjel.

- Oh, rettentő rosszul, felelt a királyleány. Alig birtam a szememet lehunyni. Isten tudja, mi lehetett abban az ágyban. Valami keményen feküdtem s most is úgy fáj a derekam, hogy alig bírok mozdulni.

Most már látták, hogy ez csakugyan igazi királykisasszony.

Hogyne, mikor azt az egy szem borsót annyi pehelydunnán keresztül is megérezte. A királyfi mindjárt el is vette feleségül, a borsószemet pedig a királyi kincstárban őrzik, a hol most is megvan, ha még el nem lopta valaki.

Rege a homokemberről.

Senki, de senki sem tud olyan gyönyörű meséket, mint az a kedves, jó öreg, a kit homokembernek neveznek. Esténként, - mikor a gyermekek szépen ott ülnek az asztal körül, vagy a kis zsámolyon, akkor a homokember csendesén feljön a lépcsőn, de ezt senki sem hallja, mert harisnyában jár. Azután kinyitja az ajtót s észrevétlenül homokot szór a gyermekek szemébe, a mitől azután be kell a szemöket csukniok s így a homokembert sohasem látják. Ilyenkor aztán hátuk mögé oson s nyakukra fuj; ekkor többé nem tudják fejüket egyenesen tartani. Csakhogy ez nem fáj ám nekik, mert a homokember szereti a gyermekeket s csak azt akarja, hogy csendesén viseljék magukat, s ez leginkább akkor történik meg, mikor alusznak.

Mihelyt a gyermekek elaludtak, a homokember azonnal odaül az ágy szélére. Azt meg kell neki adni, hogy gyönyörűen öltözik. Ruhája selyemszövetből van, de a színét nem lehet meghatározni, mert kék, piros, zöld s más mindenféle színt játszik, a szerint, a merre a homokember fordul. Hóna alatt két esernyőt szokott hordani, ezek közül az egyik tele van gyönyörű tarka képekkel s ezt aztán a jó gyermekek ágya fölött terjeszti ki, hogy egész éjjel szépeket álmodjanak. A másik esernyőn egy kép sincs s ezt meg a rossz gyermekeknél nyitja fel, s így ezek aztán nem álmodnak semmit.

Lássuk, mit mesélt a homokember egy egész héten át egy fiucsának, a kis Hjalmarnak. Hét ilyen mesével mulattatta a homokember, mivel hét nap van egy hétben.

Hétfő.

„Először is hadd mutassam meg egész birodalmamat!” mondá a homokember a kis Hjalmarnak, mikor ez már ágyában feküdt.

Alig mondta ki e szót, s már a másik perczben a virágok mind nagy fákká változtak a cserepekben s felértek egészen a mennyezetig, úgy, hogy a szoba olyan volt, mint egy nagy lugas. Az ágyak tele voltak virággal, s a legegyszerűbb is szebb volt, mint máshol a rózsa, s nemcsak hogy édes illatot leheltek a virágok, de meg is lehetett enni mindegyiket s oly édesek voltak, mint a befőtt gyümölcs. Volt kalács, is, a mennyi csak kellett, még pedig tele mazsolával, - egy szó mint száz, az egész birodalom kimondhatatlan szép volt.

De a mint a fiucska ebben gyönyörködött, egyszer csak szörnyű jajgatás keletkezett abban a fiókban, hol Hjalmar könyvei álltak.

„Ugyan mi az” kérdé most a homokember, kinyitva a fiókot. De mit látott? A palatábla volt az, mely jajgatott és ugrált, mert a rajta levő számtani példába egy hamis szám csuszott bele. A palavessző is ugrált a zsinóron, mintha valami kis kutya lett volna. Szívesen segített volna a számtani példán, de nem volt reá képes. De Hjalmar fületeiből is hallatszott a jajgatás, úgy, hogy a hangzavar valóban iszonyu kezdett lenni. Az irkák minden lapjára volt írva néhány nagy betű, két oldalán egy-egy kisebbel. Ez volt a minta, s ezek mellett még több betű volt írva, melyek abban a hitben voltak, hogy ők szakasztott olyanok, mint a melyek minta gyanánt vannak odairva. De fájdalom, biz azok úgy voltak odahányva, mintha elbotlottak volna a sorokban, melyeken egyenesen kellett volna állniok.

„Nézzétek, így kellene magatokat tartanotok!” mondák a minta-betűk: „Nézzétek, egy kissé rézsutosan, de szép, erős vonalakban.” - „Hiszen magunk is azt szeretnők,” feleltek Hjalmar betűi, „de nem tudunk úgy állni, hisz oly neveletlenek és tudatlanok vagyunk még.” „Akkor majd ránczba szedlek én!” mondá a homokember. „Ne, ne!” kiálták a betűk s egyszerre oly

egyenesen álltak, mint a peczek. Szinte öröm volt őket nézni. „Ma már nem mesélek!” mondá a homokember. „Mert most előbb ezeket kell rendre tanitanom. Rajta! Egy, kettő, egy, kettő!” S most úgy rendbe szedte a betűket, hogy a mintairás sem lehetett náluk szebb egy hajszállal sem. Csakhogy mikor reggel az álom tündére eltávozott, s Hjalmar megtekinté feladványát, akkor látta, hogy a betűk csak olyan össze-vissza álltak, mint azelőtt.

Kedd.

Mihelyt Hjalmar lefeküdt, a homokember azonnal befecskendezte varázsfecskendőjével a butorokat, mire azok rögtön elkezdtek beszélgetni.

A fiókosszekrény felett függött egy nagy, aranykeretbe foglalt kép, mely gyönyörű tájat ábrázolt. Midőn a homokember ezt is befecskendezte, akkor a képen levő madarak azonnal elkezdtek énekelni, a faágak mozogtak, s a felhők úgy usztak, hogy az ember szinte látni vélte, a mint árnyékuk elsuhan a táj fölött.

Most a homokember felemelte a kis Hjalmart oly magasra, hogy ez az aranykeretre léphetett, sőt egyenesen bele a fübe. Midőn ott állt, az ágak közül előtörő napsugár beragyogta egész alakját. Majd oda szaladt a víz partjára s beleült egy ott himbálódzó kis csónakba, mely fehérre és pirosra volt festve. Vitorláí ezüstszinben ragyogtak, s nemsokára két gyönyörű, hófehér hattyu uszott a csónak mellé s beléfogva sajátmagukat, huzni kezdték a csónakot, mely után ezüstös aranypikkelyekkel borított halak usztak, koronként fel-felbukva a víz felszínére, mely ilyenkor megloccsant. A légben madarak csoportjai repültek a csónak után, a szunyogok pedig tánczoltak, s a cserebogarak zsongva röpködtek a gyermek feje felett, tele zümmögve fejét csodálatos regékkel.

Az erdő e közben mind sűrűbb és setétebb lett, de egyszerre ismét gyönyörű virágos kertté változott, melyben csodaszép márvány és üvegpalaták emelkedtek. Az erkélyeken királykis-asszonyok álltak, de ezek mind azon leánykák voltak, kiket Hjalmar jól ismert, hiszen játszótársai voltak. A várak kapui előtt pedig királyfiak álltak őrt. A mint Hjalmar közelükbe ért, tisztelegni kezdtek előtte arany kardjukkal s csemegéket és játékszereket szórtak eléje. Ezek aztán igazi királyfiak voltak!

Most egy erdőn vitorlázott át a kis fiu, majd nagy csarnokok mellett, majd ismét városok közepén. Végre elérkezett azon városba, hol egykori kis dajkája lakott, az a jó leányka, ki annyit hordozta Hjalmart, mikor ez még kicsi volt. A mint ez a közelgő fiucskát megpillantotta, nyájasan intett feléje s elénekelte neki azt a kis dalt, melyet maga talált ki, s melyet aztán elküldött volt Hjalmarnak:

Gondolok rád minden órán,
Bárha tőled elszakadtam.
Szép arczodra, homlokodra,
Mennyi forró csókot adtam.
Jut eszembe, mint bucsuztunk
Nyári fényes hajnalon...
Ne feledj el s óvjon Isten,
Téged, édes angyalom!

A madarak dala volt a viszhang e szókra, és a virágok tánczoltak száraikon, s még a vén fák is bólintgattak, mintha a homokember nekik mesélt volna.

Szerda.

Ugy zuhogott az eső, hogy Hjalmar még álmában is hallotta, s mikor a homokember kinyitotta az ablakot, az eső majd beömlött rajta. A ház körül egész tó állott már, ezen pedig egy pompás hajó himbálódzott.

„Akarsz-e hajóra ülni, Hjalmar?”, kérde a homokember. „Ha akarsz, akkor még ez éjjel messze országokat járhatsz be s reggelre mégis újra itthon leszel!”

Alig mondta ki ezt a homokember, s már a másik pillanatban Hjalmar a hajó fedélzetén állt ünneplő ruhájában s azonnal észrevette, hogy az ég elkezdett derülni. A hajó gyorsan vitte őket tova s nemsokára kiértek a szabad tengerre, hol csakhamar eltűnt előlük a part a távol ködében. Fejük felett gólyacsapatok szállottak, mert ezek is melegebb hazát kerestek. Szorosan egymás mellett repültek, de egyikük már annyira belefáradt, hogy alig bírta társait követni. Egyszer csak hátramaradt, még néhányszor meglegyinté szárnyát, s ezzel leszédült a hajó fedélzetére.

Ekkor az egyik hajós megfogta s bezárta a ketreczbe a baromfiak közé, hol a szegény gólya megrémülve állott s azt sem tudta jóformán, hova jutott.

„Nézzétek csak, nézzétek csak!” kiálták a tyukok.

A nagy kanpulyka teljes erejéből felfujta magát, s akkor azt kérde a gólyától, hogy voltaképp kicsoda ő? A kacsák pedig hátrálni kezdtek s egymást lökdösve azt mondogatták: „Siess már! Siess már!”

A gólya ekkor beszélni kezdett nekik Afrikáról, a gulákról s a struczmadárról, mely úgy száguld át a pusztákon, mint egy megvadult paripa. De a kacsáknak bizony hiába beszélt, azok nem értették s egymást meglökve így beszéltek: „Ugy-e ostoba?”

„Az bizonyos, hogy ostoba!” mondá a pulyka s elkezdett hurukkolni, mire a szegény gólya elhallgatott s tovább gondolkozott Afrikáról.

De ekkor Hjalmar odalépett a ketreczhez s kinyitva az ajtót, kihivta a gólyát, s ez csakugyan odarepült a fedélzetre a fiucska mellé. Most már kipihente magát a szegény madár s a fiunak úgy tetszék, mintha a gólya feléje integetne, hogy köszönetet mondjon neki. Azután kiterjeszté szárnyát s elrepült messze, messze, délre... A tyukok pedig kodácsolnak, a kacsák hápogtak, s a pulyka feje egészen vérvörös lett a haragtól.

„Holnap levest főzünk belőletek!” mondá Hjalmar - de e pillanatban felébredt s látta, hogy most is ott fekszik az ágyban.

Csütörtök.

„Tudod mit?” mondá a homokember, „csak ne félj semmit, itt egy kis egeret fogsz látni.” A mint ezt kimondta, tenyerén odatartotta a kis állatot Hjalmar elé. „Azért jött”, folytatá a homokember, „hogy téged lakodalomba hívjon. Ugyanis két kis egernek ma lesz az esküvője. Ott laknak anyád éléskamrájában a padló alatt.”

„Jó, de hát hogy férek én be az egerlyukba?” kérde Hjalmar.

„Azt csak bizd reám!”, felelt a homokember. „Oly kicsiny nyé változtatlak, ha akarod, hogy egészen kényelmesen beleférsz.” Ekkor befecskendezte Hjalmart varázsfecskendőjével, mire a fiu azonnal hüvelyknyivé törpült.

„Most kölcsönbe vehetné a czinkatonák ruháját,” mondá a homokember. „Azt hiszem, épen reád fog illeni s tudod, az mindig tetszetős, ha valami társaságban az ember egyenruhában jelenik meg!”

„Igazad van”, felelt Hjalmar s e pillanatban már át is volt öltözve épen olyan ruhába, a milyent a czinkatonák viselnek, s az egyenruha úgy állt rajta, mintha ráöntötték volna. Most az egér így szólítá meg Hjalmart: „Nem lenne szives édes anyja gyüszüjébe bele ülni? Akkor bátor lennék kocsiját magam huzni.”

„Istenem, de hát ennyit fog fáradni értem?” mondá Hjalmar, és csakugyan így mentek az egéresküvőre.

Először is egy hosszú folyosóba értek, mely a padló alatt kanyargott, de csak olyan magas volt, hogy a gyüszü-fogat bele nem ütközött a tetőbe. A folyosó reves fával volt világítva, s a mint tovább haladtak, az egér így kiáltott fel:

„Ugy-e milyen pompás illat van itt? Az egész folyosó szalonna-bőrkével van bedörzsölve.”

Nemsokára a menyegzői terembe értek, melynek jobb oldalát az egér-kisasszonyok foglalták el, kik vigan susogtak és nevetgéltek, mintha egymás felett tréfálóznának. A terem baloldalán az egér urak álltak sorjában, első lábaikkal bajszukat pödörgetve s figyelemmel nézve a terem közepe felé, hol egy kivájt kerek sajtthéjban állt a mátkapár.

Mind több és több vendég érkezett, s kicsibe mult, hogy a nagy tolongásban egymást nem taposták agyon, s mi több, a mátkapár is épen az ajtó elé állt, hogy többé se ki se be nem lehetett menni. Nemcsak a folyosó, de a lakodalmi terem is szalonna bőrkével volt bedörzsölve s ez képezte a lakomát, de azért csemege gyanánt oly borsót hordtak fel, melybe egy kis egér bevészte fogaival a mátkapár nevének kezdőbetűit, úgy, hogy a borsó valami egészen rendkívüli volt.

Az egész társaság abban egyezett meg, hogy a menyegző gyönyörűen ment végbe s hogy a kedv mindvégig kitünő volt.

A menyegző végeztével Hjalmar is hazatért a társaságból, mely fényes volt ugyan, de azért a fiu mégsem bánta, hogy már vége volt a mulatságnak, mert ugyancsak össze kellett zsugorodnia, hogy a czinkatona egyenruháját felvehesse, s hogy odaillővé váljék a fényes társaságba.

Péntek.

„Hát ma este mit csinálunk?” kérdé Hjalmar.

„Nem tudom, volna-e ma is kedved menyegzőre menni? Természetesen, ez megint egészen más lesz, mint a tegnapi volt. Nővéred nagy babája Hermann, mely férfinak van öltöztetve, feleségül veszi a másik babát Bertát, kinek épen akkor van a születése napja, s így bizonyára nem lesz ajándékban hiány. Nézz csak ide!”

E szókkal a homokember az asztal felé mutatott, melyen ott állt a babaház, kivilágított ablakaival; előtte pedig a czinkatonák kivont karddal tisztelegtek. A mátkapár ott ült, egy-egy asztallábhöz támasztva s gondolatokba mélyedve, a mire mindenesetre volt is okuk elég. Ekkor azonban a homokember felölté a nagymama fekete köpenyét s ebben teljesíté a pap tisztét. Az esketési szertartás végeztével egyszerre csak rázendítették a butorok a következő dalt:

Dalra társak! Énekeljünk!
Felköszöntni dalba rájuk.
Ottan állnak mozdulatlan,
Keztyübörből van ruhájuk.
Éljenek hát! Ők valának
Ékességi a szobának!

A dal után pedig átnyújtották a mátkapárnak az ajándékokat, melyek közül az ennivalókat az ünnep hősei visszautasították.

„S most mihez volna kedved?” kérde a vőlegény, „a falusi életet élvezzük-e, vagy pedig nászutra menjünk?” A tanácskozásba belevonták a fecskét is, ki annyi távoli országot látott, s a kotlóstyukot is, ki öt kis csirkét költött már ki. A fecske beszélt is nekik a távoli meleg országokról, hol a szőlő óriási, édes fürtökben függ le a tőkéről, hol a levegő oly enyhe, s hol a hegyek olyan színekben ragyognak, a minőket itt sohasem látni.

„De zöld kelkáposzta mégsem terem ám ott!” szólta a tyúk. „Én a falun töltöttem egy nyarat csirkéimmal, s ott kapargáltunk egész nap egy homokbánya körül. Szabad bejárásunk volt egy káposztás kertbe is. Az volt aztán az élet! Sosem fogom elfeledni, míg élek!”

„De egyik kelkáposztafej olyan mint a másik,” veté ellen a fecske, „s aztán itt oly kellemetlen néha az időjárás!”

„Oh az a legkevesebb, ahoz hozzá lehet szokni,” felelt a tyúk.

„De hideg van, sőt fagy is sokszor!”

„Az a kelkáposztának épen nem árt. S azért van meleg nálunk is. Vagy nem volt-e négy évvel ezelőtt oly hőség, hogy az ember majd megfulladt? Aztán meg nálunk nem is él annyi mérges, ragadozó állat, úgy, hogy a rablóktól biztonságban lehetünk. Vétkezik, a ki azt mondja, hogy a mi országunknál szebb is van! A ki ezt állítja, az nem érdemli, hogy itt lakják!”

Most elakadt a tyúk, s néhány percz múlva zokogva folytatá: „Utaztam már én is. Egyszer tizenkét mértföldnyire elvittek egy kosárban, de mondhatom, hogy az utazás bizony semmi gyönyörűséget sem nyújt.”

„Igen, a tyúk nagyon okosan beszélt!” mondá Berta, a menyasszony. „Magam sem nagyon vágyom a hegyes vidékre utazni, mert az egész csak abból áll, hogy az ember folyton megy, megy, hegynek föl, s mikor aztán felérkezett, akkor megint mehet lefelé. Nem, jobb lesz ha meglátogatjuk a homokbányát, s ott maradunk egyideig a veteményes kertben!”

S csakugyan így történt!

Szombat.

„Mondasz ma mesét?” kérde Hjalmar, a mint a homokember helyet foglalt ágya szélén.

„Ma nem érünk rá,” felelt ez, kifeszítve tarka esernyőjét. „Hanem, nézd csak ezeket a kinaiakat!” Csakugyan, az ernyő egy kínai csészéhez hasonlított, mert tele volt festve csucos háztetőkkal, hidakkal, kék fákkal s apró kínai emberekkel, kik szinte integetni látszottak. „Holnapra az egész világot fel kell diszitenünk” mondá a homokember, „mert holnap ünnep lesz, vasárnap. Még a toronyba is fel kell mennem, hogy meglássam, vajjon a templom szellemei tisztogatják-e a harangokat, hogy holnap szépen csengjenek. De a legnehezebb munka reám vár. Minden csillagot le kell szednem, hogy kicsiszoljam őket. Hanem előbb meg kell számoznom mindegyiket, épugy mint a lyukakat, ahol most vannak, mert különben nem kerülne megint mindegyik vissza a maga helyére. Már pedig ez nagy baj lenne, mert akkor nem állnának ott elég feszesen, s nagyon is gyakori lenne a csillaghullás!”

„Bocsánat uram, várjon csak egy kissé!” szólalt meg most egyszerre egy régi arczkép, mely Hjalmart ágya felett függött. „Én Hjalmar dédatyja vagyok, s bár nagy hálával viseltetem ön iránt azért, hogy Hjalmart mesékkal mulattatja, de arra kérem, hogy gondolatait ne zavarja

össze. A csillagokat nem lehet leszedni és megcsiszolni, mert azok égitestek, csakugy, mint a mi földünk.”

„Köszönöm, nagyon köszönöm!” felelt a homokember. „Te a család ősatya vagy, de én még öregebb vagyok, mint te. Vén pogány vagyok én, kit már a régi görögök és rómaiak is ismer-tek s ugy neveztek, hogy „az álom istene.” Szabad bejárásom volt akkor is a legelőkelőbb házakba, épugy, mint most, mert tudom, hogy kell bánni az emberekkel! De most már mesélj helyettem te, ha kedved tartja!” E szavakkal a homokember haragosan hagyta el a szobát, magával vive szép tarka ernyőjét is.

„Hát már a véleményét sem szabad az embernek kimondani?” dörmögött a régi arczkép, s Hjalmar e pillanatban felébredt.

Vasárnap.

„Jó estét!” mondá a homokember, s Hjalmar nyájasan intett feléje, de a régi arczképet rögtön befelé fordította, nehogy megint beszélni kezdjen.

„Most mesélj valamit az öt szem borsóról, melyek egymás mellett laktak egy hüvelyben, vagy a kakasurfiról, vagy a foltozótűrőről, mely oly finom volt, hogy mindig varrótűnek képzelte magát.”

„A jóból is megárt a sok,” felelt a homokember. „Legjobb szeretem, ha valamit mutathatok neked, azt tudod! Most megmutatom a fivéremet, de az mindenkihez csak egyetlenségyszer szokott eljönni. Ilyenkor aztán felveszi lovára azt, a kit magával akar vinni s mesét mond neki. Csupán két mesét tud, s ezek közül az egyik oly kimondhatatlan szép, hogy ahoz hasonlót senki sem tud, mig a másik rút és irtózatos!”

S most a homokember felemelte a kis Hjalmar s az ablakhoz vive így szólt hozzá: „Ott látod testvéremet, kit a halálnak neveznek. Nézd, ruháját gazdag ezüst himzés díszíti, mert diszes lovagöltönyt visel, s fekete bársony köpenye lobogva repül utána. Nézd, hogy száguld! A szél sem ér nyomába!”

S Hjalmar látta, hogy vett fel lovára a halál ifjat és vénét. Néhányat maga elé ültetett, másokat ismét háta mögé, de előbb mindég azt kérdezte tőlük: „Milyen a bizonyítványod?” „Jó,” felelt ilyenkor mindegyik. „De nem addig van az, hanem ide vele!” felelt a halál, s ilyenkor meg kellett neki mutatni. S így aztán azok, kiknek „jeles” vagy „kitűnő” volt beírva, előre ültek, míg azok, kiknek csak „középszerű,” vagy „kielégítő” volt a könyveikben, azok a halál háta mögé kerültek, s ott rút és borzalmas történetet kellett végighallgatniok, mire sokan irtózva, mások sirva, akartak leszállni a lóról, de nem tudtak, mert attól a percztől fogva, hogy a halál lovára vette őket, egészen hozzánőttek.

„Hisz ez a homokember nem is oly iszonyu,” szólt Hjalmar a halálra mutatva. „Ettől nem félek!”

„Nincs is reá okod,” felelt az álom szelleme, „csak igyekezzél, hogy annak idején a te erkölcsi bizonyítványod is jó legyen!”

Eddig tart a homokember regéje. Kérd meg, hogy ma este neked is meséljen.

A theáskanna.

Ismertem egyszer egy elbizakodott theáskannát, mely roppant büszke volt arra, hogy milyen finom porcellánból van, hogy milyen szép rostélya van és hosszú nyaka, meg czifra füle. Ezeket szívesen emlegette is, míg ellenkezőleg fedeléről soha sem beszélt, mert ennek bizonyos hiányosságai voltak, már pedig hiányairól senki sem szeret beszélni. Azt ugyanis tudta, hogy a csészék, a tejszines edény és a czukortartó, szóval az egész thea-készlet ugysem felejtik el a fedő törékeny voltát, s hogy sokkal inkább erről fognak beszélni, nem pedig a fül és a cső szépségéről.

„Ismerem őket!” mondá magában. „De ismerem saját hibáimat is, s ebben áll alázatosságom. Hiba nélkül nincsen senki, de viszont vannak nagy előnyeink is. A csészéknek van fülük, a czukortartónak van teteje, nekem pedig van ez is, az is, s még hozzá rostélyom is, s így méltán vagyok a theaasztal királynője. A másik kettő, a czukortartó és a tejszines ibrik csak az izlés szolgái, de én vagyok az uralkodó, az adományozó, mert áldást osztok a szomjazó emberiség között, s én vagyok az, kinek belsejében a thealevelek illatos itallá válnak a forró víz segítségével.”

Mindezt még gondtalan fiatal éveiben mondta a theáskanna, mikor még a leterített asztalon állt, s szép finom kéz emelgette. De ez a szép kéz egyszer vigyázatlanul leejtette a theáskannát, s ebben a pillanatban letört a füle, le a csöve. A fedeléről pedig felesleges beszélni. A szegény theáskanna eszméletlenül hevert a padlón, s csakugy ömlött belőle a párolgó, forró víz.

„Ezt a perczet sohasem fogom elfeledni” szól, midőn idők multán egyszer élettörténetét mondá el. „Sebesültnek mondtak s egy sarokba helyeztek el, de később odaajándékoztak egy szegény asszonynak. Leszállottam tehát a szegények közé s cél nélkül állottam a világban, de épen itt kezdődött számomra egy jobb élet. Egyszer földdel töltöttek meg, a mi épen annyi egy theáskannára nézve, mintha csak eltemetnék. De a földbe egy virághagymát dugtak. Hogy ki tette azt a földbe, hogy ki ajándékozta nekem, azt nem tudom, de hogy nekem ajándékozta, az bizonyos. S a hagyma ott feküdt a földben s úgy éreztem, mintha az érző szívvé vált volna, a minő eddig sohasem volt bennem. Élet és erő pihent bennem, s az erők működni kezdtek, az ütér vert, a hagyma csirázott s érzelmei egy szép virág alakjában törtek belőle elő. S én láttam s tartottam e virágot s önmagamról is megfeledkeztem szépségének bámulása közben. A szép virág nem mondott nekem köszönetet, sőt nem is gondolt reám, hisz annyian bámulták és magasztalták, s én úgy örültem ennek! De hát hogy is ne örültem volna... Egyszer aztán azt hallottam, hogy a virág szebb cserépre lenne méltó, mire engem darabokra zúztak. Oh milyen fájdalom volt ez! A virágot átültették egy szebb cserépbe, engem pedig - kidobtak az udvarra, s most itt fekszem, mint hasznavehetetlen, régi cserép. De lelkemben most is él a letűnt szép napok emléke, s ezt az egyet nem rabolhatja el tőlem senki.”

A kis Ida virágai.

Teringgettét, hát minden virágom elhervadt?” kiáltá nagy megütközéssel a kis Ida. „Tegnap este még oly üdék voltak s ma már mind lecsüggesztett fővel állnak. Ugyan miért teszik ezt?” kérde a mellette álló fiutól, kit nagyon szeretett, mert ez oly szép meséket mondott neki, s mert olyan bohó képeket tudott kívágni: sziveket, melyekbe kis leányok voltak rajzolva, aztán nagy várakat, melyeknek még a kapuját is ki lehetett nyitni.

„Tudod, mi bajuk a virágoknak?” kérde a fiu. „Az éjjel bálban voltak, s most azért csüggesztik le így a fejüket!”

„De hiszen a virágok nem tudnak táncolni.”

„Dehogy nem! Mihelyt besötétedik, s mi aludni térünk, a virágok azonnal megelevenednek s majdnem minden éjjel bál van náluk.”

„A gyermekek nem jutnak be az ilyen bálba?” kérde a kis Ida.

„De igen! Az apró százszorszépek és gyöngyvirágok is ott vannak.”

„S hol táncznak a szép virágok?”

„Még sohasem voltál annak a nagy kastélynak a kapuja előtt, melyben nyáron át a király lakik, s mely körül az a gyönyörű kert terül el? Sokszor láthattad ott a hattukat is, melyek mindjárt odauszna hozzád, ha kenyérmorzsát szórsz nekik! Ott tartják a bált, ez olyan igaz, mint hogy itt állok!”

„Csak tegnap voltam ott anyámmal!” felelt Ida, „de a fák kopáran álltak, s egyetlen egy virág sem volt ott! Hova lettek? Nyáron annyit láttam!”

„Most benn vannak a kastélyban,” mondá a fiu. „Tudnod kell, hogy mihelyt a király és az egész udvar visszatér a városba, akkor a virágok azonnal beszaladnak mulatni a kastélyba. A két legszebb rózsa ilyenkor a trónra ül, s ezek lesznek a király és a királyné. A nagy kakastaréj virágok odaállnak a trón mellé s jobbra-balra hajlonganak. Ezek az udvaroncok. Ekkor jönnek a vendégek. A kék ibolyák itt a kékegyenruhás katonák, s ezek táncznak a jáczintokkal, szegfűkkel, melyeket kisasszonyoknak szólnak. A tulipánok és sárgaliliomok az idősebb hölgyeket képviselik, kik arra ügyelnek fel, hogy a táncz szép rendben menjen.”

„De hát senki sem bünteti meg a virágokat azért, hogy a kastélyban táncznak?”

„Nem ám, mert senkisé nem tud róla” felelt a fiu. „Koronként persze megjelenik az öreg várnagy, kire a vár gondozása van bízva. De mihelyt a virágok a nagy kulcsomót csörögni hallják, azonnal elnémulnak s a függönyök mögé rejtőznek, honnan csak fejüket dugják ki egy-egy kicsit. 'Az orrom azt mondja, hogy itt virágok voltak, de látni nem látom őket!' mondja ilyenkor az öreg várnagy.”

„Ez pompás” nevetett Ida, „de hát én soha sem láthatnám meg a virágokat?”

„Dehogynem!” felelt a fiu. „Ha még egyszer bementek a kertbe, ne feledj el az ablakon betekinteni s akkor bizonyosan meglátod őket. Magam is így tettem ma s láttam is, a mint egy sárga narcisz, - egy udvarhölgy - a pamlogon feküdt.”

„A fűvészkertből is eljönnek a virágok ilyenkor? Meg tudják tenni ezt a nagy utat?”

„Hogyne tudnák” felelt a fiu „mert ha akarják, repülni is tudnak. Vagy nem láttad még azokat a szép piros, fehér és sárga pillangókat, melyek egészen olyanok, mintha virágok lennének, s csakugyan, azok is voltak azelőtt. Egyszer felugrottak száraikról, fel magasan a levegőbe s

repülni kezdtek leveleikkel csapkodva, mintha szárnyaik lettek volna. Mivel jól viselték magukat, szabad volt nekik nappal is röpködni s nem kellett hazatérniök, hogy ismét csendesen ott üljenek a száron, s így leveleik végre valódi szárnyakká váltak, a mint azt magad is láthattad.”

„Milyen különös!”

„Ugyan hogy lehet már egy gyermek fejét ilyenekkel telebeszélni” szólalt meg most az öreg tanácsos ur, ki látogatóba jött s a pamlagon foglalt helyet. Ez nem szenvedhette a fiatal tanulót s mindég boszus volt, mikor látta, hogy milyen bohó képeket vág ki.

De a kis Idának mégis nagyon tetszett az, a mit a fiu a virágokról mesélt neki s nem is tudta többé kiverni a fejéből.

A virágok tehát lecsüggesztett fővel álltak, mert kifáradtak a tánczban. A kis Ida nagy babája pedig ott feküdt a babaágyon, s a leányka így szólt hozzá: „Sajnálom, de most fel kell innen kelned, mert a szegény virágok nagyon fáradtak, s talán jót tenne nekik egy kis pihenés. Te addig alhatnál a fiókban is.” Ezzel kivette a babát, de ez nagyon boszus volt a háborgatásért s egy szót sem felelt.

Most Ida befektette a virágokat a babaágyba s rájuk huzva a takarót, azt mondta nekik, hogy most csak maradjanak szép csendesen, majd ő addig theát főz nekik, hogy felfrissüljenek s felkelhessenek. Azzal összevonta az ágy függönyeit, nehogy a nap a virágok szemébe süssön.

Egész este azon gondolkozott Ida, a mit a fiatal tanulótól hallott, úgy, hogy mikor este le kellett volna feküdnie, előbb kiment oda, hol az ablak előtt anyja gyönyörű virágai nyíltak s halkán azt mondá nekik: „Tudom ám, hogy az éjjel bálba mentek!” A virágok ugyan úgy tettek, mintha nem értenék s levelüket sem mozdították, de azért a kis Ida tudta, a mit tudott.

S mikor már lefeküdt, még akkor is az járt eszében, hogy milyen szép lehet, mikor az a sok virág mind ott tánczol a királyi kastélyban. „Vajjon az én virágaim is igazán ott lesznek-e?” gondolá s néhány percz múlva elaludt, de éjjel ismét felébredt. Folyton arról álmodott, a mit a virágokról hallott, meg az öreg tanácsosról, ki úgy megszidta azt a jókedvű fiut. A kis szobában, hol Ida aludt, csendes volt minden, az éjjeli lámpa ott égett az asztalon s szülei mélyen aludtak.

„Ugyan ott feküsznek-e még a virágok a babaágyban?” kérdé magától, „igazán szeretném tudni!” Ezzel kissé felemelkedett s odatekintett az ajtóra, mely csak be volt hajtva s látta, hogy ott voltak a virágok s játékszerei is. Hallgatózott s egyszerre úgy tetszék neki, mintha valaki zongoráznék ottbenn, de oly finoman, hogy ily szép zenét a kis lány még nem hallott soha.

Lámpa nem égett, hanem a hold oda világított a padlóra, s így majdnem nappali világosság volt a szobában, melynek közepén két hosszú sorban ott állt minden jáczint s tulipán. Még az ablakban sem maradt egy sem, csak a cserepek álltak ott üresen. A virágok gyönyörűen tánczoltak, zöld leveleiknél fogva egymást a keringés közben. A zongora mellett egy sárga liliom ült, melyet Ida már látott a nyáron át s nagyon jól emlékezett rá, hogy az ő bohó pajtása, az a fiatal tanuló azt mondta akkor: „Nézd csak ezt a sárga liliomot, hogy hasonlít a Lina kisasszonyhoz!” Ida akkor csak nevetett, de most látta, hogy a hosszú sárga virág csakugyan hasonlít a kisasszonyhoz. A virágok nem vették észre, hogy valaki leskelődik, s így Ida tovább is ott maradt. Egyszer csak azt látta, hogy egy kék liliom felugrik az asztalra, oda hol Ida játéakai álltak s széthuzza az ágy függönyét. A babaágyban még mindig ott feküdtek a beteg virágok, de most felemelkedtek s barátságosan integettek a többiek felé, azt mondva, hogy ők is tánczolnak. Az öreg bácsi, ki ott állt a dohánytartón, s kinek alsó ajka le

volt törve, mélyen meghajtotta magát a szép virágok előtt, melyek most már egészen meggyógyultak s odaugorva a többiek közé, csakhamar belevegyültek a tánczba.

De csitt! Mintha valami leesett volna az asztalról. Ida odatekintett s látta, hogy az nem más, mint egy kis viaszbaba. Ugy látszott, mintha a virágokhoz tartozónak tekintette volna magát, s csakugyan nagyon csinos is volt. Ép oly széles karimájú kalapot viselt, mint az öreg tanácsos ur, s egyszerre csak elkezdett ugrálni falában s ugyancsak nagyokat dobantott a padlón, mivel mazurkát tánczolt. Ezt a tánczot a virágok nem tudták, mert nagyon is könnyedek voltak, s nem bírtak olyan nagyokat dobantani.

A viaszbaba egyszerre csak elkezdett nőni, s mikor már egészen nagy volt, így szólalt meg:

„Ugyan hogy lehet már egy gyermek fejét ilyen ostobaságokkal telebeszélni.” Mialatt ezt mondta, szakasztott olyan volt, nagykarimájú kalapjával, mint az öreg tanácsos. De egyszer csak elkezdett összezsugorodni, s néhány pillanat múlva ép olyan kicsi lett mint a milyen azelőtt volt. Mindez oly furcsának tetszett a leányka előtt, hogy nem tudott magán uralkodni s kacajra fakadt.

E pillanatban kopogás hallatszott a fiókból, hol Ida babája feküdt a többi játékszerek között. Mikor a gyufatartón álló emberke a kopogást meghallotta, azonnal odaszaladt az asztal szélére s kihuzta a fiókot, mire a baba felemelkedett, s mialatt csudálkozva tekintett körül, így szólalt meg: „Hiszen itt bál van; hát miért nem mondtátok ezt nekem?”

„Akarsz velem tánczolni?” kérdé a gyufatartón álló emberke.

„Még csak az kellene, hogy veled tánczoljak” felelt a baba, hátat fordítva neki. Ezzel odaült a láda tetejére s várta, hogy majd csak odajön egyik, vagy másik virág, hogy tánczra kérje, de biz azok közül nem jött egyetlen egy sem. A baba most már elkezdett köhögni, hogy a figyelmet magára vonja, de hiába! A gyufatartóról való emberke pedig ezalatt ugyancsak tánczolt, még pedig nagyon jól.

Mivel a virágok a babát észre sem látszottak venni, kapta magát s készakarva leesett a padlóra, úgy, hogy ebből nagy lárma támadt. Erre a virágok rögtön körülvették s megkérdezték, nem esett-e valami baja? Mindnyájan nagyon szivesek voltak hozzá s különösen azok, melyek az ő ágyában aludtak előbb. Meg is köszönték neki a pompás nyugvó helyet s odavezették, hol a hold legfényesebben sütött a padlóra s ott tánczoltak vele, mialatt a többi virágok kört képeztek körülöttük. Most már boldog volt a baba s azt mondta a szép virágoknak, hogy csak maradjanak továbbra is az ő ágyában, mert neki a fiók is csak olyan jó. De a virágok így feleltek: „Nagyon köszönjük, de mi már úgy sem élünk sokáig. Holnap meg kell halnunk, de mondd meg a kis Idának, hogy ha már halva leszünk, temessen oda, hol a kanári madár nyugszik, s akkor jövő tavasszal még szebb alakban támadunk fel!”

„De nem szabad meghalnotok!” szólt a baba szeretettel csókolva meg a virágokat. E pillanatban feltárult a szoba ajtaja, s egész sereg szebbnél szebb virág lebegett be rajta. Ida nem foghatta meg, honnan jönnek, de sejtette, hogy bizonyára a királyi kertből valók lehetnek. A virágsereg élén két csodaszép rózsa haladt s mindegyiknek fején parányi aranykorona ragyogott. E két rózsa volt a király és a királyné, kiknek kíséretét számtalan szegfű s ibolya képezte. A mint a vendégek megérkeztek, jobbra-balra hajlongva üdvözölték a jelenlévő társaságot. Zenekart is hoztak magukkal, s a nagy bazsarózsák úgy trombitáltak a borsóhüvelyeken, hogy egészen belevörösödtek. A kék harangvirág s a fehér hóvirág úgy csilingelt, hogy csak úgy hangzott az egész szoba. A zene hangjainál a virágok mind tánczra perdültek; az ibolya a százszorszéppel, a kikerics a gyöngyvirággal. A táncz után pedig megcsókolták egymást s mindez oly szép, oly szokatlan volt, hogy a kis Ida le nem tudta szemét róluk venni.

Végre a virágok jóéjt kívántak egymásnak, s erre a leányka is visszaesont az ágyba s egész reggelig arról álmodott, a mit itt látott.

Reggel aztán odasietett a kis asztalhoz, hogy lássa, vajjon ott vannak-e még a virágok. A mint az ágy függönyét félre vonta, látta, hogy még ott fekszenek az ágyban, de már egészen hervadtak voltak. A baba pedig a fiókban feküdt, de oly álmosnak látszott, hogy Ida így szólította meg:

„Nos, hát nincs semmi elbeszélni valód?” De a baba bámuló arczzal nézett a világba s egy árva szót sem felelt.

„Nem mondhatnám, hogy valami nagyon illedelmes vagy”, folytatta a leányka. „Pedig láttam, hogy mindnyájan tánczoltak veled.” Ezzel egy csinos, tarka papirdobozt véve elő, beletette a virágokat s így szólt: „Ez lesz koporsótok”, monda „s ha majd János és Adolf eljönnek, ők is jelen lesznek a temetésen, ti pedig jövő nyáron feltámadtok még szebb alakban.”

János és Adolf Idának két játszótársa volt, két jókedvű fiucska, kik csakugyan el is jöttek a nap folyamában Idához, hogy megmutassák neki új nyilaikat, melyeket atyjuktól kaptak. A leányka elmondta nekik, hogy a szegény halott virágokat el szeretné temetni, mire a fiuk, az ijjakat vállukra vetve megindultak, míg Ida a holt virágokat tartva, követte őket. A kertben aztán egy kis sirt ástak a gyermekek, s miután Ida a virágokat egyenkint megcsókolta volt, letette őket a tarka dobozban a földbe. János és Adolf pedig - ágyu és puska hiányában - a nyilakkal lőttek a sir felett, így adva meg a végtisztességet a megholt virágoknak.

A kis gyufaárus leány.

Komor, hideg téli este volt; a hó sűrűen hullott, s már sötétedni kezdett. Az év utolsó napja volt ez. Sylvester estéje. S ebben a hidegben, ebben a sötétben egy kis leány haladt az utcán, mezitláb és hajadon fővel. Mikor hazulról elindult, akkor persze még volt rajta papucs, de mivel ez anyjáé volt annak idején, nem igen illett a lábára s le is maradt róla, mikor a leányka átszaladt az utcán egy vágató kocsi előtt. Fél papucsát meg sem találta többé, a másikkal pedig egy fiu állott odább.

Igy a kis leány most már csak úgy papucs nélkül ment tovább, s lábacska egészen kék volt már a hidegtől. Kötényében sok-sok kénygyufát vitt s kezében is tartott egy nagy csomót, de bizony hiába hordozta, mert egész nap egy szálát sem vettek tőle s alamizsnát sem nyújtott neki senki. Éhesen s dideregve ment tovább a szegény gyermek s lassankint felhagyott már minden reménnyel. A nagy hópelyhek ellepték hosszú szőke haját, mely vállát verte, de a leányka csak ment tovább az utcán, melynek minden ablakából csak úgy áradt a fény. Itt-ott peccsenyszagot lehetett érezni, hiszen ünnep volt, az év utolsó napja.

E gondolat tölté el a leányka lelkét, mikor meghuzta magát egy sarokban, két ház között, melyek közül az egyik kissé kiszögellött. Összehúzódva, mozdulatlanul ült ott, s bár érezte, hogy így jobban fázik, még sem mert hazamenni, minthogy egy szál gyufát sem tudott eladni. Tudta, hogy atyja veréssel fogadná s aztán otthon is csak ilyen hideg volt, mert a szél csak úgy süvöltött be a falon, ha a nagyobb repedéseket betömték is rongyokkal és szalmával. Oh, milyen jó meleget adhat egy szál kénygyufa! Ha csak merné, kihuzna egyet s meggyujtaná a falon. Végre mégis nekibátorodott s meggyujtott egyet. Hogy égett, hogy ragyogott! Az az egy szál gyufa fényes lángot adott, s a leányka melléje tartá kezét. Csodálatos fény volt az! A kis leánynak úgy tetszék, mintha egy rézzel diszitett vaskályha előtt ülne! Oly jól esett a melegség, hogy a leányka lábát is kinyújtá s azt is melegíteni akarta, de e pillanatban kialudt a láng. A kályha eltűnt, s a leányka ott ült, az elhamvadt gyufa végét tartva kezében.

Most még egyet meggyujtott, s mikor ez fellobbant, fényénél oly átlátszóvá lett a fal, - mely mellett a leányka ült - mint valami fátyol, úgy, hogy a gyermeknek úgy tetszék, mintha belátna oda a szobába, hol a terített asztalon pompás libapecsenye párolgott. S a sült liba egyszer csak felemelkedett a tálból s a hátába szúrt késsel és villával együtt egyenesen arrafelé tartott, hol a leányka ült, de e perczen ez a gyufa is kialudt, s nem látszott más, mint a kemény, hideg kőfal.

Egy harmadikat is meggyujtott a gyermek s most úgy tetszék neki, mintha pompás karácsonyfa alatt ülne. A fa még sokkal nagyobb és diszesebb volt, mint az, melyet a leányka egyszer egy dúsgazdag kereskedő házában látott az üvegajtón keresztül. A zöld galyakon ezer meg ezer láng ragyogott, s a falakról tarka képek mosolyogtak feléje, mire a gyermek vágyva nyújtá ki kezét utánok, de most a harmadik kénygyufa lángja is kialudt. Most úgy tetszék neki, mintha az apró viaszgyertyák mind magasabbra emelkednének s egyszerre csak észrevette, hogy hiszen azok nem is lángok, hanem a csillagok az égen. A mint így nézte őket, az egyik csillag hirtelen megindult az égen s végigfutva az égboltozaton, eltűnt a sötétben, de a fényes vonal még sokáig ott maradt utána.

„Most meghal valaki!” mondá a kis leány, megemlékezve rég elhalt nagyanyja szavára, ki talán az egyetlen volt, a ki mindig jól bánt vele. Ez mondta azt egyszer neki: „Mikor egy csillag leesik, akkor mindig egy lélek száll fel Istenhez!”

Most odadörzsölt a falhoz még egy szál gyufát s ennek fényénél azt látta, hogy nagyanyja áll ott, barátságosan integetve feléje.

„Nagyanyám!” kiáltá a leányka, „végy magadhoz! Tudom, hogy ha a gyufa kialszik, te is el fogsz tűnni, mint a vaskályha, a pecsenye s a ragyogó karácsonyfa!” S most gyorsan gyujt-gatta meg egymásután azt a néhány gyufát, mely még nála volt, mert azt akarta, hogy nagy-anya még ne tűnjék el előle. A gyufák oly fényt terjesztettek, hogy világosabb lett, mint nappal. Nagyanya sohasem volt ily nagy és ily szép s lehajolva, ölébe vette a leánykát s repülni kezdtek fel, fel, mindég magasabbra. Vége volt a nyomornak, fagynak, félelemnek - ott voltak Istennél!

De másnap reggel az utcásarkon ott feküdt a szegény gyermek piros arczczal, nyájas mosolygással ajka körül - megfagyva, halva az ó-év utolsó napján. Az ujév első reggelének napja már csak egy kis holttestre süttött, mely ott feküdt mereven, mellette ott heverték a gyufás-dobozok s néhány szál elégett gyufa. „Bizonyosan melegedni akart,” mondák többen, de azt senkisé sem tudta, hogy mit látott a leányka a gyufa fényénél, s hogy mily szépen, mily dicsőn ment be az Urhoz az ujév első hajnalán.

A koronás hattyuk.

Messze, messze, ott a hova ősszel elrepülnek tőlünk a fecskék, élt egy király. Ennek volt tizenegy fia és egy leánya, kit Elizának neveztek. A tizenegy királyfi úgy járt iskolába, hogy oldalukon kard volt, mellükön pedig egy-egy fényes csillag ragyogott s az iskolában gyémánt-vesszővel irtak arany tábláikra. Hugocskájuk, a királykisasszony pedig ezalatt otthon üldögélt kristályzsámolyán s ölében egy olyan képeskönyvet tartott, hogy azt csak az atyja fele királyságáért lehetett megvenni.

A királynak azonban meghalt az első felesége, de egy évre rá újra megházasodott a király, csak hogy az új királyné nagyon gonosz asszony volt, a ki a gyermekeket nem szívelhette, s ezt mindjárt első nap ki is mutatta. A gyermekek vendégeset játszottak kis pajtásaikkal, s ekkor a királyné az idegen gyermekeknek süteményt és gyümölcsöt adott, férje gyermekeinek pedig csak homokot s azt mondta, hogy tegyenek úgy, mintha az is étel volna.

Néhány nap múlva aztán a kis királyleányt egy parasztszaládhoz adta, s mikor ez is megvolt, akkor meg a szegény királyfiakra kezdett árulkodni s ezt nem is hagyta abba egészen addig, míg végre atyjuk minden rosszat elhitt felőlük s tudni sem akart többé róluk.

„Bárcsak madarakká válnátok egyszer, hogy elrepülnétek s ne kellene rólatok gondoskodni,” mondá egyszer a királyné, s a mit kívánt, az be is teljesült, bár nem oly rossz vége lett a dolognak, a hogy a királyné szerette volna, mert a tizenegy királyfi tizenegy gyönyörű hattyuvá vált, s csodálatos kiáltással repülve ki a kastély ablakán, villámgyorsan tűnt el a szomszéd erdőben.

Kora reggel volt még, mikor odaértek ahhoz a kis parasztházhoz, hol hugocskájuk aludt. Odarepültek a háztetőre s hosszú nyakukkal hajlongva, szárnyukkal csapkodva igyekeztek jelt adni magukról, de senki sem vette őket észre. Így tovább kellett menniök s el is repültek messze egy reneteg erdőbe, mely kiterjedt egész a tengerig.

Az elhagyott kis királyleány pedig ott álldogált a szegényes kis szobában s egy zöld falevéllal játszott, mert most már nem volt egyéb játékszere. Egy lyukat furt a levélbe s azon keresztül nézett fel az égre, mert ilyenkor azt hitte, hogy a bátyjai ragyogó szemét látja.

Nap nap után mult, s a leányka csak ott élt a szegényes kunyhóban. Mikor a ház előtt a szél a vadrózsabokrokhoz így suttogott: „Van-e szebb tenálad?”, a rózsza ilyenkor integetni kezdett s azt susogta: „Eliza még szebb!” S mikor vasárnaponként az öregasszony ott ült imakönyve előtt, akkor a szél a könyv lapjai közé kapva, így susogott hozzá: „Van-e jámborabb nálad?” Mire a könyv így felelt: „Eliza még jámborabb!”

Ugy volt, hogy mikor a királyleány tizenötödik évét betölti, akkor visszatér atyja palotájába. Ugy is lett, de a mint a leányka hazaért, csodaszépsége mindjárt szemet szurt a gonosz királynénál, ki ettől a perctől fogva meg tudta volna fojtani egy kanál vízben. Azt nem tehette, hogy Elizát is hattyuvá változtassa, mert atyja kereste volna, azért mást eszelt ki a gonosz asszony.

Reggel, midőn a fürdőszobába ment, három rút varangyosbékát vett elő s megcsókolva őket, így szólt az elsőhöz: „Ha a királyleány fürödni jön, ülj a fejére, hogy oly rest legyen, mint te!” A másiknak meg azt mondta: „Ülj a homlokára, hogy oly rút legyen, mint te s tulajdon atyja se ismerhessen rá!” A harmadikhoz végre így szólt: „Ülj a szívére, hogy rossz legyen s ezáltal fájdalom érje!” Ezzel bevetette a három varangyos békát a kristálytisza vízbe, mely azonnal zöldesre változott. Ekkor aztán azt tanácsolta Elizának, hogy fürödjék meg, s mikor a leányka már benn volt a vízben, akkor az egyik varangy odaült a haja közé, a másik a homlokára, a

harmadik pedig a szívére. Eliza észre sem vette, de mikor kiszállt a fürdőből, azt látta, hogy a víz színén három piros pipacs uszik. Ha a három varangy nem lett volna mérges, s ha a boszorkány nem csókolta volna meg őket, akkor bizonyosan piros rózsza lett volna belőlük. De még így is virággá kellett válniok, mivel a leánya homlokán és szívéen pihentek. Ilyen jó és tiszta lélek felett még a királyné boszorkánymesterségének sem volt hatalma.

Mikor a mostoha látta, hogy ez nem sikerült, megint valami mást gondolt ki. A királyleány szép arcát diólével dörzsölte be, mitől az oly barna lett, hogy lehetetlen volt megismerni. Mikor a király meglátta, nagyon megijedt s azt mondta, hogy ez sohasem volt az ő leánya. Az egész kastélyban senkisé ismert rá Elizára, csak a házőrző kutya az udvaron s a fecskék az eresz alatt. De hát ezeket senkisé kérdezte.

Szegény Eliza keserves sirásra fakadt s mindég tizenegy bátyján járt az esze, a kiket olyan rég nem látott már. Szomorúan lopódzott ki a palotából s ment, mendegélt, réten és mocsáron keresztül, míg végre elért egy rengeteg erdőbe. Maga sem tudta, hová megy, de elhagyatottságában nagyon vágyódott bátyjai után, a kikről azt gondolta, hogy azok is bizonyosan épügy világgá vannak üldözve, mint ő. Ugy szerette volna felkeresni őket, s valami azt sugta neki, hogy talán még feltalálja. De egyszer csak azon vette magát észre, hogy egészen eltévedt a rengeteg erdőben. Mivel már ugyis esteledett, mit volt mit tennie, lefeküdt a bársonypuha mohára s elmondva esti imáját, oda hajtá fejét egy fatörzsre. Oly csendes volt az erdő, s oly enyhe, oly illatos a levegő, hogy Eliza egészen boldogan hajtá álomra fejét, míg körülötte a moha között ezer meg ezer fénybogár futkosott s majd felszaladtak az ágakra, majd ismét leestek onnan, mint megannyi hulló csillag.

A királyleány egész éjszaka testvéreiről álmodott, s mikor felébredt, már akkor a nap magasan állott. Látni ugyan nem láthatta a napot, mert a fák lombjai egészen összeborultak, de a nap-sugarak ott játszottak, mintha egy arany fátyol lebegett volna az ágak között. Közéleben egy gyönyörű kerek tó terült el, melyet friss hegyi patakok vize táplált. A tó partja ugyan sűrű bozóttal volt benöve, de egy helyen a szarvasok - melyek ide jártak inni - rést ütöttek már s ezen át Eliza is oda tudott menni a vízhez.

De mikor a víztükörben megpillantotta arcát, majdnem felsikoltott ijedtében, oly barna és visszataszító volt az. Letérdelt s belemerítve kis kezét a vízbe, megmosta arcát s ime - abban a pillanatban eltűnt a barna szín s arcza csak oly fehér és rózsás lett, mint azelőtt volt. Most aztán gyorsan letette ruháját a gyönyörű királyleány s megfürdött a tóban s aztán felfrissülve, újra felöltözött, befonta térdigérő haját s tovább ment, mindig mélyebbre hatolva a rengeteg erdőbe. Körülötte oly csendes volt minden, hogy csak saját lépteit s az itt-ott lehulló levelek neszt hallotta s e közben oly elhagyatottnak érezte magát, mint még ezelőtt soha.

Az este azonban másodszor is csak ott érte az erdőben s most nem világított egyetlen fénybogár sem, és így a leánya busan hajtá fejét álomra, de a mint lefeküdt, úgy tetszék neki, mintha a faágak szétváltak volna, hogy Isten letekinthessen reá az égből angyalaival együtt.

Mikor aztán reggel felébredt, nem tudta megmondani, hogy csak álmodta-e ezt, vagy így volt-e igazán?

Utra kelt ismét, de alig indult meg, midő az uton egy öreg asszony jött elébe, egy kosár számóczát vive karján. A mint a leánykát meglátta, nagyon megesett rajta a szíve s adott neki néhány marok epret, mire a királyleány felbátorodott s megkérde, hogy ugyan nem látott-e valamerre tizenegy királyfit.

Az öreg asszonynak szeget ütött a fejébe ez a kérdés s így felelt reá:

„Királyfiakat ugyan nem láttam, hanem tizenegy aranykoronás hattyut, mikor ott fürödtek a patakban. Ha akarod, megmutatom az utat arrafelé.”

Ezzel megindultak a gyalogösvényen s mentek, mendégéltek, míg végre elértek egy nagy sziklahasadékhoz, melynek tövében egy patak hullámozott. Itt a leányka elbucsuzott az öreg asszonytól s megindult a patak mentén, míg végre elérkezett oda, hol az beleszakadt a nagy, nagy, végtelen tengerbe, melyen nem látszott egyetlen egy vitorla, vagy csolnak, hogy elvitte volna valamerre a leánykát, ki elmerengett a kavicsokon, melyeket a folytonosan hömpölygő hullámok már egészen kerekre csiszoltak.

„Köszönöm, a mire tanítottatok, tiszta hullámok!” mondá. „Szívem azt sugja, hogy ti visztek el engem testvéreimhez!”

A part fűvében tizenegy hófehér hattyutoll feküdt, melyeket a királyleány gondosan összeszedetetett s akkor látta, hogy néhány vízcsepp ragyogott rajtuk, de azt nem tudta, könnycsepp volt-e az, vagy harmat.

Egyszer csak, úgy alkonyattájban megpillantja ám a királyleány a tizenegy koronás hattyut, melyek mint egy hófehér szalag huzódtak végig a levegőben. A mint a leányka közeledni látta őket, elrejtőzött a parti sás közé, mire a tizenegy hattyu leszállt, egészen közel hozzá s nagy csattogást vittek véghez hófehér szárnyaikkal.

A nap most tűnt le a hegyek mögött, s e perczben egyszerre csak lehullott a hattyukról a toll, mire tizenegy gyönyörű királyfi állt a bámuló leányka előtt, ki önkénytelenül felkiáltott, mert annyi év után is testvéreire ismert s felugorva, odafutott hozzájuk s egymásután mind megölelte s nevükön szólította őket, s a testvérek nagyon megörültek, mikor látták, hogy kis hugocskájuk ilyen nagy már és ilyen szép. Sirtak is, nevettek is örömben, s mindnyájan megegyeztek abban, hogy mostohájuk nagyon gonoszul bánt velük.

Azután a legnagyobbik így kezdé történetüket: „Mig nappal van, addig magunkon kell tartanunk hattyuruhánkat, de ha a nap lement, akkor emberi alakunkat újra visszanyerjük. Azért vigyáznunk kell, hogy alkonyat felé már a földön legyünk, mert ha a nap lement, s mi akkor még fenn volnánk a légben, akkor mint embereknek le kellene onnan zuhannunk. Nem itt lakunk; a tenger tulsó partján ép ilyen szép vidék terül el, de az út hosszú, mert az egész tengert át kell repülnünk s utközben nem találunk egyetlenegy szigetet sem, csupán egy sziklacsucs mered ki a vízből. De ez a szikla csak épen akkora, hogy szorosan egymás mellett valahogy elférünk rajta s az éjet azután ott töltjük emberi alakban. E szikla nélkül talán sohasem láthatnánk kedves hazánkat, mert két egész nap beletelnék, míg a tenger egyik partjáról a másikra repülnénk. Évenként csak egyszer szabad hazánkba mennünk s ilyenkor aztán tizenegy napig maradhatunk ott a rengeteg erdőben, honnan atyánk palotáját is meg láthatjuk. S itt találtunk meg most téged, kedves kis testvérünk. Még két napunk van hátra s akkor újból utra kell indulnunk. Igaz ugyan, hogy gyönyörű vidék az, a hova megyünk, de mégsem az a mi hazánk. De mondd csak, hogyan lehetne téged magunkkal vinnünk?”

„Hát én mit tehetnék, hogy megváltsalak benneteket?” kérdé most a királyleány s ekkor elkezdtek tanácskozni s tanácskoztak egész éjjel, alig szunyadva el néhány órára.

Eliza már kora reggel felébredt a szárnycsattogásra s látta, hogy testvérei mind elrepültek, csak a legkisebbik maradt ott; ez aztán a leányka ölébe hajtotta fejét, melyet huga szeretettel simogatott. Így töltötték az időt egészen estig, mikor aztán a többiek is visszatértek s a naplemente után újra felöltötték emberi alakjukat.

„Holnap elrepülünk innen,” mondá az egyik „s egy egész évig nem is térünk vissza. Van-e bátorságod arra, hogy velünk jöjj? Vagy talán nem hiszed, hogy volna erőnk téged magunkkal vinni?”

„Oh vigyetek magatokkal!” kiáltá örömmel a lányka.

Most az egész éjet arra fordították, hogy hajlós fűzfavesszőből és szívós sásból hálót fontak, erre azután ráültették a királyleányt, s mikor a nap fölkel, a testvérek ismét hattyuvá változtak s megragadva csőrükkel a hálót, felrepültek a levegőbe testvérükkel, ki ekkor még édesen aludt. De a mint a nap a leányka szemébe sütött, egyik testvére odarepült feje fölé s kiterjesztett szárnyaival árnyékot csinált neki.

Jó darab utat megtettek már, mikor Eliza felébredt, de még akkor is azt hitte, hogy álmodik, oly különösnek tetszék neki a levegőben való lebegés. Oldalánál egy halom eper s egész köteg izletes gyökér hevert. Ezt mind a legkisebbik szedte számára, s a leányka most hálásan mosolygott reá, mert megismerte, hogy ez ugyanaz volt, ki most előtte repült s hófehér szárnyával beárnyékolta.

Most már oly magasan repültek, hogy a tengeren uszó hajók csak úgy tűntek fel, mint egy-egy sirály, mely a víz felett elrepül. Mögöttük pedig óriási felhőtömegek tornyosultak, s így Eliza folyton látta a tizenegy hattyu árnyékát, mely óriás alakban követte őket. Egész nap nyílsebességgel repültek a légen át, bár most lassabban ment is a haladás, mivel most testvérüket is magukkal vitték. De egyszerre, egy alkonyattájban vihar kerekedett s Eliza rémülve látta, mint hanyatlik a nap mind alább-alább s a magános szikla még mindég nem látszott. A leánykának úgy tetszék, mintha a hattyuk erősebben csapkodnának szárnyaikkal s azt is látta, hogy az óriási fekete felhőtömeg mind közelebb jön, s nemsokára már a szél is vihart jósolt. A felhők egy fenyegető tömkeleggé folytak össze, s villám villám után cikázott át rajtuk.

A nap már elérte a tenger szélét, mire Eliza szive hangosan kezdett dobogni a félelemtől. Ekkor a tizenegy hattyu oly szédületes gyorsasággal kezdett repülni, hogy Eliza már-már a leeséstől félt. A napgolyó már félig letűnt a tengerárban, s a leányka ekkor megpillantá a vízből kiálló sziklacsucot, mely nem volt nagyobb, mint egy fóka, mely fejét a vízből kidugja. A nap gyorsan sülyedt mind lejjebb; már csak egy keskeny sáv volt látható belőle s e pillanatban érte el lábuk a földet. Alig szálltak le, midőn a nap utolsó szikrája is kihuny. A leányka látta, hogy testvérei kézenfogva állanak körülötte, de csak annyi hely volt, hogy épen szűken elfértek valahogy. A tenger vadul csapkodta a sziklát, s a víz porrá törve azon, egész záporban ömlött reájuk. Az ég folytonosan lángban állt a villámoktól, s a mennydörgés szakadatlan hangzék. De a testvérek kézen fogták egymást s a borzasztó éj dacára sem veszték el bátorságukat.

Hajnatra azután elült a vihar, s minden csendes volt és derült. A tenger még mindég erősen hullámozott, s a testvéreknek úgy tetszék, mikor a sötétzöld hullámok fehér taraját nézték, mintha ezer meg ezer hattyu himbálóznék a tengeren.

Mikor a nap már feljött, ennek fényénél Eliza egy hegyes vidéket pillantott meg, mely ugyszólván a levegőben látszék lebegni. A sziklákön csakugy csillogott a jég, s a legmagasabb hegyen egy óriási vár emelkedék, magas, oszlopos csarnokokkal. A vár aljában pedig gyönyörű pálmaerdő emelkedék, míg a pálmák aljában óriás nagyságu s kápráztató színű virágok nyiltak. A leányka megkérdezte, hogy vajjon célnál vannak-e már, de erre fivérei fejüket rázták s azt felelték, hogy ez csak a Délibáb nevű tündérnek csodálatos, örökké változó birodalma. Erre a leányka jobban szemügyre akarta venni a várat, de már ekkor nem látott mást, mint ködöt, mely a tenger vize felett gomolygott. Nemsokára azonban megpillantá a szárazföldet is, utazásuk célpontját. A távol parton gyönyörű kék hegyek emelkedtek, elborítva cédruserdőkkel, melyek alatt pompás városok és kastélyok tündökölték az érkezők felé. Naplemente előtt ott ült a leányka a hegyen egy barlang előtt, mely egészen be volt növe zöld kuszó-növényekkel, úgy, hogy olyan volt, mintha drága szőnyegekkel lett volna beletegetve.

„Majd meglássuk, mit álmodol az éjjel!” mondá a legifjabb fivér, mikor hugát a barlangba vezette.

„Bárcsak megálmodnám azt, hogy mikép válthatnálak meg,” felelt a leány. E gondolat annyira eltöltötte egész lelkét, hogy imádságában is erre kérte Istent, sőt még álmában is imádkozott, s egyszer csak úgy tetszék neki, mintha a Délibáb palotája felé repült volna s onnan a szép tündért látta volna maga felé közeledni fényesen és ragyogón. De az álomkép egyszerre átváltozott, s most a tündér helyett az az öreg asszony állt előtte, ki neki az erdőben epret adott, s ki a koronás hattyukról beszélt előtte.

„Megválthatnád fivéreidet,” mondá a tünemény, „de lesz-e hozzá erőd és kitartásod? A tenger vize ugyan még lágyabb, mint a te finom kezed s mégis kerekre csiszolja a kavicsokat, csakhogy az nem érzi azt a fájdalmat, a mit a te kezed fog érezni. Látod ezt a csalánt, a mi itt van a kezemben? Az egyetlen, a mi hasznodra lehet, az olyan csalán, mely a temetőben a sírokon sarjadjik ki. Hallgass reám! Ilyen csalánt kell szedned, még ha az egész kezed egy hólyag lesz is tőle. Ha aztán a csalánt megtöröd úgy, mint a kendert szokták, de a lábaddal, akkor olyan finom szálakat kapsz, mint a legszebb len. Ebből azután fonalat fonsz, azt megszövöd tizenegy ujjas pánczélinggé s ha ezt reáveted a tizenegy hattyura, akkor a varázs ereje megtörik. De ne feledd, hogy míg ez a munka tart, addig egy szó nem sok, de annyit sem szabad kiejtened, s ha a munkában évek telnének is, akkor is némán kell végezned, mert az első szó, melyet ajkad kiejtene, halálos tördőfés gyanánt hatolna testvéreid szívébe, kiknek élete a te kezébe van letéve.”

Ezzel a tünemény megérinté a csalánnal Eliza kezét, mire az oly tüzes lett, hogy a királyleány felébredt a nagy fájdalomra. Fényes nappal volt már ekkor, s a mint a leányka felébredt, azonnal látta, hogy nyugágya mellett épen olyan csalán hever, a minőt álmában látott.

Ekkor térdre borulva adott hálát Istennek s ezután kilépett a barlangból, hogy azonnal munkához lásson. Finom patyolat kezével szedte a szurós, égető csalánt s ezt azután megtörte meztláb. Mikor ez is megvolt, akkor fonni kezdte a zöld lent s font, font napestig. Mikor testvérei hazajöttek, rémülve látták, hogy hugocskájuk megnémult. Már-már hajlandók voltak ezt is valami gonosz varázslatnak tartani, de mikor meglátták, hogy mit dolgozik, akkor megértették, hogy minderre csak az ő kedvükért vállalkozott.

Az első éjet ébren tölté munkája mellett, mert ugysem lett volna nyugta, míg fivereit meg nem szabadítja. Másnap aztán, mikor a tizenegy hattyu elrepült, megint csak odaült a guzsaly mellé s font estig, de úgy tetszék neki, mintha az idő még sohasem repült volna el ily gyorsan. Estére kelve egy pánczéling készen is lett, de a leányka nem pihent meg, hanem azonnal belekezdett egy másikba. Egyszerre csak a hegyek közül vadászkürt harsogása hallatszék be hozzá, mire nagyon megijedt, mert a hang mind közelebb jött, s a leányka nemsokára már a vadászebek csaholását is hallotta. Erre ijedten huzódott be a barlangba s összekötve a csalánt egy nagy kötegbe, reá ült.

E pillanatban egy nagy kutya ugrott elő a bozótból s nemsokára nagy és fényes vadászcsapat tört elő, melynek élén az ország szép, daliás fiatal királya lovagolt. Midőn a levente meglátta a leánykát, kíváncsian kérde: „Te gyönyörű gyermek, honnan jöttél ide?” Eliza csak a fejét rázta, hisz nem volt szabad beszélnie, mert ettől függött testvérei megváltása és élete. Kezét köténye alá rejté, hogy a király ne lássa meg, mennyire felsebezte azt a csalán.

„Jer velem!” mondá a király, hisz itt nem maradhatsz. Ha ép oly jó vagy, mint a minő szép, úgy selyembe-bársonyba öltöztetlek s arany koronát fonsz szép fejeden viselni.” A leányka azonban sirva fakadt e szókra s kezét tördelte, mire a király így szólt: „Hisz én csak javadat akarom s tudom, hogy még egyszer hálás léssz irántam!” E szókkal lovára vette a leánykát s elvágatott a hegyek közé, nyomában az egész vadászkisérrettel.

Alkonyat felé megérkeztek a gyönyörű királyi vár elé, s a király bevezette a leányt a kertbe, hol a márványmedenczékben vigan csobogtak a szökőkutak. Majd a palotába léptek, melynek pompája igazán kápráztató volt, de a leányka most mindezt alig látta, mert szíve tele volt

szomorúsággal. Ellentállás nélkül engedte, hogy a szolgálatára rendelt asszonyok királyi diszbe öltöztessék; hajába drága gyöngyöt fonjanak s felégetett kezére felhuzzák a finom keztyűt.

E királyi öltözékben oly szép volt a leányka, hogy az udvar mintegy önkéntelenül még mélyebben meghajolt előtte, a király pedig eljegyzé mint menyasszonyát, bárhogy ellenkezett is az öreg püspök, a ki egyre azt hajtotta, hogy az erdei leány nem lehet más mint boszorkány. A király azonban nem hallgatott reá, hanem intett, hogy kezdjék a zenét, s ekkor aztán elvezette a leánykát a legszebb csarnokokba, a leggazdagabb termekbe, de a szép menyasszony ajkára egyszer sem jött mosolygás, szeme egyszer sem ragyogott föl az öröm tüzeiben. Végre a király benyitott egy kis fülkébe, mely épen a leányka hálósobájába nyílt. Az egész szoba drága zöld szőnyegekkel volt beteregetve s zöld növényekkel volt ékesítve úgy, hogy szakasztott olyan volt, mint a barlang, melyben a királyleány font azelőtt. Még a csalánköteg is oda volt téve a padlóra, a menyezetről pedig a kész pánczéling függött alá. Mindezt az egyik vadász hozta el akkor, midőn a királyleányt megtalálták az erdőben.

„Itt visszaálmodhatod magadat előbbi hazádba” mondá most a király. „A munka is itt van, a mivel foglalkoztál. Talán itt, a pompa és fény közepette, mulatságos lesz a lemúlt időkre visszagondolnod.”

Mikor Eliza e szobát meglátta, arcza egyszerre a legnagyobb boldogság kifejezését ölté magára s fivérei megváltására gondolva, hálásan csókolta meg a király kezét, ki erre keblére ölelte őt s parancsot adott, hogy huzzanak meg minden harangot, mert még ma meg lesz a menyekző. Így a szép, néma leányka csakugyan királyné lett s magának a püspöknek kellett fejére tenni a koronát, de ezt oly kedvetlenül tette s a szűk arany karikát oly haragosan nyomta a leányka homlokára, hogy ez majdnem felsikoltott fájdalmában.

Szólnia még mindég nem volt szabad, hisz egyetlen szava fivérei életébe került volna, de szemében annyi ragaszkodás, annyi hála ragyogott e szép és jó király iránt, kinek még meg sem mondhatta, hogy miért kell némának lennie. Azért éjjelenként kiosont a kis kamrába s egymásután szőtte-fonta a pánczélingeket. De mikor a hetedikbe fogott, akkorra már elfogyott a csalán s nem volt miből fonni tovább.

Azt tudta, hogy a csalán csak ott nő a temető árokban, de hogyan menjen oda észrevétlenül?

„Meg kell kísértennem” mondá „s hiszem, hogy Isten nem vonja meg segélyét tőlem.” Egy szép holdvilágos éjjelen aztán kiosont a kertbe, de oly remegve, mintha valami rosszat akart volna elkövetni. A kertből aztán egy hosszú fason keresztül kijutott a temetőbe; itt egy nagy sirkövön egy csoport förtelmes boszorkányt pillantott meg a királykisasszony. Elizának el kellett mellettük menni, s ezek reá szegeztek gonosz tekintetüket, de a leányka ezalatt halkan imádkozott s gyorsan megszédve a csalánt, ismét visszaindult a kastélyba.

Csupán egyetlenegy ember látta meg éjjeli útján, s ez a püspök volt, ki még most is egyre azt mondta, hogy az új királyné bizonyosan boszorkány, ki már most is elbűvölte a királyt s vele együtt az egész népet. Reggel mindjárt el is mondta a királynak, a mit látott, mire ennek szeméből két nehéz köncsepp gördült alá. Éjjelenként aztán úgy tett, mintha aludnék, pedig dehogy jött volna szemére álom s így aztán látta, a mint a királyné minden éjjel felkelt. A király észrevétlenül utána ment s látta, mint tűnik el a kis fülkében.

A király arcza napról-napra setétebb lett, s Eliza látta ezt, de nem tudta magának megmagyarázni, csak busult s a fejedelmi selyembársonyra nem egy keserű könye hullt miatta. E közben munkája szépen haladt előre s már csak egyetlen egy pánczéling hiányzék, de ehhez még szüksége lett volna néhány marék csalánra. Még csak egyszer, csak egyetlen egyszer akart kimenni a temetőbe, de ekkor a király és a püspök észrevétlenül utána lopóztak s látták, mint lépett be a temetőbe, hol aztán eltűnt szemük elől. Mikor a boszorkányokat meglátták, a király azt hitte, hogy Eliza is ott van köztük s elfordítá tekintetét.

„A nép mondjon felette ítéletet”, mondá másnap, s a nép a királynét máglyára ítélte.

Igy aztán e pompás termekből egy sötét, nyirkos, földalatti üregbe hurczolták, melybe csakugy süvöltött be a szél a rácsos ablakon keresztül. Nyugágy gyanánt most a selyem és bársony helyett csak az a köteg csalán szolgált neki, melyet utoljára szedett. A kemény, égető csalánszövetből készült pánczélingeket adták neki vánkos és takaró gyanánt. S mégis, épen ezzel szereztek neki a legnagyobb örömet, mert így legalább bevégezhetette munkáját, miközben folytonosan buzgón imádkozott.

Estére kelve egyszer csak nagy szárnycsattogást hall az ablakrostély előtt. Kinéz s ime ott látja legkisebb testvérét, kinek végre még is sikerült hugát feltalálni. A királyné örömeiben hangos zokogásra fakadt, pedig tudta, hogy ez lesz utolsó éjszakája. De munkája már majdnem be volt fejezve, s azonkívül itt voltak testvérei, kiket annyira szeretett.

A kis egerek ott szaladgáltak a padlón s szájukban hordták oda neki a csalánt, hogy legalább valamiben segítségére legyenek. A rigó pedig odaült az ablakrostélyra s énekelt, a mily vidáman csak tudott, hogy Eliza el ne veszítse bátorságát.

Épen szürkülni kezdett, s a tizenegy fivér ekkor odaállt a palota kapuja elé, mert mielőtt a nap feljött volna, be akartak jutni a király elé. Kértek, könyörögtek, hogy bocsássák be őket, de a palota őrei azt felelték, hogy még éjjel van, s a királyt nem szabad felverni. A királyfiak ekkor fenyegetőzni kezdtek, mire a várnagy is kijött, hogy megkérdezze, mi történik itt, de e pillanatban ragyogva emelkedett fel az ég peremén a tűzpiros napgolyó, s erre a tizenegy királyfi egyszerre eltűnt, s az örök nem láttak mást, mint tizenegy koronás hattyut, melyek nyilsebesen repültek tova.

A szegény királynét most egy rossz szekérre ültették, hogy kivigyék a vesztőhelyre. Testét durva szőrruha fedte; dus haja felbomolva hullámozott szép feje körül. Arcza halálsápadt volt, s ajka csendesén mozgott, mialatt ujjai egyre fonták a zöld fonalat. Még utolsó útján sem hagyta a munkát abba, mert a tizenegyediket is be akarta fejezni.

„Nézzétek a boszorkányt!” kiáltá a nép, „még most is folytatja gonosz mesterségét. Vegyétek el tőle s tépjétek darabokra!”

Odatódultak köréje, hogy a fonalat kiragadják kezéből, de e pillanatban tizenegy hattyu csapott le a légből, s ezek nagy szárnycsattogással telepedtek oda a kocsi szélére. A nép ezt látva, megdöbbsent s önkéntelenül visszahúzódott.

„Ez azt jelenti, hogy ártatlan,” suttogták néhányan, de hangosan szólni nem mert senki.

Most a hóhér megragadta a királynét, de ez e pillanatban a tizenegy pánczélinget reávetette a tizenegy hattyura s ekkor egyszerre tizenegy gyönyörű daliás királyfi állt ott, de a legkisebbiknek egy hattyuszárnya maradt az egyik karja helyett, mert a pánczélingnek még hiányzott az egyik ujjja.

„Most már beszélhetek!” mondá a királyné, „s esküszöm, hogy ártatlan vagyok!”

„Igaza van, ártatlan, teljesen ártatlan!” mondá a legnagyobbik testvér s ekkor elmondott mindent. De mialatt beszélt, egyszerre csak pompás rózsailat tölté be a levegőt, mert a máglyának minden darab fája gyökeret vert s ágat hajtott, úgy, hogy néhány pillanat múlva virágzó rózsabokor állt a máglya helyén, tele biborpiros virággal. Tetejében pedig egy hófehér virág ingott, mely úgy ragyogott, mint valami csillag. A király most odalépett a bokorhoz s letörve e gyönyörű virágot, oda nyújtá azt Elzának s karjára fűzve a csodaszép királynőt, megindult vele a kastély felé, hol még egyszer oly ünnepet ültek, hogy mióta a világ áll, olyat soha nem látott senki.

Egy boldog család.

Dicsekedhetik az egyik levél ezzel, a másik azzal, a harmadik meg megint mással, de az mégis csak igaz, hogy mindannyi közt a lapulevél a legnagyobb, mert egyetlen ilyen levél kész napernyő vagy kötény a gyermekeknek. De hát még a csiga! Az szereti ám csak a lapulevelet. Adhatnak neki akármit, mégis csak a lapulevél marad a legkedvesebb eledele. Ezért aztán egy földesur birtokán roppant sok laput vetettek, hogy a csigáknak legyen mit enniük, mert a csiga meg az uraságnak volt kedves csemegéje. De idők folytán az uraság meghalt, a kastély rombadőlt, s a kert elvadult, csak a lapu burjánzott tovább, míg végre egész lapuerdő lett belőle, melyben két ősrégi csiga édegélt.

Hogy mennyi idők lehettek, azt maguk sem tudták, de arra még nagyon jól emlékeztek, hogy előbb sokkal többen voltak; aztán arra, hogy egy külföldről bevándorlott családból származtak s végre, hogy ezt az egész rengeteg erdőt csupán az ő kedvükért ültették. Ezen az erdőn tul sohasem jutottak ugyan, de azért tudták, hogy a világhoz még egyéb is tartozik, a mit a földesur birtokának neveztek. A kit közülok innen elvittek, azt ott a kastélyban megfőzték, mitől a csigák feketék lesznek. Tudták, hogy ilyenkor ezüst tálra szokták őket rakni, de hogy ezután mi történik velük, arról már nem tudtak semmit. Különben arról fogalmuk sem volt, hogy milyen érzés az, mikor valakit megfőznek és ezüst tálczára tesznek, de valami homályos sejtelem sugta nekik, hogy az nagyon pompás, urias dolog lehet.

A két fehér csiga a legelőkelőbb volt a világon, s ezt maguk is nagyon jól tudták, hisz egyedül az ő kedvükért volt itt ez a rengeteg erdő, s a birtok is csak azért volt, hogy ott a csigákat megfőzzék s ezüst tálra rakják.

Most már nagyon magukra maradtak, s mivel gyermekük nem volt, örökbefogadtak egy egészen egyszerű, közönséges kis csigát. De ez bizony csak nem akart megnőni, mert nagyon is alacsony származású volt. S az öregek mégis meg voltak róla győződve, - kivált az anyacsiga, - hogy a kicsike csakugyan nőtt azóta. Meg is mondta a másiknak, hogy csak tapogassa meg a kis csiga házát, mit az öreg meg is tett s azt találta, hogy az anyacsigának csakugyan igaza van.

„Hallod, hogy veri az eső a lapuleveleket?” mondá egy esős napon az öreg csiga. „Csak annak örülünk, hogy van jó házuk nekünk is, meg a kicsikének is. Rólunk igazán jobban gondoskodott a sors, mint más egyéb teremtményről, a mi azt mutatja, hogy mi vagyunk uralkodásra hivatva az egész világ felett! Már születésünk perczétől kezdve van házuk, s ezt a rengeteg lapuerdőt is egyesegyedül a mi kedvünkért ültették ide!” „Csak azt szeretném tudni”, felelt az anyacsiga, „milyen világ lehet ezen az erdőn tul?”

„Ezentul már nincs semmi egyéb. A vár talán már romba is dőlt, vagy pedig talán a lapuerdő már ugy föléje nőtt, hogy az emberek ki sem jöhetnek a kastélyból többé!”

„Gondolkoztál-e már arról, hogy kis fiunk számára innen-onnan feleségről kellene gondoskodnunk. Hátha talán volna még valahol ebben a nagy lapuerdőben valaki, a ki a mi fajunkból való?”

„Fekete csiga annyi van, mint a polyva”, felelt az öreg, „de ezeknek házuk sincs s bár egészen közönséges eredetűek, mégis olyan büszkék, hogy majd felveti őket a gög. De felkérhetnénk segítségül a hangyákat; azok egyre szaladgálnak ide s tova, mintha még annyi dolguk volna. Ezek talán tudnának feleséget szerezni fiunk számára!”

„Én tudnék egy szépet!” szólt most közbe egy hangya „csak attól félek, hogy nem fog sikerülni, mert a kit én tudok, az királynő.”

„Nem tesz semmit”, feleltek erre az öregek s mindjárt azt kérdezték: „Van neki háza?”

„Ha van-e? Vára van! Gyönyörű hangyapalotája, hétszáz folyosóval.”

„Ugy? Akkor csak tartsd meg magadnak”, felelt az anyacsiga. „Én nem ereszttem a fiamat egy hangyapalotába lakni. Ha ennél jobbat nem tudsz, akkor a szunyogokhoz fordulunk; azok napfényben és esőben egyaránt röpködnek s ismerik a lapuerdőnek minden zegét-zugát.”

„Mi tudnánk egy neki való feleséget!” feleltek a szunyogok. „Ezer lépésnyire innen van egy kis galagonyabokor, s azon ül egy kis csiga, melynek háza is van,” - „Nem bánom, hadd jöjjön ide”, felelt az anyacsiga „bár a vagyonuk nem egyenlő, mert a fiamnak egy egész lapu-erdeje van, míg a leendő feleségének csak egy bokra!”

Most aztán a szunyogok elhozták a kis csigát. De ez bizony eltartott vagy egy hétig, a mi azonban csak azt mutatta, hogy a menyasszony ereiben igazi csigavér folyik.

Mihelyt megérkezett, azonnal megülték a menyegzőt. A világitást hat fénybogár szolgáltatta, de különben egész csendben ment végbe az ünnepély, mert a két öreg csigának már nagyon terhére lett volna a zaj és vigság. E helyett azonban az anyacsiga tartott szép beszédet a fiatalokhoz, mert az atya nem volt erre képes, annyira el volt érzékenyülve. A beszéd végeztével azután átadták az ifju párnak az örökséget, ugyanis a lapuerdőt s újra elmondták nekik, hogy a legszebb sors, a mi egy csigára várhat, az, ha felviszik a kastélyba, hogy ott megfőzzék és ezüst tálra rakják.

Ezután a két öreg elbujt egy lyukba, honnan többé sohasem jöttek elő, míg a fiatalok ott éltek a lapuerdőben gyermekeikkel együtt. De arra sohasem került a sor, hogy megfőzték és ezüst tálra rakták volna őket. Így aztán azt hitték, hogy a kastély rombadólt, s minden ember meghalt az egész világon, s mivel nem volt, a ki ezt megczáfolta volna, minden csiga szentül hitte, hogy ez igaz.

Koronként az eső megkopogtatta a lapuleveleket s dobolt rajtuk, hogy a csigákat mulattassa; majd ismét kisütött a nap, hogy az ő kedvükért fénybe borítsa az egész lapuerdőt, s így élt az egész család tovább is tiszta, igazi, zavartalan boldogságban.

Az angyal.

Busan, szomoruan kondul meg a lélekharang, mikor egy gyermek haldoklik itt a földön. De ilyenkor a jó Isten mindég leküldi egy fényes angyalát, s ez karjára veszi a holt gyermeket és ekkor hófehér szárnyát kiterjesztve, elrepül mindazon helyekre, hol a gyermek örömet játszott s ott leszed egy csomó virágot s ezt is felviszi az égbe, hogy ott még szebben viruljanak. A jó Isten ilyenkor minden egyes virágot keblére ölel, de azt, a melyik a legkedvesebb előtte, azt megcsókolja, mi által a virág hangot nyer s e percztől fogva ott énekelhet az üdvözültek karában.

Mindezt Istennek egyik angyala beszélte, midőn egy holt gyermeket vitt karján, ki e szókat mintegy félálomban hallotta. Ott lebegtek a város felett s végre egy gyönyörű kertbe jutottak, hol a gyermek sokszor játszott életében.

„Melyik virágot vigyük el, hogy az égben elültethessük?” kérde az angyal.

Mellettük egy gyönyörű karcsu rózsatő állt, melyet valami gonosz kéz ketté tört, úgy hogy a félig nyílt bimbók hervadtn csüggték róla alá.

„Szegény rózsatő!” mondá a gyermek, „vajjon ott fenn, Istennél, nem virulna-e fel újra?”

Erre az angyal magához vette a rózsatőt s a jószívű gyermeket pedig megcsókolta, mire ez félig felnyitá szemét. Most bokrétát kötöttek a kert legpompásabb virágaiból, de azért az egyszerű kikericset s réti százszorszépet sem feledték el.

„Most már van elég virágunk!” ujjongott a gyermek, mire az angyal barátságosan intett fejével. Éjjel volt, s néma csend uralkodott köröskörül. Ott maradtak a nagy városban s a legkeskenyebb utcák egyikében lebegtek végig, mely tele volt szórva mindenféle lommal, mert tegnap volt a költözés napja.

Az angyal most odamutatott egy összetört virágcserepre s egy csomó földre, melyet egy mezei virág gyökerei tartottak össze. A szegény virág el volt hervadva s azért kidobták az utcára.

„Ezt magunkkal visszük,” mondá az angyal, „majd elmondom, hogy miért!” S ezzel tovább repültek, mialatt az angyal így kezdé szavait:

„Ott, abban a szűk utcában, egy mély pinczében egy szegény gyermek lakott, ki gyermekkorától fogva mindég ágyban fekvő beteg volt. Az is csak ritkán esett meg, hogy mankóra támaszkodva, néhányszor fel- s alá mehetett a szobában. Nyáron át a napsugarak egy-egy félórára a szegényes pinczelakásba is besütöttek, s ilyenkor a beteg fiu odafordította arcát, s midőn feltartott ujjain a vér keresztül piroslott a nap fényében, akkor azt mondta magáról, hogy ma künn volt sétálni. A zöld erdőt nem is ismerte másképp, csak abból, hogy a szomszéd fiu mindég elhozta neki az első zöld galyat. Ezt azután feje fölé tartotta a szegény beteg s azt képzelte, hogy az erdőben fekszik a fák alatt, napfényben és madárdal között.

Egy szép tavaszi napon a szomszéd fia mezei virágokat hozott neki, melyek közt volt egy gyökeres is. Ezt aztán cserépbe ültették, s oda helyezték ágya mellé, az ablakpárkányra. Szerencsés keze volt annak, ki a virágot elültette, mert ez nagyra megnőtt, új ágakat hajtott s minden évben nyitott virágot. Ez az egyetlen virág a legszebb kertet helyettesíté a szegény fiu előtt, s ennek egyetlen kincsévé, vigaszává lett a földön. Ezt ápolta a szegény beteg, ezt öntözte s gondoskodott róla, hogy mentől több napot kaphasson. A virág pedig egyedül a szegény beteg kedvéért nőtt és virult, gyönyörködtette szemét s illatot árasztott feléje, s a szegény fiu úgy szerette ezt az egyszerű kis mezei virágot, hogy még szemének utolsó tekintete is a virág felé fordult, midőn végre Isten magához vette a szegény beteget.

„Egy egész éve volt már annak, hogy a fiu meghalt. Ez idő alatt a szegény virág ott állott az ablakban, elfeledve, elhervadva. Mikor már egészen elszáradt, akkor kidobták az utcára, s íme, most itt van ez a kis virág, mely egyszerűsége mellett is több örömet szerzett, mint a királyi kert legszebb virága.”

„De honnan tudod mindezt?” kérdé most a gyermek, kit az angyal az ég felé vitt. „Hogyne tudnám”, felelt az angyal, „hisz az a szegény beteg fiu nem volt más, mint én magam. Hogyne ismertem volna meg az én kedves virágomat?” E szókra a gyermek egészen kinyitá szemét s bámulva nézett az angyal mosolygó, gyönyörű arczába.

E perczen megérkeztek a menybe, hol Isten szívére zárta a kis gyermeket, kinek e perczen szárnya nőtt, mire a többi angyalok is kezüket nyujták neki s ekkor együtt repültek tovább. Isten a virágokat is mind megölelte, a szegény elszáradt mezei virágot pedig megérinté ajkaival, mitől ez hangot nyert s ott énekelt az angyalok karában, melyek beláthatatlan tömegben lebegtek az Ur királyi széke körül. A jószívű gyermek s vele a szegény virág, mely oly soká hevert a szemét között, a szűk, setét utca porában, most már ott voltak a menyben, az üdvözültek között.

Az állhatatos czinkatona.

Volt egyszer huszonöt czinkatona, melyek mind édes testvérek voltak, mert mindnyáját egy és ugyanazon törött czinkannából öntötték. Ugy állt mindegyik, mint a czövek; fegyverüket vállukhoz szorították s arcukat keményen odafordították az ellenség felé. Kék és piros egyenruhájuk pedig olyan csinos, olyan kaczkias volt, hogy kívánni sem kellett szebbet.

A legelső szó, melyet a világban hallottak, az volt, hogy: „Czinkatonák!” Ezt egy kis fiu kiáltotta akkor, midőn a fadoboz tetejét levette, s megpillantá benne őket. A fiu tapsolt örömében, mikor születésnap ajándékkul megkapta a katonákat s azonnal csatarendbe állította őket az asztalon. Egyik katona szakasztott olyan volt, mint a másik, csupán egy volt köztük, mely mégis különbözött a többtől valamiben. Ennek ugyanis csak fél lába volt, mert utoljára öntötték s az ólomból már csak egy fél lábra tellett. De azért csakugy megállt, mint a többiek s később épen ő lett az társai közül, kinek élte sokkal változatosabban folyt le, mint a többieké.

Ott az asztalon, hova a fiucska a czinkatonákat felállította, még sok más játékszer is állott, de a figyelmet leginkább egy szép papirkastély vonta magára, melynek számos apró ablakain keresztül be lehetett látni a termekbe. A kastély mellett pedig egy darab tükörüveg feküdt, mely tavat ábrázolt s melyet zöld fák vettek körül. De az egész várban mégis csak az a leányka volt a legszebb, ki ott szokott állni a kapu előtt. Az egész alak kemény papírból volt kivágva, de gyönyörű selyemruhában járt, vállára pedig keskeny, kék szalagból csokor volt kötve, melynek közepében egy fényes csillag ragyogott, majd akkora, mint a leányka egész feje. A szép tünemény tánczosnő volt, s ha tánczolni kezdett, akkor feje fölé hajlítá karjait s egyik lábát úgy felhuzta, hogy a czinkatona azt hitte, a szép tánczosnőnek is csak egy lába van, úgy mint neki.

„Ez a leány épen nekem való feleség lenne,” gondolta a katona, „csak hogy nagyon is előkelő hozzám képest. Neki egész kastélya van, míg én csak egy fadobozban lakom s ebben is huszonötödmagammal. De azért megkísérlem, hátha megismerkedhetném vele!” Ezzel lefeküdt egy burnótszelencze mellé, honnan nagyon jól láthatta a kis tánczosnőt, ki sohasem fáradt bele a fél lábon való tánczolásba.

Estére kelve a kis fiu a többi czinkatonát visszarakta a dobozba, s mindenki eltávozott, hogy nyugalomra térjen. Most aztán a játékszerek mind megelevenedtek, a diótörő pedig bukfen-czet hányt, míg a palavessző vigan szaladgált a táblán ide s tova. Olyan lárma keletkezett, hogy a kanári madár is felébredt s az is belevegyitette csattogó hangját a zsivajba. Egyedül a czinkatona és a kis tánczosnő nem mozdultak helyükből. A leányka ott állt lábujjhegyen, karjait feje fölé emelve, míg a katona le nem vette róla szemét egy pillanatra sem.

Egyszerre csak éjfél ütött az óra, s e perczben felpattant a burnótszelencze teteje, de ime! Nem burnót volt ám benne, hanem egy kis gonosz fekete tündér, mely így szólalt meg:

„Hallod-e te czinkatona! A szemed is belefájdul a nézésbe!” De a katona oda se nézett ennek a beszédnek. „Hiszen ugyis jól van! Csak várj reggelig!” kiáltá most a szellem.

Reggel, midőn a gyermekek felébredtek, a czinkatonát odaállították az ablakba s akkor Isten tudja, ki okozta, a szél-e, vagy a gonosz szellem, de elég az hozzá, hogy a nagy léghezamban a katona leesett fejjel a harmadik emeletről. Iszonyu esés volt, s a katona egyenesen kinyujtá féllábát fel a levegőbe s úgy maradt ott az utca kövei közé furódva fejjel lefelé.

A kis fiu mindjárt leszaladt a szolgálóval, hogy a katonát megkeressék, de bizony hiába volt minden keresés; csak nem találták, pedig olyan közel jártak hozzá, hogy majdnem rátapostak.

Nemsokára eleredt az eső; egyik csepp a másikat érte, míg végre egész zápor kerekedett belőle. Mikor aztán a zápor elállt, két utcza suhancz haladt el a ház előtt, s az egyik így kiáltott fel: „Nini, egy czinkatona! Vegyük ki s csolnakáztassuk meg!”

Ugy is tettek; azonnal csináltak ujságpapirból egy kis csolnakot, ennek a közepébe aztán beleállították a czinkatonát s reátették a csatornára, hogy hadd csolnakázzék, ők pedig utána szaladtak a parton s tapsoltak örömeikben, mikor látták, milyen szépen utazik. De hogy meg volt áradva a csatorna! Ez már ugyancsak derekas záporosó volt! A papircsónak fel s alá lebegett rajta, míg végre elkezdett körben forogni, úgy, hogy a czinkatona szinte szédült belé, de azért nyugodt maradt, még csak el sem sápadt s mozdulatlan arczczal, fegyverét vállához szorítva állt ott tovább is.

Egyszerre csak a csatorna hidja alá jutott a csolnak, hol olyan sötét volt, mint a lezárt fadobozban, mire a czinkatona így szólt magában: „Szeretném tudni, hova jutok most? Bizony, bizony mindennek az a gonosz szellem az oka.”

E pillanatban egy vizipatkány törtetett elő, mely ott lakott a hid alatt.

„Van utleveled?” kérde a katonától. „Ide az utlevéllel!”

De a czinkatona néma maradt, csak fegyverét tartotta még szorosabban. A csolnak tovább uszott, s a patkány mindenütt ott volt a nyomában, iszonyuan vicsorítva fogát reá, miközben oda kiáltott a forgácsdaraboknak és szalmaszálaknak:

„Tartóztassátok fel! Fogjátok meg! Nem fizetett vámot és még csak utlevele sincsen!”

A víz mind sürűbben ömlött, s a czinkatona nemsokára ismét meglátta a napvilágot, de öröme nem tartott sokáig, mert egyszerre csak oly látvány tárult szeme elé, mely a legbátrabb embert is megrémítette volna. A hidon túl a csatorna egy mély gödörbe zuhant alá s ez a czinkatonát ép oly veszélylyel fenyegette, mintha például mi emberek valami nagy vizesésen akarnánk lefelé vitorlázni.

Már oly közel volt hozzá, hogy lehetetlen lett volna a veszélyt elkerülnie. A csolnak mind tovább uszott, s a szegény katona igyekezett magát tovább is egyenesen tartani. Még a rosszakarát sem mondhatja rá, hogy szemével csak egyszer is hunyorított volna.

A csolnak hármát-négyet fordult, s a czinkatona már nyakig vízben állott. A hajó majdnem egészen elázott már, s a víz összecsapott a czinkatona feje felett. Még egyszer eszébe jutott a kis tánczosnő, kit sohasem fog látni többé s ekkor fülébe csendültek e szavak:

Hajnal fénye, napsugara,
Ma láttalak utoljára.

E perczben a papirhajó egészen ketté szakadt, mire a czinkatona kiesett belőle, de ime, e perczben odauszott egy nagy hal, s ez a katonát szőröstül-bőröstül elnyelte.

Ott volt ám még csak sötét; még sötétebb, mint a hid alatt, s mi több, még a hely is nagyon szűk volt. De a czinkatona azért szilárd maradt s fegyverét vállához szorítva nyugodtan feküdt a hal gyomrában.

A hal ide-oda uszott, majd mind különösebb mozdulatokat tett, míg végre egyszer csak egészen elcsendesült, mire villámgyorsan hatolt be testébe valami. E pillanatban ragyogó napfény lövelt be, s egy hang ezt kiáltá: „Egy czinkatona!” A dolog úgy történt, hogy a halat megfogták, a piacra vitték s eladták. Így került a konyhába, hol aztán a szakácsné felvágta egy nagy késsel. Mikor a czinkatonát meglátta, megfogta s bevitte a szobába, hol csodálkozva vették körül, hogy láthassák azt a különös embert, a ki egy hal gyomrában utazott. Nem mondhatni, hogy a czinkatona erre valami nagyon büszke lett volna s egészen egykedvűen türte, hogy felállítsák az asztalra, de ime, mit látott? - Ott állt, ugyanazon az asztalon, a hol

azelőtt, ott látta a gyermekeket mind, az asztalon pedig ugyanazon játékszereket s köztük a pompás várat s a szép kis tánczosnőt, ki még mindég ott állt féllábon, mert ép oly állhatatos volt, mint a czinkatona. Midőn ez a kis tánczosnőt meglátta, úgy elérzékenyedett, hogy czinkönyeket tudott volna sirni, de hát ez még sem illet s így csak nézték egymást, de szólni egyikük sem szólt egy szót sem.

Egyszer csak az egyik gyermek megragadta a féllábu czinkatonát s a kályhába dobta. Hogy ezt tulajdonkép miért tette, azt a jó Isten tudja, de valószínű, hogy ezt is a gonosz szellem sugta neki.

A czinkatona most ott állt a tűzben s irtóztató hőséget szenvedett. Minden szín eltűnt már róla, de nem tudta magának megmagyarázni, hogy ez mitől van, az ut fáradalmaitól-e, vagy a bánattól. Még egyszer oda tekintett a kis tánczosnőre, de már ekkor érezte, hogy olvadni kezd, hanem azért a fegyvert csak tartotta feszesen. Egyszerre csak kinyílt a szoba ajtaja, mire a léghuzam megragadta a kis tánczosnőt s ez a másik pillanatban beröpült a czinkatona mellé a kályhába, hol egy pillanatra fellobbant s aztán oda volt örökre. Most aztán a czinkatona is egy alaktalan tömeggé olvadt össze, de mikor másnap reggel a szolgáló kiszedte a kályhából a hamut, akkor egy kis szivalaku óndarabot talált közötté. A tánczosnőből pedig nem maradt más, mint a kis csillag, de ez is egészen feketére perzselődött már a tűzben.

A császár csalogánya.

Diszes, fényes palotája más császárnak is van, de olyan még sincs egynek sem, mint a milyen a chinai császáré volt, mert ezé csupa tiszta finom porcellánból volt rakva. Hát még a kert, a mely a palota körül elterült! Ez gyönyörű virágokkal volt tele, melyek közül a legszebbekre ezüst csengők voltak akasztva, hogy ki ne kerüljék a járó-kelők figyelmét. Szóval minden pompásan volt elrendezve a királyi kertben, mely oly nagy volt, hogy a kertész is sokszor eltévedt benne.

A kert végéből egy erdőbe lehetett jutni, mely egészen a tengerig terjedt, s így a part közelében uszó hajók ott vitorláztak el a fák lehajló lombkoronája alatt. Itt a fák között lakott egy csalogány, mely oly szépen énekelt, hogy még a szegény halász is csendesen feküdt a parton, midőn a hálót ki akarta huzni, - nehogy valami lármával elriaszsza a madarat. „Istenem, de szépen dalol ez a kis madár!” mondá ilyenkor, de nem sokáig gyönyörködhetett benne, mert dolga után kellett látnia, s így aztán kiment az eszéből a madár. Másik éjjel azonban újra hallotta a gyönyörű dalt s ilyenkor megint csak azt ismételte elragadtatva: „Istenem, milyen szépen dalol!”

Az idegenek, kik a világ minden részéből eljöttek ide, mind megbámulták a gyönyörű kertet és a porcellán palotát, de mikor a csalogányt meghallották, akkor mind azt mondták, hogy mégis csak ez a legnagyobb csuda az egész országban.

Mikor aztán az utazók hazatértek, nem győzték eléggé magasztalni s még a tudósok is, kik könyvet irtak a porcellántoronyról és a királyi kert szépségéről, a legnagyobb dicséretet mégis csak a csalogánynak tartották fenn. A költők pedig verseket irtak róla s azokban magasztalták, hogy mily ritka csoda a tengerparti csalogány.

A tudósok könyvei közül néhány a chinai császár kezébe került, ki nagy örömmel olvasta az országról szóló magasztalásokat, de mikor azt olvasta, hogy mégis csak a csalogány az ország legnagyobb csodája, akkor csodálkozva kérde: „Miféle csalogány? Arról semmit sem tudok! Ugy látszik, az ilyesmire a könyvek útján kell rájőnnöm!” mondá, s azonnal parancsot adott, hogy hívják be az udvarmestert. Midőn ez belépett, a császár e szavakkal fordult hozzá: „Azt hallom, hogy országomban valami csodás madár van, melyet csalogánynak neveznek! Mondják, hogy az egész birodalomban ez ér legtöbbet. Miért nem szóltatok nekem erről soha?”

„Felség, én magam sem hallottam eddig róla”, felelt az udvarmester, „mert az udvarnál még nincs bemutatva!”

„Azt akarom, hogy még az este idejőjön s itt énekeljen előttem!” felelt a császár. „Mégis csak különös, hogy az egész világnak van tudomása országom legnagyobb csodájáról, csak nekem nincs.”

„Igaz ugyan, hogy eddig nem hallottam róla”, felelt az udvarmester, „de megkeresem!”

Igen ám, de azt nem tudta, hogy kezdjen hozzá? Az udvarmester nyakába vette a várost, megkérdezett boldogot-boldogtalant, hogy nem tud-e valamit a csalogányról? Mikor aztán mindenki azt felelte neki, hogy biz ők nem ismerik, akkor az udvarmester viaszaladt a császárhoz s azt mondta neki, hogy bizonyára csak légből kapott dolgok azok, a mit a csalogányról beszélnek.

„Bajosan hiszem”, felelt a császár, „mert azt a könyvet, melyben a csalogányról szó van, a hatalmas japáni császártól kaptam ajándékba s így nem lehet hazugság, a mi benne van. Minden áron hallani akarom a csalogányt s már előre is biztosítom kegyemről, de ma este itt

legyen!” Most az udvarmester megindult majd az egész udvarral együtt, hogy megkeressék azt a csodás madarat, melyet mindenhol ismernek, csak a királyi palotában nem.

Utjukban egyszer csak egy szegény kis cselédleánnyal találkoztak. Megkérdezték ezt is, mire a leányka így felelt: „Istenem, a csalogányt keresitek? Hogyne ismerném! Az tud csak énekelni! Minden este hallom, mikor az erdőn keresztül megyek, mert esténként szabad a királyi konyháról ételmaradékot vinnem, s mikor aztán ismét visszatérek a palotába, akkor megpihenek itt az erdőben s hallgatom azt a dalt, a mihez fogható nincsen az egész világon. A hányszor csak hallom, mindég könybe lábad a szemem s azt gondolom, anyám csókját érzem!”

„Tudod-e mit?” kérde az udvarmester. „Én állást szerzek neked a királyi konyhán, ha megigéred, hogy elvezetsz bennünket oda, a hol a csalogány lakik.”

Most aztán megindult az egész fényes társaság a csalogányt keresni. A mint mennek, egyszer csak elbődül az út mellett egy tehén, mire az egyik udvari ur azonnal felkiáltott:

„Megvan, ez lesz az! Csakugyan csodálatos erő lakik ebben a parányi állatban. Bizonyosan tudom, hogy már ezelőtt is hallottam!”

„Hisz ezek tehenek!” kiáltá a leányka. „Még a csalogány jó messze van ide!”

Nemsokára meg egy béka kezdett brekegni, mire az előbbi ur így kiáltott fel: „Gyönyörű! Mintha csupa csengetyű szólna.”

„Nem ez az!” kiáltá a leány, „hisz ezek meg békák! De nemsokára odaérünk!”

Alig mondta ki ezt, midőn már megszólalt a csalogány s ekkor a leányka megsugta a többieknek, hogy ez az s megmutatta nekik a faágak közt ülő egyszerű, igénytelen kis szürkés-barna madarat.

„Lehetetlen!” kiáltá az udvarmester. „Sosem hittem volna, hogy ily egyszerű külseje legyen!”

„Kis csalogány!” szólítá meg a leányka a madarat, „felséges császáruk azt szeretné, ha énekelnél neki valamit.”

„Nagyon szívesen!” felelt a madár s rögtön rákezdett egy oly gyönyörű dalra, hogy a társaság néma bámulattal figyelt rá.

„Ugy hangzik, mint az üvegharangok csengése!” mondá az udvarmester, „s nézzétek csak, hogy tágul a torka, mikor énekel. Igazán csodálom, hogy eddig soha sem hallottunk róla. Bizonyos vagyok benne, hogy roppant sikert fog aratni az udvarnál!”

„Parancsolja a császár, hogy még egyszer énekeljek?” kérde a csalogány, azt gondolva, hogy az is ott van a hallgatók között.

„Igen tisztelt, kedves csalogány!” kezdé az udvarmester, „van szerencsém önt ma egy udvari ünnepélyre meghívni, hogy ott ő felségét a császárt is gyönyörködtesse!”

„Az én dalom inkább a szabadba való!” mondá a csalogány, de azért elment, midőn hallotta, hogy a császár kívánja úgy.

A palotában már ekkor minden ünnepi díszet öltött. A porcellán falak csakugy ragyogtak az ezer meg ezer aranyos lámpa fényében s a termeket mind feldíszítették a kert legszebb virágaival, melyek csengővel voltak ellátva, s ezek úgy csengtek-bongtak a lég legkisebb mozdulatára, hogy az emberek saját szavukat is alig hallották.

A terem közepén, nem messze a császártól, egy aranyos kis oszlop volt felállítva, s innen kellett a csalogánynak énekelni. Az egész udvar egybe volt már gyűlve, s a kis szolgálynak pedig, ki most már udvari szakácsnővé volt kinevezve, megengedték, hogy az ajtó mögé állva hallhassa a dalt.

A csalogány oly édesen, oly szépen énekelt, hogy a császár szemébe könnyek lopództak. Mikor aztán a dalnak vége volt, akkor a császár elrendelte, hogy a csalogányt az arany-papucs rend jelvényével diszítsék fel, s hogy ezt máttól kezdve nyakába akasztva viselje. A csalogány megköszönte a császár kegyét, de azt mondta, hogy már most is dusan meg van jutalmazva.

„Könyeket láttam a császár szemében,” mondá, „ennél nagyobb jutalmat nem kívánhatok. Egy császár könyeiben csodás hatalom rejlik, s Isten látja, hogy e jutalom mennyire boldoggá tett!”

E naptól kezdve a csalogány ott élt az udvarnál egy gyönyörű kalitkában. De meg volt engedve, hogy kimehessen a szabadba naponként kétszer, azonkívül minden este. Ilyenkor tizenkét szolga kísérte, kik a lábára kötött szalagnál fogva tartották a csalogányt, kinek az efajta séták nem szereztek valami nagy gyönyörűséget.

Egyszer egy nagy láda érkezett a királynak e felirattal: „Csalogány.”

„Ez bizonyára valami könyv lesz, mely a mi hirneves madarunkról szól!” gondolá a császár, pedig bizony a ládában nem könyv volt, hanem egy mesterséges csalogány, mely egészen a valódi mintájára készült, csak hogy gyémánttal, rubinnal és saphirral volt kirakva. Ha felhúzták a benne rejlő gépezetet, akkor mindjárt rákezdett a valódi csalogány egyik dalára, miközben aranytól és ezüstdől csillogó farkát is lebegtette. Nyakáról egy kis szalag függött alá e felirással: „A japáni császár csalogánya elhomályosul a kínai császáré mellett.”

„Mily gyönyörű!” kiáltának mindnyájan, s a császár a japáni uralkodó küldöttjét az „udvari fő csalogányszállító” címével tüntette ki.

„Vajjon milyen lenne az, ha most együtt énekelnének?” mondá a császár, s a parancs rögtön teljesítve lőn, de Isten tudja, nem akart összemenni, mert az igazi csalogány a maga módja szerint énekelt, míg a mesterséges madár belsejébe zenélő gépezet volt téve. „Bizonyára nem az új csalogány az oka”, mondá az udvari karmester, „mert ez pompásan kitartja az ütemet, szóval egészen az én ízlésem szerint való.”

Most azt parancsolták, hogy a mesterséges madár egyedül énekeljen. Meg is történt s ép oly tetszést aratott énekével, mint a valódi csalogány s azonkívül külsőre hasonlíthatatlanul szebb volt.

Harminczháromszor el tudta énekelni egymásután ugyanazt a dalt, a nélkül, hogy belefáradt volna. A közönség újra meg újra szerette volna hallani, de a császár azt akarta, hogy most ismét az igazi csalogány énekeljen valamit. De hova tűnt el? Senkisem vette észre, hogy az alatt, míg az új madár énekelt, az igazi csalogány a nyitott ablakon keresztül kirepült, vissza igazi hazájába, a végtelen, szabad, rengeteg erdőbe.

„Hogy tehette ezt?” kiáltá a császár, s mindenki megegyezett abban, hogy a csalogány nagyon hálátlanul viselte magát.

„Mindegy, a legszebb madár mégis a mienk!” vigasztalták egymást s újra felhúzták a csalogányt, hogy énekeljen, s az udvari karmester elhalmozta magasztalással, sőt azt állította, hogy többet ér a valódi csalogánynál, nemcsak pompás külsejére, de hangjára nézve is.

A császár helyeslé e szokat s egyszersmind parancsot adott, hogy az udvari karmester másnap a népnek is bemutassa a csodamadarat. Mikor a nép meghallotta, egészen el volt ragadtatva s nemzeti szokás szerint úgy adott kifejezést tetszésének, hogy mindenki felemelte ujját,

miközben oh! kiáltásra fakadtak s fejükkal integettek. A szegény halászok azonban, kik sokszor hallgatták a valódi csalogányt, azt gondolták magukban: „Hiszen szép, szép ez is; még hasonlít is egymáshoz a két ének, de ebből mégis hiányzik valami, de hogy mi, azt nem lehet megmondani.”

A valódi csalogányt a császár az egész birodalomból kitiltotta, míg a mesterséges madárnak ott volt a helye a császár mellett egy selyem vánkoston, mert most már az „udvari énekes” czímet viselte.

Ez így tartott egy évig, s már az egész udvar, sőt az egész nép ismerte a csalogány dalának minden hangját, elannyira, hogy mind vele énekelhettek már. S éppen ez tetszett nekik annyira, hogy most csak még jobban szerették a csalogányt.

De egyszer, mikor a madár éppen javában énekelt, s a király az ágyban fekvé hallgatta, egyszerre csak egy nagyot recscent valami a madár belsejében, s a kerekek egymásután hullottak ki, mire az ének azonnal elnémult.

A király rémülten ugrott ki az ágyból s azonnal hívatta udvari orvosát, de mindhiába, az orvos nem tudott segíteni! Akkor az óráért küldtek, s ez sok vizsgálás után annyira helyreállította valahogy a madarat, hogy ismét énekelhetett, de azt azonnal kijelentette az orvos, hogy nagyon kell kimélni, mert a kerekek már egészen elkoptak, ujakat bele tenni pedig nem lehet. Lett erre szomorúság! Most már évenként csak egyszer énekelt a madár, s ez is veszélyes dolog volt. De az udvari karmester mindenkit megnyugtatót, hogy a madár most is csak olyan jó, mint azelőtt, s így ha ritkábban is, de még öt évig gyönyörködtek a madár énekében. De ekkor egyszerre még nagyobb szomorúság érte az egész nemzetet, ugyanis a császár, kit szerettek, beteg lett s élet és halál közt lebegett, elannyira, hogy már új császárt szemeltek ki, s a nép reggeltől-estig ott álldogált a palota körül, hogy megtudják, mint van a császár, kiről már azt beszéltek, hogy meg is halt. De ez nem volt igaz, s a császár ott feküdt halaványan a pompás ágyban, melynek arany bojtjai és bársony függönyei a padlót söpörték. A nyitott ablakon át besütött a hold s ezüstös világával elárasztá a császárt és a mellette álló csalogányt.

Szegény beteg császár már alig lélezett s úgy érezte, mintha valami teher nehezednék szívére. Mikor szemét felnyitá, látta, hogy a halál ül szívére, ki már az arany koronát is fejére tette s kezében tartá a király arany kardját és pompás zászlaját. A bársony függönyök redői közül pedig több fej bukkant elő, melyek közül néhány szép volt és szelíd, míg néhány ellenkezőleg rút és ijesztő. Ezek a császár jó és rossz cselekedetei voltak, melyek most mind ránéztek, míg a halál ott ült a szívére.

„Emlékezel még, emlékezel még?” kérdék egymásután, s ekkor kezdtek neki a multakról beszélni, míg végre a szegény császár homlokára kiült a veríték.

„Hát így kell ennek lennie?” kérdé a császár; majd így kiáltott: „Zenét, zenét! Verjétek a nagy chinai dobot, hogy ne halljam, a mit ezek beszélnek!”

De a szellemek csak nem akartak elhallgatni, s a mit mondtak, arra a halál helyeslőleg intett fejével.

„Zenét, zenét!” kiáltá a császár. „Kedves kis madárkám, énekelj valamit! Lásd, elárasztottalak arannyal, ezüsttel, még az arany papucsrendet is a nyakadba akasztottam s most csak arra kérlek, hogy dalolj nekem!”

De a madár nem énekelt. Nem volt senki, a ki felhuzta volna, másképp pedig nem tudott énekelni. S a halál egyre ott ült, nagy kerek szemgödreivel a császár szemébe nézve. Oly rémes volt ez a nagy némaság, melyet nem szakított meg egyetlen egy hang sem!

Egyszerre csak az ablak mellett, egészen közel a császár ágyához gyönyörű ének zendült meg. A dal az igazi kis csalogánytól eredt, mely ott ült egy ágon az ablak előtt.

A kis madár meghallotta, hogy a szegény császár haldoklik s azért jött, hogy némi vigaszt vagy reményt nyújtson neki. S a mint a madár énekelt, egyszerre csak úgy tetszék a császárnak, mintha a rémalakok elhalványulnának. Nemsokára azt is érzé, hogy vére gyorsabban kezd keringeni s egyszer csak maga a halál szólalt meg ekkép: „Folytasd, kis csalogány, folytasd!”

„Nem bánom, folytatom, ha ide adod a császár koronáját, zászlaját és kardját!”

A halál erre minden egyes dalért oda adott egy-egy kincset, de a csalogány fáradhatatlanul énekelt tovább. Dalolt a csendes temetőről, hol hófehér rózsák virulnak, hol az orgonabokor illatozik, s hol a fű oly bársonyosan zöldel a gyászolók könyétől. A halált e dal közben oly vágy fogta el meglátni újra csendes birodalmát, hogy egyszer csak kirepült az ablakon, mint valami nehéz, hideg, fehér köd.

„Köszönöm, köszönöm!” rebegé a császár. „Téged az ég küldött hozzám, hogy megmentsd életemet. Ismerlek; te vagy az, kit birodalmomból is elűztem, s te most elűzted ágyam mellől a gonosz szellemeket s el szívemről a halált. Mit kívánsz jutalmul jószágodért?”

„Már megjutalmaztál!” felelt a csalogány: „Szemedben könyek ragyogtak akkor, midőn először daloltam neked, s ezt nem feledem el soha, mert e könyek egy dalnok szívének drágábbak az igaz gyöngynél. De most szunnyadj el! Majd éneklek neked egy altatódalt!”

S ezzel dalolni kezdett, mire a császár nemsokára álomba merült, de ez már jótévő, üdítő álom volt, nem a halál. Midőn felébredt, a napsugarak már az egész szobát beragyogták, de szolgálai közül egy sem jött be, mert azt hitték, hogy a császár halva van. Csak a csalogány volt nála akkor is, midőn megerősödve felébredt.

„Ezentul mindég nálam kell maradnod!” mondá a császár. „Csak te tudsz nekem énekelni, nem ez a mesterséges madár. Ha te itt maradsz, akkor ezt izzé-porrá zuzom!”

„Miért tennéd azt?” mondá a csalogány. „Hisz ez is megtette azt, a mit tehetett, azért csak tartsd meg továbbra is. A mi pedig engem illet, én palotában nem élhetek, de arra kérlek, engedd meg, hogy mindannyiszor eljöhessek hozzád, a hányszor lelkem ide vonz. Ilyenkor aztán esténként majd ide ülök az ablak mellé egy ágra s ott dalolok neked, hogy felvidulj dalomon, de egyszersmind gondolkozzál is rajta. Majd dalolok neked a boldogokról és a szenvedőkről, aztán a jóról és rosszról, mely előtted sokszor rejtve van. A kis dalos madár messze földet berepül ám; eljut a halász és földműves kunyhójába, mely a te udvarodtól olyan messze van. Elöttem nagyobb értéke van szivednek, mint koronádnak, s mégis e koronában is van valami, a mi szent eredetét mutatja! - Igen, eljövök majd s dalolok neked, de előbb ígérj meg nekem valamit!”

„Mindent!” mondá megindultan a császár, ki e közben már maga felöltözött fejedelmi pompájába s most ott állt a kis madár előtt, aranymarkolatu kardját szívéhez szorítva.

„Arra kérlek,” szólalt meg a madár, „ne mondd el senkinek, hogy egy kis madár az, ki neked mindent elmond. Teljesítsd e kérést s meglátod, nem lesz károdra!”

E perczben a kis csalogány kirepült az ablakon, s most beléptek a szolgák, hogy a holt császárt megnézzék; de íme a császár ott állt fejedelmi díszben s nyájasan, derűlten kívánt nekik jó reggelt.

A hókirályné.

Első mese. A varázstükör.

Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy gonosz varázsló, a ki olyan tükört készített egyszer magának, melyben minden, a mi jó és szép, torzalakká válva látszott meg, míg ellenkezőleg a rossz és rút mind széppé vált, ha e tükörből nézték. Mikor ezt meglátták a varázsló tanítványai - kiket mindenféle bűvös mesterségre tanított - roppantul megtetszett nekik s mindenhova elvitték a tükört s végre nem volt ország, nem volt ember, ki e bűvös tükör csodáit ne látta volna.

Végre már odáig vitték merészségüket, hogy az égbe is fel akartak menni, hogy ott a jó Istenből s az angyalokból is gunyt üzzenek. Minél magasabbra emelkedtek, annál rútabb torzképeket mutatott a tükör. Így jutottak mind közelebb Istenhez és az angyalokhoz, de a torzképek felett oly nevetésre fakadtak, hogy kezük remegni kezdett s egyszerre csak elejték a tükört, mely lezuhant a földre s ott millió meg millió apró darabra tört. De ezáltal még több kárt okozott a tükör ezután, mert egy-egy ilyen darab nem volt nagyobb, mint egy porszem, s így a szél is elvitte bárhova, míg végre minden egyes szemer bele került az emberek szemébe. Minden egyes részecskének is meg volt ugyanazon tulajdonsága, a mi az egész tükörnek s így aztán az, a kinek a szemébe jutott, szintén mind rossznak látta a jót és jónak a rosszat. Voltak olyanok is, kiknek a szívébe jutott egy ily üvegdarabka, a mitől aztán annak a szíve egészen jéggé fagyott. Voltak akkora darabok is, mint egy-egy ablaktábla; míg másokból ismét szemüveget készítettek, a mi természetesen óriási zavart csinált. S még mindég volt sok olyan üvegdarabka, mely szabadon röpködött a levegőben, s most majd meglátjuk, hogy hát ezekkel mi történt?

Második mese. A játszótársak.

Volt egyszer egy nagy, nagy, óriási város, melyben annyi ember lakott, hogy nem volt hely arra, hogy mindegyiknek legyen külön egy kis kertje s ezért aztán sokan kénytelenek voltak néhány virágcsereppel megelégedni. Ebben a városban élt két szegény gyermek, a kiknek volt akkora kertjük, mely mégis nagyobb volt valamivel néhány virágcserepnél. A gyermekek nem voltak testvérek, de úgy szerették egymást, mintha azok lettek volna. Szülők ott laktak egymás tözsomszédságában, két padlásszobában. A háztetők egymást érintették, köztük pedig a csurgó futott végig, úgy hogy csak ezen kellett végig menni, s az ember oda jutott a másik ablakhoz.

Mindkét családnak volt az ablak előtt egy faládája, melyen a legszükségesebb vetemények megtermettek, s ezek mellett mindkét családnak volt egy-egy rózsafája, melyek szépen nőttek és virágzottak. A szülőknek egyszer az a gondolata támadt, hogy a két ládát keresztben kellene a csurgóra tenni, mert akkor egészen az átellenben levő ablakig érnének. Ugyis lett, s a két ház közötti tér olyan volt, mint egy kis virágos kert. A ládák széléről borsóinda függött le; a rózsabokrok pedig hosszú ágakat hajtottak, melyek úgy összefonódtak később, hogy így egész kis lugas alakult. A gyermekeknek aztán szabad volt ide kijönni, s órákhosszat eljátszani egymással a rózsalugasban.

De mikor a tél beköszöntött, akkor aztán vége volt a mulatságnak. Az ablakok néha úgy befagytak, hogy ki sem lehetett rajtok látni. Ilyenkor aztán azt találták ki a gyermekek, hogy egy négykrajczárost megmelegítettek a kályhánál, s mikor már meleg volt, akkor oda tették az ablakra, mire ott egy szép kerek rés képződött és ezen nézegetett aztán egymásra két vidám,

szelid szem, a két kis játszótárs szeme, kik közül a fiut Kaynak, a kis leányt pedig Gerdának nevezték.

Nyáron csak jó volt, mert akkor mindjárt ott lehettek egymás mellett, a mikor csak akarták, de télen nem így volt, mert akkor ha egymáshoz akartak jutni, előbb le kellett menniük a sok lépcsőn, aztán ismét fel a másik házba.

Egy ily havas téli napon a nagymama azt mondá a kis fiunak: „Nézd csak, most rajzanak a fehér méhek!”

„Nekik is van méhkirálynéjük?” kérde a fiu.

„Hogyne volna. Mindég ott repül, a hol a legsűrűbb a raj. A királyné a legnagyobb a hópelyhek közül, s ez sohasem marad nyugodtan a földön, hanem a mint leszállt, nemsokára megint felszáll a sötét felhők közé. Néha, téli éjszakákon át megtörténik, hogy keresztül repül minden utcán s ilyenkor benézeget az ablakokon, mitől azok egészen jégvirágosak lesznek másnap reggelre.”

„Igen, igen, ezt már magam is láttam!” kiáltá a két gyermek, kik most már elhitték, hogy ez tiszta igazság.

„Be tud ide jönni a hókirálynő?” kérde a leányka.

„Csak hadd jöjjön,” felelt a fiu, „de akkor ráteszem a meleg kályhára s tudom, úgy elolvad, mintha soha itt sem lett volna!”

De a nagymama megsimitá a fiu haját s bevégezte a mesét, melybe belekezdett.

Este azután a kis Kay, - mikor már félig-meddig le volt vetkőzve, - odalépett az ablakhoz s kitekintett a kerek nyíláson. Láta, hogy ismét szállinkóznak a hópelyhek, s a mint nézte őket, észrevette, hogy egyik, a legnagyobbik, ott marad a láda szélén. A hópelyhely egyszerre csak elkezdett nőni s nőtt, egyre nőtt, míg végre valóságos nőalakká vált. Ekkor már finom, hófehér fátyolruhát viselt, mely ezer meg ezer csillagalaku hópelyhelyből volt összerakva. A nőalak nagyon szép volt, de fényes, vakító jégből volt, bár élőnek tetszék. Szeme úgy ragyogott, mint két tündöklő csillag, de nyugtalanul forgott ide s tova. A tünemény most az ablak felé fordult s kezével integetni kezdett, mire a kis fiu úgy megrémült, hogy leugrott a székről, de e perczen úgy tetszék neki, mintha az ablak mellett egy nagy madár repült volna el.

Másnap még tiszta, fagyos idő volt, de aztán nemsokára olvadni kezdett, s megérkezett a tavasz. A nap ragyogott; a fű mindenütt kidugta fejét a mezőn, a fecskék hozzá láttak a fészekrakáshoz, s a két kis játszótárs ismét ott ült a kis kertben a padlásablak mellett.

A két rózsabokor ez évben még szebben viritott, mint máskor, s a két gyermek többször énekelte együtt azt a dalt, melyet Gerda tanult, s melyre Kayt is megtanította:

„Rózsabokor minden illatos virága
Azt regéli, mily nagy Istenünk jósága”

A két gyermek egyszer ismét ott ült egymás mellett a kis kertben s a képeskönyvet nézegették, melyben annyi állat és virág volt lefestve. Egyszerre csak - épen midőn a toronyóra ötöt vert - a fiu így kiáltott fel: „Jaj! valami úgy megszurta a szívemet! Most meg a szemembe esett valami!” A kis leány erre azonnal átfogta Kay nyakát, s a fiu csak pislogatott, de bizony semmit sem lehetett látni a szemében. „Talán már ki is esett!” mondá, pedig bizony az még mindig benn volt a szemében. A mi beleesett, az nem volt más, mint egy kis törmelék a varázstükörből. Tudjuk, hogy ennek a tükörnek az volt a tulajdonsága, hogy minden, a mi szép és nagy volt, az rútnek és törpének tetszék benne, s hogy a tükör a legcsekélyebb hibát is mindjárt szembeszökövé tette.

Szegény kis Kaynak is épen ilyen üvegdarabka furódott a szívébe, mire ez olyan lett, mint valami jégdarab. Fájni ugyan nem fájt neki, de végre mégis csak ott volt.

„Miért sírsz?” kérde Gerdától, „Ne sirj, mert akkor nagyon csunya vagy. Hisz nekem semmi bajom sincs. Jaj!” kiáltá egyszerre, „hisz ezt a rózsát a kukacz rágja! S nézd azt ott, az meg egészen törpe maradt. Tudod-e, hogy ezek tulajdonkép csuf rózsák. Épen oly rútak, mint a láda, a melyben nőnek!” S e szókkal hevesen megrugta a láda oldalát, a két rózsát pedig letépte az ágról.

„Kay, mi jut eszedbe?” kiáltá a leányka, de mikor a fiu kis játszótársa ijedelmét látta, akkor még egy rózsát tépett le s azzal az ablakon át beugrott a szobába.

Ha ezután a leányka előhozta a képeskönyvet, Kay e fölött is mindjárt gunyolódott, ha pedig a jó öreg nagymama mesélni kezdett nekik, akkor Kay mindég tudott a mese ellen valami kifogást. Néha oda lopózott a nagymama karszéke mögé s szemüvegét feltéve, elkezdte a jó öregnek hangját utánozni. Nemsokára mindenkinek a hangját és járását tudta utánozni s különösen azt, a mi nem volt szép. Mindennek az a két kis üvegdarabka volt az oka, mely Kay szemébe és szívébe repült s úgy megváltoztatta a fiut, hogy ez sokszor Gerdát is üldözte gunyolódásaival, pedig a kis leány most is szívéből szerette játszótársát.

Játékaik is egészen megváltoztak; most kezdtek sokkal komolyabbak lenni. Egy téli napon, mikor erősen havazott, Kay előhozta nagyító üvegét s kék kabátjának egyik szárnyát felemelve, hagyta arra rá hullani a hópelyheket.

„Nézz csak bele ebbe az üvegbe, Gerda!” mondá, s ekkor a leányka is megbámulta az óriási hópelyheket, melyek majd egy-egy pompás virágot, majd csucsos csillagot mutattak.

„Ugy-e gyönyörű?” kérde Kay „lásd, ez nekem sokkal több örömet szerez és sokkal több okot ad a gondolkozásra, mint az igazi virágok! Semmi hiba nincs rajtuk és egészen szabályosak, csak az az egy baj, hogy oly végtelen hamar elolvadnak!”

Nemsokára ezután Kay bement a szobába, honnan csakhamar visszatért, hátán hozva a szánkót s ekkor ezt sugta Gerda fülébe: „Megengedték, hogy elmenjek a főtérre, a hol a többi fiuk szoktak játszani.” S csakugyan el is ment.

A tágas főtéren már sok fiu volt összegyülekezve, s ezek a szánkókat rákötötték a paraszt-kocsikra, melyek aztán jó ideig huzták magukkal. Ez volt csak a multság! De mikor épen javában játszottak, egyszer csak egy nagy, fehérre festett szán közeledett feléjük. A bennülőnek alakját egészen elfedte a nagy hófehér prémtakaró és főveg. A szép szán kétszer megkerülte a teret s e közben Kaynak sikerült kis szánját hozzákötni, mire gyorsan haladtak tovább. A szánban ülő néhányszor hátranézett s oly nyájasan integetett Kaynak, mint a régi ismerősök szoktak, s midőn végre a fiu ismét le akarta szánkóját oldozni, az idegen újra intett neki, mire a fiu tovább is ott maradt s így aztán mentek, mentek, míg végre elértek a város kapujához. De itt a hóesés már oly sűrű volt, hogy Kay a szeme elé tartott kezét se látta többé. Ekkor még egyszer megkísérté a kis szánkót eloldozni, de most látta csak, hogy az már egészen oda van fagyva a nagy szánhoz, a mely örült gyorsasággal rohant tovább, mindég tovább. Kay segítségért kiáltott, de senkisem hallotta. E közben úgy tetszék a fiunak, mintha a szán árkokon és sirdombokon át siklanék tova, mire megborzadt s el akarta mondani a Miatyánkot, de az Egyszeregyen kívül semmi sem jutott eszébe.

A hópelyhek ezalatt mind nagyobbak lettek, míg végre már úgy látszék, mintha nagy fehér madarak röpködnének a levegőben. Egyszerre csak a lovak félreugrottak, a szán megállt, s a benne ülő alak felemelkedett. Hófehérbe öltözött, karcsu, magas nő alak volt ez s Kay csak most ismerte fel benne a hó királyt.

„Nagy utat tettünk meg”, mondá a tünemény. „De a hideg igazán fagyasztó. Jer, hadd takarjalak be ezzel a jegesmedvebőrrel!” E szavakkal maga mellé ültette a fiut s betakarta a prémmel, s most úgy tetszék Kaynak, mintha egy hóhalomba süppedt volna bele.

„Fázol még?” kérdé a hókirályné, homlokon csókolva a gyermeket, s Kay úgy érzé, hogy e csók hidegebb volt a jégnél s lehatott egész a szívéig, mely félig-meddig ugyis jéggé volt már fagyva. Egy pillanatig azt hitte, meg kell halnia, de a másik perczben már egészen jól érzé magát s nem szenvedett többé semmit a hidegtől.

„A szánkóm! Ne feledd el a szánkómat!” Ez volt az első, a mi eszébe jutott, s erre a hókirálynő a szán elé egy nagy fehér madarat fogott, mely gyorsan vont a maga után. Most a tündér még egyszer megcsókolta Kayt, mire ez úgy elfeledte a kis Gerdát és a jó nagymamát, mintha soha sem látta volna.

A kis fiu most már cseppet sem félt a hókirálynétól s egészen bizalmasan beszélt el neki, hogy már tud fejben számolni, még törtékkel is, s hogy minden országról el tudja mondani, milyen nagy és mennyi lakosa van. A hókirályné milderre nyájasan mosolygott s e közben repülni kezdtek, fel, fel a sötét fellegekbe s körülöttük úgy zugott, bugott a vihar, mintha régi dalokat énekelt volna. Erdőn-mezőn, országokon és tengereken repültek át, míg alattuk a mélyben zugott a szél, üvöltött a farkascorda, s kavartak a hópelyhek. Már ekkor oly magasan voltak, hogy a károgó hollócsapat is alattuk röpködött, felettük pedig a telihold ragyogott hideg fényben. Ehez tekintett fel Kay a hosszú, hosszú téli éjszakán át, míg nappal ott aludt a hókirálynő lába előtt.

Harmadik mese. **A varázslónő kertje.**

A kis Gerda nem tudta elképzelni, hova lehetett Kay, az ő kedves kis játszótársa? Hiába volt minden keresés; senki sem tudott a kis fiunak nyomára akadni. A fiuk csak arra emlékeztek, hogy látták, mikor Kay odakötötte kis szánkóját egy pompás, hófehér szánhoz, mely aztán magával vitte a másik utcába, honnan a város kapuján át kimentek, Isten tudja hova? Végre mindenki azt hitte, hogy belefut a folyóba, mely ott folyt a város mellett. Szegény kis Gerda annyi keserű könnyet sirt miatta s olyan szomorúnak, olyan elhagyatottnak érezte magát a sötét, hosszú téli napokon át.

Végre megérkezett a tavasz, s a nap melegebben kezdett sütni.

„Kay meghalt; itt hagyott bennünket!” mondá Gerda.

„Nem hiszem én azt,” felelt a napsugár.

„Meghalt s itt hagyott!” mondá a leányka a fecskéknek.

„Nem hiszszük mi azt!” felelték ezek, míg végre a kis Gerda sem hitte többé s egy reggel így szólt:

„Most felhuzom új piros czipőmet, melyet Kay még nem látott s aztán lemegyek a folyóhoz, hogy tőle kérdezzem meg, mit tud róla.”

Még alig virradt, mikor a leányka felkelt. Felhuzta piros czipőjét s alvó nagyanyját megcsókolva, csendesesen elhagyta a szobát s megindult a folyó felé egészen egyedül. Mikor odaért, így szólítá meg a folyót:

„Igazán te vitted el az én kis pajtásomat? Add vissza nekünk, s én szívesen odaadom érte cserébe szép piros czipőmet!”

Most úgy tetszék a leánykának, mintha a hullámok integetni kezdenének feléje. Erre lehuzta piros czipőjét, - a legkedvesebbet, a miye csak volt neki - s beledobta a folyóba. De a czipő odaesett a part mellé, s a habok ismét visszavitték a leánykához, mintha a folyó nem akarta volna legdrágább kincsétől megfosztani. De a leányka azt hitte, hogy talán nem dobta elég messzire a czipőt, azért belépett egy kis csolnakba, mely a sás között ringatózott. Odalépett egészen a csolnak végébe s onnan dobta el a czipőt, de a csolnak nem volt odakötve, s a mint a leányka megmozdította, azonnal megindult s elkezdett mind gyorsabban és gyorsabban lefelé uszni a part mentében.

Mikor a kis Gerda ezt látta, nagyon megijedt s elfakadt sirva, de csak a verebek hallották, már pedig ezek nem vihették vissza a partra, hanem azért ott repültek feje felett s csicseregtek, mintha azt mondanák: „Itt vagyunk, itt vagyunk!” A csolnak uszott az árral s a kis Gerda ott ült benne harisnyás lábával, míg a piros czipő ott uszott a csolnak után, de elérni nem tudta, mert a csolnakot sokkal hevesebben sodorta a folyam árja.

A parton gyönyörű virágok nyíltak, s ősrégi fák hajlottak a víz fölé, míg a mezőkön juhnyájak és tehéncsordák legeltek, de embert seholsem lehetett látni.

„Hátha Kayhoz visz el a folyó!” gondoló Gerda s erre egészen felvidult s felemelkedve a csolnakban, figyelmesen nézegette a zöld partokat.

Egyszer csak egy gyümölcsös kert mellé érték, melyben egy szalmafedelű házacska állott különös, kék és piros ablakokkal; az ajtó előtt pedig két óriási fakatona örködött, melyek minden elmenő előtt tisztelegtek fegyverükkel.

Gerda megszólítja őket, mert azt hitte, élő emberek, de ezek persze nem feleltek. Az ár most épen a part felé hajtá a csolnakot, mire Gerda még hangosabban szólítja meg a katonákat, de ekkor a hangra egy öregasszony lépett ki a házból. Mankóra támaszkodva közeledett Gerda felé, ki ekkor jobban szemügyre vette s látta, hogy az öreg asszony sajátságos kerek kalapot viselt, melyre gyönyörű virágok voltak festve.

„Szegény gyermek!” kezdé az idegen, „hogyan kerültél a csolnakba, s hogy történhetett az, hogy most egyedül barangolsz a világban?” E szókkal odament a parthoz s mankójával partra huzva a csolnakot, kiemelte belőle Gerdát, ki örült ugyan, hogy ismét szárazra jutott, de viszont egy kicsit félt is az idegen öreg asszonytól, ki most így szólalt meg: „Jer csak s mondd el nekem: ki vagy és honnan jössz!”

Gerda most mindent elmondott neki s megkérde, nem látta-e valahol a kis Kayt, mire az öreg asszony azt mondá, hogy majd visszajön egyszer a kis fiú is, addig ne busuljon Gerda, hanem egyék ebből a gyönyörű cseresznyéből s nézegesse a virágokat. Azután kézen fogta Gerdát s bevezette a házikóba, melynek tarka ablakai oly magasak voltak, hogy nem is lehetett kilátni rajtuk. Benn a szobában, az asztal közepén, egy kosár gyönyörű cseresznye állott s ebből Gerda jóízűen evett, mialatt az öreg asszony kibontotta a leányka haját egy aranyos fésűvel, mire a haj aranyfényű fürtökben göndörödött a leányka vállára, ragyogó keretbe foglalva rózsás, kerek arcját.

„Mióta kívánczom már egy ilyen kedves kis leány után!” mondá az öreg asszony. „Majd meglátod, milyen jól összebarátkozunk mi ketten,” folytatá, s minél tovább fésülte a gyermek szőke haját, ez annál jobban megfélemedezett játszótársáról, Kayról, mert az öreg asszony varázsló volt, noha nem gonosz. Mikor már Gerda meg volt fésülve, akkor az öreg kiment a kertbe s odatartá mankóját a rózsák fölé, mire ezek mind elsüllyedtek a föld alá. Ezt azért tette, mert félt, hogy a rózsafák otthonára fogják Gerdát emlékeztetni, s ha szülői és Kay eszébe jutnak, félős, hogy haza talál kívánczolni.

Mikor ez rendben volt, akkor kivezette a kertbe Gerdát, ki nem győzte bámulni, hogy mily szép, mily illatos az egész kert. Nincs az a virága az évnek, mely itt ne virult volna. Gerda nem tudott megválni a gyönyörű helytől s ott játszott egészen addig, míg a nap a magas cseresznyefák mögött leáldozott. Ekkor aztán az öreg asszony lefektette egy kis ágyba. De milyen gyönyörű ágy volt ez! A rózsaszinselyem vánkosok illatos ibolyaszirmokkal voltak megtöltve toll helyett. Itt aludt a kis Gerda oly édesen, oly boldogan, mint egy királyné.

Másnap reggel ismét kimehetett a kertbe játszani, s ez így ment napról-napra, míg végre már minden virágot ismert egyenként. Egy reggel azonban úgy tűnt fel neki, mintha valami virág hiányoznék a kertből, de hogy melyik az, azt nem tudta megmondani, míg egyszer az öreg asszony kalapjára tekintve, azon egy festett rózsát pillantott meg. Ekkor felugrott s beszaladta az egész kertet, hogy rózsát keressen benne, de hiába, nem volt ott egyetlen egy sem. Gerda ezt látva, leült s keserves zokogásra fakadt, de forró könnyei épen arra a helyre hullottak, hol egy rózsatő elsülyedt, s midőn a köny behatolt a földbe, onnan egyszerre felemelkedett a rózsatő s most még sokkal szebb volt, mint azelőtt. Midőn Gerda meglátta, felugrott, átölelte a rózsabokrot, megcsókolta a piros virágokat s e perczen eszébe jutott minden: az elhagyott otthon, a rózsatő az ablak mellett s mindenekelőtt kis játszótársa, Kay.

„Istenem!” kiáltá, „mily rég vagyok már itt, pedig azért indultam el hazulról, hogy Kayt felkeressem! - Nem tudod, hol van?” kérde a rózsához fordulva. „Te is azt hiszed, hogy meghalt?”

„Meg nem halt!” felelt a rózsza. „Én lenn voltam a föld alatt, hol a halottak nyugosznak, de Kay nem volt közöttük.”

„Köszönöm, köszönöm!” kiáltá Gerda s ezzel tovább ment s minden virág kelyhébe e szókat sugá: „Nem tudjátok, hova lett Kay?”

De a virágok, melyek ott ringatóztak a napfényben, csak a maguk regéiről álmodoztak. Meséltek is Gerdának sok szépet, de Kay felől nem tudtak semmit. „Hiába kérdek a virágokat,” gondolá a leányka, „ezek csak a maguk dalaival felelnek, de Kay felől nem ad nekem hirt egy sem.” Ezzel egyet gondolt s ruháját felgyürve, hogy jobban szaladhasson, megindult a kertajtó felé. Ez be volt ugyan zárva, de Gerda addig rázta a rozsdás kilincset, míg végre engedett, s ekkor a kis leány nekiindult a világnak, csak úgy, a hogy volt, mezitláb.

Utközben háromszor is visszanézett, de megnyugodva látta, hogy nem üldözi senki s ekkor újra futásnak eredt, s futott, futott, míg végre jártányi ereje sem maradt már, úgy hogy kénytelen volt egy kövön megpihenni. Mikor körülnézett, azt vette észre, hogy a nyár elmúlt s őszre fordult az idő, a mit ott, a varázslónő csodás kertjében észre sem lehetett venni.

„Istenem, mennyi időt fecsérelem el!” mondá Gerda. „De most már nem szabad tovább pihennem, mert őszre jár az idő!” E szókkal felemelkedett, hogy tovább menjen, pedig állni is alig tudott fáradt és sebes lábacskaiban. Milyen komor, milyen pusztaság volt körülötte a vidék! A fűzfák levelei egészen megsárgultak már, s a hideg harmat nagy cseppekben hullott róluk. Egyik levél a másik után esett le, s csak a kökénybokron volt még gyümölcs, de ez is oly fanyar volt, hogy egészen összehúzta a leányka száját. És sehonnan nem jött vigasz vagy biztatás a szegény gyermek számára, ki oly egyedül érezte magát a rideg, komor világban.

Negyedik mese. **Királyfi és királyné.**

Gerda nem sokáig bírta ki egyfolytában a járást s újra le kellett ülnie, hogy erőt gyűjtsön. Ekkor egyszerre csak eléje ugrik a havon egy varju, mely már előbb is figyelemmel nézte a leánykát. „Kár, kár, jó napot!” szólalt meg most a madár s jóakarattal megkérde a leánykától, hogy hova megy ilyen egyedül. Az egyedül szót nagyon igaznak találta Gerda s el is

mondta a varjunak az egész dolgot tövéről hegyére s megkérdezte, nem látta-e valahol az ő kis játszótársát?

„Meglehet, meglehet!” felelt a varju, miközben elgondolkozva integetett fejével.

„Hogyan? Igaz volna ez?” kiáltá Gerda s oly hevesen csókolta meg a varjut, hogy majdnem agyonszorította.

„Csendesen, csendesen!” mondá a varju. „Azt hiszem, hogy Kay lesz az, a kit láttam.”

„Csakhogy az már régen elfelejtett téged! Hanem tudod-e, hogy nagyon nehezemre esik a te nyelveden beszélni, azért ha érted a varjunyelvet, akkor inkább úgy mondom el.”

„Sajnálom, de azt meg én nem tudom, pedig nagyanyám egészen folyékonyan beszélt. Most bánom csak, hogy meg nem tanultam tőle.”

„Sebaj, sebaj!” felelt a madár, „majd csak elmondom valahogy!” s azzal rákezdte, hogy elbeszélje, a mit tudott.

„Él itt ebben az országban egy nagyon okos királykisasszony. Ez a fejébe vette, hogy férjhez megy, de csak olyan emberhez, a ki jól meg tud felelni, ha kérdezik, s a ki nem lesz olyan, mint a többiek, a kik csak állnak, de a fényes ruhájuk mellett nincs elég eszük s ez rettentő unalmas. Ekkor összehívatta udvarhölgyeit egytől-egyig, s mikor ezek meghallották a királykisasszony akaratát, alig tudtak hova lenni örömben s mind azt mondták: „Nagyon jó lesz, mi is sokszor gondoltunk már erre!”

„Másnap aztán az ujságokban ki volt írva, hogy minden csinos külsejű ifjunak szabadságában áll felmenni a várba, hogy ott a királykisasszonynyal beszélhessen, s hogy az, a ki a nagy fény dacára sem zavarodik meg s helyt tud állni, az megnyerheti a királyleány kezét. Ugy bizony,” folytatá a varju, „olyan igaz, mint hogy itt állok. Az emberek csak úgy özönlöttek a várba, de azért a sok közül nem volt egy sem, a kinek szerencséje lett volna. Mert mikor még künn voltak az utcán, akkor jól ment minden, akkor tudtak beszélni úgy, hogy jobban se kellett, hanem mikor aztán beléptek a kapun s meglátták az ezüstös testőröket s aranyruhás szolgákat a lépcsőn, meg a vakító fényességű termeket, akkor úgy megzavarodtak, hogy a keresztnevüket is majd elfelejték. Ha pedig ott álltak már a trón előtt, melyen a királykisasszony ült, akkor csak annak az utolsó szavait mondogatták utána, s ezt a királyleány nem találta valami nagyon mulatságosnak. Hosszu sorban álltak ott, a város kapujától egészen a palotáig. Magam is ott voltam, hogy meglássam,” tette hozzá a varju.

„De mit tudsz Kay felől?” kérdé Gerda. „Mikor jött a sor rá? Ő is ott volt a tömeg között?”

„Csak lassan! majd arra is rákerül a sor. Harmadnap egyszer csak egy fiu jött a palota elé. Ennek nem volt sem lova, sem kocsija, de azért egészen vigan ment a palota felé. Szeme ép úgy ragyogott, mint a tied, s gyönyörű fürtös haja volt, de ruházatát inkább szegényesnek lehetne mondani.”

„Ez Kay volt!” kiáltá Gerda. „Oh hisz akkor megtalálom!” ujjongott tovább, vigan tapsolva.

„Hátán egy kis batyut vitt” folytatá a varju, mire Gerda közbe vágott: „Az bizonyosan a szánkója volt, mert azt vitte magával, mikor utoljára elment.”

„Meglehet, annyira már nem néztem meg. De annyit mondhatok, hogy az bizony egy cseppet sem ijedt meg, mikor az ezüstös testőröket s aranyruhás szolgákat megpillantotta, hanem barátságosan intett nekik s azt mondta: „Ugyancsak unalmas lehet itt a lépcsőn álldogálni. Már én csak inkább beljebb megyek!” A pazarul világított termekbe érve, látta, a mint ott az udvari urak nesztelenül lépkedtek, míg az ő csizmája ugyancsak csikorgott. Más ember bizonyára meghökkent volna, de ő oda se nézett az egész dolognak.”

„Bizonyos, hogy ez Kay volt. Emlékszem, nemrég kapott új csizmát, hallottam a nagymama szobájában, hogy csikorgott a csizmája.”

„Biz az csikorgott, de azért a fiu bátran és vidáman ment a királykisasszony elé, ki egy akkora igazgyöngyön ült, mint egy malomkerék. Ott voltak körülötte az udvarhölgyek és komornáik meg a komornák komornái, a másik oldalon pedig a lovagok és szolgálk meg a szolgálk szolgálái, kiknek maguknak is mindnek volt egy-egy inasa.”

„Ez szinte félelmes lehet” mondá Gerda „s Kay mégis megnyerte a királykisasszonyt?”

„Meg bizony, mert nagyon okosan tudott felelni.”

„Azt elhiszem, hiszen Kay nagyon okos volt. Törtekkel is tudott fejben számolni. - Oh mondd csak, nem lennél olyan szíves elvezetni engem a királyi várba?”

„Könnyű ezt mondani!” felelt a varjú. „De hogyan vigyük véghez? Mert azt előre is mondhatom, hogy egy ilyen kis leány bizony nem jut be oda.”

„Dehogy nem. Ha Kay meghallja, hogy én vagyok ott, akkor tudom, maga jön ki értem, hogy bevezessen.”

„Várj meg ott a sövénynél”, felelt a varjú s ezzel elrepült. Mire visszatért, már sötétedni kezdett. „Kár, kár!” kiáltá. „Lehetetlen a várba meztláb bejutnod. Az ezüstös testörök s az aranyruhás szolgálk a világért sem bocsátanának be. De azért ne sirj, majd segítünk valahogy rajtad. Hallgass reám! Nekem van egy nagynéném, a ki komorna a kastélyban, s ez tud egy kis hátsó lépcsőt, mely a hálósobába vezet s azt is tudja, hogyan szerezhetni meg a kulcsot!”

Ezzel bementek a kertbe, hol már javában hullottak a levelek s átmenve a nagy fasoron, végre eljutottak a palotáig. Mikor ennek ablakai már egytől-egyig elsötétültek, akkor a varjú oda-vezette Gerdát egy kis rejtekajtóhoz, mely csak becsukva sem volt, csak behajtva.

Oh, hogy dobogott a leányka szíve a vágytól és a félelemtől! Ugy érzé, mintha valami rosszat készülne tenni s mégis úgy vont a valami, mert remélte, hogy itt feltalálja Kayt. Igen, csak ő lehetett. A leányka szinte látta Kay okos szemét, hosszú fürtös haját; látta mosolyogni úgy, mint akkor mosolygott, mikor még otthon voltak s együtt üldögéltek a rózsabokrok alatt. Bizonyos volt benne, hogy Kay örülni fog, ha megtudja, hogy Gerda itt van; ha meghallja, mily nagy utat tett meg érte, s hogy mennyit busultak odahaza, mióta Kay nem tért többé haza. Oh milyen boldogító, s mégis, milyen félelmes volt erre gondolni!

E perczen odaértek a lépcső aljára, hol egy kis lámpa égett, míg a padlón ott ült a varjú nagynénje, ki tetőtől talpig végig nézte a leánykát, míg ez mélyen meghajolt előtte.

„Majd én elől megyek,” kezdé a várbeli varjú. „Csak erre, erre, egyenesen, mert itt nem találkozunk senkivel.”

„Mintha valaki jönne mögöttünk,” suttogá Gerda, s csakugyan e perczen valami elsuhant mellettük, mintha a falon lobogó sörényű paripák száguldottak volna végig, melyek urakat, hölgyeket, vadászokat vittek hátukon.

„Ezek csak az álmok” felelt a varjú, „melyek az uraság gondolatait a vadászatra terelik.”

Ezzel beléptek az első terembe, mely egészen rózsaszínű selyemmel volt kárpitozva s dusan feldiszitve művirágokkal, melyek a tetőzetig nyultak fel a falak mentében.

Az álmok itt újra elvonultak előttük, de oly villámgyorsasággal, hogy Gerda nem láthatta meg a magas uraságok képeit. A mint mentek, teremről-teremre, a pompa és a fény mind nagyobb lett. Így értek el végre a hálósobába, melynek teteje pálmafát ábrázolt óriási kristálylevelekkel. A terem közepén tömör aranyból készült virágszáron két ágy függött, melyeknek mindegyike egy-egy liliomot ábrázolt. Az egyik, melyben a királynő feküdt, hófehér volt, a

másik pedig biborpiros, s ebben kellett Kaynak aludni. Gerda odalépett az ágyhoz, s félrehajtva az egyik piros szirmot, betekintett s megpillantotta a benne alvónak barna nyakát és hosszú fürteit. Igen, ez Kay volt! Gerda nevéen szólítá az alvót; arczába világított a lámpával, mire az álmok ismét kirepültek a teremből, - s e perczen felébredt az alvó, Gerda felé fordítá arczát, és ez ekkor látta, hogy - nem Kay pihen ott. A királyfi csak hasonlított hozzá, de ez is szép volt és fiatal.

E perczen a királynő is kinézett a lilomágyból azt kérdezve, hogy mi történik itt, mire Gerda sirva beszélt el az egész történetet.

„Szegény gyermek!” mondák erre mindketten s vigasztalták Gerdát, hogy nem haragusznak sem rá, sem a varjakra, csak ezután ne tegyenek illet többé. Most azonban meg akarták jutalmazni jószívűségükért a madarakat s így szóltak hozzájuk:

„Akarjátok-e azt, hogy szabadon bocsássunk benneteket, vagy inkább azt, hogy itt az udvarnál kapjatok állást, s részetek legyen mindenben, mi a konyhán elhull?”

A két varju erre meghajtá magát s az utóbbi kegyet kérték, mert azt gondolták, hogy mégsem megvetendő, ha az ember öregségére gondtalanul élhet.

A királyfi erre felemelkedett ágyából s átadta azt a fáradt Gerdának, ki erre összekulcsolta kezét s arra gondolt, mily jók hozzá az emberek épen úgy, mint az állatok.

Néhány percz mulva már elszunnyadt s egész reggelig édesen aludt. Ekkor aztán felöltöztették tetőtől talpig selyembe-bársonyba s megkérték, hogy maradjon itt a palotában, hol élte csupa öröm és vigság lesz ezentul, de Gerda e helyett csak arra kérte a királyfit, hogy adjon neki egy kis kocsit, egy lovat meg egy pár cipőt, hogy tovább mehessen, mert míg Kayt meg nem találja, addig seholsem lesz nyugta.

Meg is kapta mindazt, a mit kért; kapott pompás téliruhát s még karmantyut is hozzá. Mikor aztán kilépett a kapun, egy gyönyörű aranyos hintót pillantott meg, mely már várt reá. A királyi czimer vakítóan fénylett rajta, s még a kocsis, inas és fullajtár is arany koronát viseltek. A királyi pár most besegíté Gerdát a hintóba s szerencsés utat kívántak neki, mire a leányka elfakadt sirva, s a két varju is sirt vele együtt. Az erdei varju elkísérte három mértföldnyire s odaült melléje a hintóba, mert a kis ülésen nem tudott ülni. A hintó tele volt süteménynyel, míg a kocsiládába mindenféle csemege volt rakva.

Mikor aztán már három mértföldnyi utat megtettek, akkor a varju is elbucsuzott Gerdától, kinek ez a bucsu esett leginkább nehezére. A jószívű madár most odaült az ut mellé egy fára s még onnan is integetett szárnyával egészen addig, míg csak a hintó egészen el nem tűnt a messzeségben.

Ötödik mese. **A rabló leánya.**

Nemsokára egy rengeteg erdőbe ért a hintó, melynek fényét messziről lehetett látni. „Ott arany csillog!” kiáltának a rablók s előrohanva, megtámadták az utasokat, leölték a kocsist, inast és fullajtárt s ekkor a védtelen kis Gerdát is kivonszolták a kocsiából.

„Milyen szép, milyen kövér!” kiáltá egy rút öreg asszony, kinek állán szurós szakáll nőtt, míg bozontos szemöldöke egészen szemébe lógott.

„Ezt a kis leányt bizonyosan díóval tartották,” folytatá. „Ez lesz ám csak a jó falat! Akár egy kövér kis bárány!” E szókkal kihuzta villogó kését az asszony, de e pillanatban fájdalmasan felsikoltott, a mi nem is volt csoda, mert szilaj, féktelen természetű leánya úgy a fülébe harapott anyjának, hogy ijedtében azonnal elereszté Gerdát.

„Ez a kis leány velem fog játszani,” mondá parancsolólag. „Szép ruhája és karmantyuja az enyém lesz, ő maga pedig ott fog hálni velem egy ágyban.”

„Bele akarok ülni a hintóba”, folytatá a leány kis idő múlva, mire természetesen ez a kívánsága is teljesült, mert nagyon el volt kaptatva s megszokta, hogy mindenki fejet hajtson előtte. Mikor a két leányka már benn ült a hintóban, akkor aztán az egész csapat elindult s mentek-mentek mind mélyebbre az erdőbe. Gerda utközben szemügyre vette a leányt s látta, hogy ez nem lehet idősebb nála, de sokkal erősebb és vállasabb. Arcza napsütötte volt, szeme pedig koromfekete, de bánatos kifejezésű. Egyszerre csak átfogta Gerdát derékon s így szólt hozzá: „A mig én meg nem haragszom rád, addig nyugodt lehetsz, mert nem engedem, hogy valaki csak egy ujjal is hozzád nyuljon. Mondd csak, ugy-e te királyleány vagy?”

„Nem vagyok az”, felelt Gerda s erre elmondott mindent, a mi történt vele, mióta elindult, hogy Kayt megkeresse.

Nemsokára megérkeztek a rablóvár udvarára, melyet repedezett falak vettek körül tele holló- és varju fészkekkel. A mint a kocsi megállt, néhány óriási véreb rögtön odaugrott az érkezők elé, de ugatniok nem volt szabad még ekkor sem. A rablócsapat ezután belépett a tágas, régi, füstös terembe, melynek közepén most is hatalmas tűz lobogott. A lángok magasra csapkodtak, s a füst egész a tetőzetig szállt fel, honnan a fal számos nyílásán tódult aztán ki a szabadba. Nemsokára hozzáfogtak a vacsora készítéséhez s levest főztek nagy üstökben, pecsenye gyanánt pedig nyulat és tengeri malacot sütöttek nyárson.

„Az éjjel majd velem alszol az én kedves állatkáimnál,” mondá a rabló kis leánya, s mikor vacsorájukat elvégezték, elmentek egy sarokba, hol egy nagy rakás szalma s néhány pokrócz hevert. Gerda észrevette, hogy a fal mélyedéseiben, létrákon és polczokon több mint száz galamb üldögél. Aludni még nem aludtak, mert azonnal mozogni kezdtek, mikor a két leányka feléjük közeledett.

„Ezek egytől-egyig az enyéme!” mondá a rabló leánya s megragadva a legközelebb ülő galambot, addig rázta lábánál fogva, míg ez elkezdett szárnyaival csapkodni.

„Ott ülnék az erdeiek”, folytatá, egy póznára mutatva. „Ez pedig itt az én kedves iramszarvasom!” mondá, mialatt megfogta a hatalmas állat agancsát. Gerdának azonnal feltűnt, hogy az iramszarvas nyakára egy fényes rézkarika volt téve. „Minden este megcsiklandozom a nyakát ezzel a késsel, a mitől nagyon fél,” nevetett a leányka s erre elővont egy falrepedésből egy nagy kést s azt végighuzta az iramszarvas nyakán.

„Ezt a kést éjjel is magadnál tartod?” kérdé Gerda.

„Minden éjjel velem van, mert az ember sosem tudhatja előre, mi érheti. De most mondd csak el még egyszer azt, a mit a kis Kay felől mondtál, a ki miatt ilyen egyedül neki indultál a világnak.” Erre Gerda újból elmondta az egész történetet, s mialatt beszélt, a vadgalambok egyre bugtak, míg a többiek aludtak csendesen. A rabló leánya egyik karját Gerda nyaka köré fűzte s mély lélekzete nemsokára mutatta már, hogy alszik, de Gerda a szemét sem birta behunyni, csak nézte, nézte a rablókat, kik odatelepedtek a tűz köré, míg az asszony bukfenczet hányt. A leányka megütközve nézte e szilaj mulatságot, míg egyszer csak így szólaltak meg a vadgalambok:

„Mi láttuk ám a kis Kayt. Egy fehér tyuk huzta ki szánkóját, míg Kay maga ott ült a hókirálynő szánjában s vele együtt vágatott az erdőn keresztül, mikor mi fészket raktunk. A hókirálynő jéghideg lehelletére egymásután haltak meg a galambok s csak mi ketten maradtunk életben.”

„Mit beszéltek ti ott fenn?” kérdé Gerda. „Hová ment a hókirálynő? Tudtok valamit róla?”

„Bizonyosan a lappok országába ment, mert az az örök hó és jég hazája. Kérdezd meg csak az iramszarvast, mely oda van kötve a sarokba!”

„Ugy bizony, az az örök hó és jég hazája”, felelt az iramszarvas. „Az ám csak a gyönyörű ország! Ott szakadatlanul csillogó jégvölgyekben lehet járni. A hókirályné ott szokta nyári sátrát felütni, mert állandó lakása ott van egy szigeten, az északi sark mellett!”

„Kaym, kedves, drága Kaym!” sóhajtá Gerda, mire a rabló leánya is megszólalt:

„Légy már egyszer csendesen, különben beléd döföm ezt a kést.”

Másnap reggel Gerda elbeszélte neki mindazt, mit a vadgalambok neki bugtak, mire a leányka komolyan nézett rá s aztán így szólt az iramszarvashoz: „Tudod, merre van a lappföld?”

„Ki tudná, ha én nem?” felelt az állat, mialatt szeme felragyogott. „Hisz ott születtem és nevelkedtem, ott kóboroltam be a végtelen jégmezőket.”

„Ide hallgass” szólt most a leányka Gerdához. „A mint látod, a férfiak most mind elmentek, s csak anyám van itthon. De ő a reggelinél mindig jót huz abból a nagy üvegből, mire aztán elalszik. Majd akkor segíték rajtad.”

Mikor az asszony csakugyan elszunnyadt, akkor a leányka odament az iramszarvashoz s így szólt hozzá: „Igaz ugyan, hogy nagy kedvem volna téged még néhányszor megcsiklandozni ezzel a késsel, mert ezt nagyon mulatságosnak találom, de azért most mégis szabadon bocsátlak, hogy visszamehess a hazádba, hanem ígérd meg, hogy úgy fogsz szaladni, a mint csak bírsz s elviszed ezt a kis leányt a hókirálynő palotájába, hogy ott játszótársát megkereshesse. Hiszen hallhattad, mit beszélt, mert elég hangosan fecsegett, te pedig szeretsz hallgatózni!”

Az iramszarvas nagyot ugrott örömeiben, s ekkor a kis leány felemelte Gerdát, de elég elővigyázó volt, hogy odakösse, sőt még ülést is csinált neki. „Most már mindegy” mondá, „itt van, visszaadom a prémesczipődet, mert tudom, hogy hideg lesz. A karmantyudat megtartom magamnak, mert nagyon megszerettem, de hogy meg ne fázzék a kezed, odaadom anyám meleg keztyűjét, mi egész könyökig fog neked érni. Huzd fel!”

Gerdának az öröm és hála könnyet csalt szemébe, mire a rabló leánya így kiáltott fel:

„A pityergést nem szenvedhetem. Most már jó kedved lehetne. Itt egy sonka meg két kenyér, hogy éhen ne halj az uton!” A leányka most behívta a nagy vérebeket s elvágta az iramszarvas kötelét, így szólt hozzá: „Most aztán fuss, ahogy bírsz, de erre a leányra gondod legyen!”

Gerda még egyszer odanyújtá kezét a leánykának s Istenhözát mondvá, megindultak. Az iramszarvas nyilsebesen vágatott át árkon-bokron, erdön-mezőn, mialatt nyomában farkas-üvöltés és hollók káromogása hallatszott. A távolból egyszerre halk sisterség hangzék, s az ég minden oldalán erősen csillogó fény ragyogott fel.

„Ez az én hazám északi fénye!” mondá az iramszarvas. „Nézd csak, hogy ragyog!” S most még gyorsabb futásnak eredt úgy, hogy mire a sonka és a kenyér elfogyott, addigra elérték a lappok országát.

Hatodik mese. Utazás a jégmezőkön.

Egyszerű, igénytelen kis házikó volt az, mely előtt megállapodtak. A tető majdnem a földig ért le, s az ajtó oly alacsony volt, hogy a lakók csak a földön csuszva juthattak be a házba, melyben most mindössze egy lapp asszony volt, ki egy halzsir-lámpa mellett állva, halat sütött. Az iramszarvas azonnal elmondta neki Gerda egész történetét; előbb azonban a magáét, mit sokkal fontosabbnak tartott. A leányka azonban már annyira meg volt dermedve a hidegtől, hogy szólni sem tudott, mit látva a lapp asszony így szólalt meg:

„Oh szegények! Nektek ugyan még jó nagy utat kell tennetek. Több mint száz mértföldnyi ut van még előttetek, ha Finnország belsejébe akartok jutni, mert ott van a hókirálynő nyári sátra, hol minden este nagy tüzet gyujtanak. Papír hijában majd erre a szárított tőkehalra írok néhány sort annak a finn asszonynak, ki jobban utbaigazit majd, mint én!”

Mikor Gerda kissé felmelegedett s az étel és ital által új erőt gyűjtött, akkor a lapp asszony néhány sort írt egy szárított tőkehalra s arra kérte Gerdát, hogy ezt jól eltegye. Mikor ezt a leányka megigérte, akkor a jószívű asszony újra felkötötte az iramszarvas hátára, mire ez azonnal futásnak eredt. Fenn a légben egyre sustorgott s a szép biborszinű északi fény mind jobban ragyogott. Így érték el Finnországba, s mikor ott a kis kunyhó előtt megálltak, megkopogtatták a kéményt, mert a finn asszony házán már ajtó sem volt.

Benn a kunyhóban oly óriási volt a hőség, hogy a finn asszony is csak könnyű ruhába volt öltözve. Gerda szemügyre vette s látta, hogy alacsony kis alak volt s roppant szennyes, tisztátalan. Alig hogy megérkeztek, a finn asszony azonnal felbontotta Gerda ruháit s lehuzta kezéről a keztyűt, mert különben a leányka ki nem bírta volna a hőséget. Az iramszarvasnak pedig egy darab jeget tett a fejére s akkor hozzálátott, hogy elolvassa, mi van a tőkehalra írva.

„Te olyan bölcs vagy!” mondá az iramszarvas, „jól tudom, hogy ha akarod, egy czérnaszállal összekötheted a szeleket. Ha a halász az egyik csomót oldja fel, akkor kedvező szél kezd fujni, de ha a másikat, akkor valóságos vihar kerekedik. Ha aztán még a harmadikat és a negyediket is kibontja, akkor a szélvész gyökerestül csavarja ki a fákat. Nem adnál ennek a kis leálynak olyan erőt, mely tizenkét férfi erejével felérjen, s melynél fogva legyőzhesse a hókirálynét?”

„Tizenkét ember ereje nem volna oda elég,” felelt a finn asszony, s e szavakkal oda lépett egy állványhoz, honnan egy összegöngyölt bőrt vett elő. Kiterítve olvasni kezdé az arra írt csodás alaku betűket, de a munka nagyon nehéz lehetett, miközben olvasott, homlokán csakugy göngyöszött a veriték.

Az iramszarvas azonban oly meghatóan könyörgött az asszonynak, s Gerda oly szeliden nézett rá könyben uszó szemével, hogy a finn asszony egészen megindult rajta s odavonva az iramszarvast egy sarokba, így szólt hozzá, mialatt újból jeget tett fejére:

„A kis Kay csakugyan ott van a hókirálynőnél, hol oly jó dolga van, hogy jobbat nem is kívánhat. Meg van győződve, hogy ez a legjobb sors, a mi csak valakit érhet, de ez azért van, mert szemébe és szívébe egy-egy üvegdarabka esett bele. Először is ezeket kell eltávolítani, különben soha sem lesz belőle ember s örökké a hókirálynő hatalmában marad.”

„De nem tudnál valamiképen erőt és hatalmat adni a kis Gerdának?”

„Nagyobb hatalmat nem adhatok neki, mint a minőt már most bír. Nem látod, mily nagy ez az erő? Nem látod, mint szolgál neki ember, állat s mint járja be a világot segítség nélkül, mezitláb? Ily hatalmat mi nem adhatunk, mert az ő ereje szívének tisztaságában, ártatlanságában rejlik. Ha magától el nem tud jutni a hókirálynő palotájába, hogy Kayt megszabadítsa, akkor mi sem segíthetünk rajta! Innen két mértföldnyire van a hókirálynő kertjének határa; odáig elviheted a kis leányt, de ott tedd le azon bokor mellé, mely piros bogyóval megrakottan áll a havon. Ott aztán ne töltsétek beszédvel az időt, hanem hagyd ott, te pedig siess ide vissza!” E szókkal a finn asszony feltette Gerdát az iramszarvas hátára s erre az állat újra futásnak eredt.

„Jaj a czipóm, a keztyűm!” kiáltá Gerda, midőn a csipős hideget érezni kezdé. De az iramszarvas nem mert megállapodni; csak futott, futott, míg végre elértek a bokorhoz, mely piros bogyóval volt megrakva. Ott az állat letette Gerdát, azután megcsókolta, miközben két nagy

könyccsepp gördült le szeméből s ekkor megindult s nemsokára eltűnt a leányka elől, ki most ott állt egyesegyedül a kietlen, jéghideg világban.

Erre futni kezdett, a mint csak tudott, de egyszerre csak ezer meg ezer hópelyhet pillantott meg. A legkülönösebb az volt a dologban, hogy ezek nem az égből hullottak alá, hanem a föld felületén haladtak egyenesen előre s minél jobban közeledtek, annál nagyobbra nőttek. Gerda emlékezett még, mily csodás alakjuk volt a hópelyheknek a nagyító üveg alatt, de itt már valóságos rémekké váltak s élő alakot öltöttek, mert ezek voltak a hókirálynő hirdetői. Egyik olyan volt, mint valami tüskésdisznó, a másiknak kigyóteste volt, míg a harmadik bozontos medvéhez hasonlított, de színre nézve mind egyformák voltak.

Gerda remegve mondá el a Miatyánkot, miközben a hideg oly nagyra nőtt már, hogy a gyermek lehellete füst gyanánt lebegett feje körül. E füst mind sűrűbb és sűrűbb lett, míg végre alakot öltött s angyalokká vált, kik a földre szállva, rögtön nagyra nőttek s kardosan, sisakosan haladtak Gerda mellett. A mint a rémes hópelyhek közelebb jöttek, az angyalok kivont karddal álltak ellenük, mire azok rögtön semmivé váltak. Így Gerda egészen neki-bátorodott s vidáman ment a hókirálynő vára felé, az angyalok pedig megsimogatták kezét és arczát, s ez érintés egészen elvette a hideg dermesztő erejét.

De vajjon mi történt Kayval e hosszú idő alatt? Bizonyára nem gondolt a kis Gerdára, legkevésbé pedig arra, hogy a leányka ott van a palota közelében.

Hetedik mese. **A hókirályné vára.**

Csodás egy épület volt az a vár, melyben a hókirályné lakott. A falakat egy hófergeteg hordta egyszer össze, ablakot és ajtót pedig a metsző szelek vágtak bele. Több mint száz terem volt a palotában, de oly csodálatosan voltak egymás mellé építve, a hogy épen a hófuvás szeszélye magával hozta. A legnagyobb terem több mértföldnyi terjedelmű volt s ép úgy, mint a többi, ez is csak úgy uszott az északi fény csodás ragyogásában. S mégis oly komor és puszta volt e vár, a hol sohasem volt semmi vidámság, pedig ha itt ünnepélyt tartanak, az északi szél ugyancsak hatalmas zenét szolgáltatott volna hozzá. Az északi fény lángjai oly szabályszerű időközökben csaptak fel, hogy ezek szerint mindég pontosan meg lehetett az időt mérni. Lenn, az óriási főteremben egy nagy befagyott tó állt. A jég ezer meg ezer darabba volt repedezve rajta, de az egyes darabok annyira egyformák voltak, hogy az egész tavat méltán lehetett valami mesterműnek tartani. E tó közepén szokott ülni a hókirálynő, midőn itt tartózkodott s azt mondta, hogy ez a tó az értelem tükre, a mi a legnagyobb kincs az egész világon.

A kis Kay egészen kék volt már a hidegtől, de észre sem vette, mert a hókirálynő csókja érzéketlenné tette a hideg iránt s szíve is csak olyan volt mint a jégdarab. Most felkelt a fiú s néhány éles, lapos jégdarabot szedett össze, melyeket aztán mindenféle csoportokba rakott, hogy a hókirályné által adott mintát utánozza. Ezt úgy hívták, hogy „észfejlesztő jégjáték.” Kay ezután maga is talált ki mintákat, melyeket hibátlanoknak és gyönyörűeknek gondolt, mivel még mindig szemében volt az üvegdarabka. Majd szavakat rakott ki a jégdarabokból, de egy szón minden igyekezete hajótörést szenvedett, s e szó az volt: „Örökkévalóság.” Pedig a hókirálynő többször mondta neki: „Ha ezt a szót is sikerül kiraknod, akkor urrá teszek; neked adom az egész világot s ráadásul egy pár ujdonatuj korcsolyát.” De mindhiába, Kaynak csak nem akart sikerülni a dolog.

„Most elmegyek a meleg országokba,” mondá a hókirályné „s belenézek egy kicsit abba a két fekete fazékba, melyeket az emberek Vezuvnak és Aetnának neveznek. Kedvem jött rá, hogy bevonjam őket fehérrel, a mi nagyon jól fog tenni a szőlőnek és a citromnak.” E szókkal a

hókirálynő elrepült, s Kay ott maradt az óriási, jéghideg teremben egyesegyedül. Ott ült mozdulatlanul, mereven nézve a jégdarabokra, mintha már maga is jéggé lett volna fagyva.

E pillanatban lépett be Gerda a vár kapuján. A hideg szél süvöltve csapott arczába, de a leányka imát rebegett s erre mind elültek a szelek. Most belépett a nagy, üres, hideg terembe s ott látta a közepén Kayt. Azonnal felismerte; oda futott hozzá s átölelte a fiu nyakát, miközben így kiáltott: „Kay, kedves, drága Kaym, végre mégis reád találtam!”

De Kay most is néma volt, merev és hideg. Mikor Gerda ezt látta, elfakadt sirva s forró könnyei a fiu keblére hulltak s innen szívébe hatolva felolvaszták azon a jégkérget s még az üvegdarabkát is megsemmisítették. A fiu most reátekintett Gerdára, ki elkezdte a régi dalt énekelni:

Rózsabokor minden illatos virága
Azt regéli, mily nagy Istenünk jósága.

E hangokra Kay zokogásba tört ki és sirt, sirt úgy, hogy könnyei kimosták szeméből a varázstükör törmelékét. „Gerda! kedves, édes Gerdám! Hol maradtál ily sokáig és - és hol voltam én? - Mily hideg van itt! Mily üres és elhagyatott itt minden,” folytatá, miközben borzongva tekintett körül. Majd átölelte Gerdát, ki sirt is, nevetett is örömeiben. A két gyermek boldogsága oly örvendetes látvány volt, hogy még az óriási jégdarabok is tánczra perdültek, mikor pedig elfáradtak, akkor lefeküdtek a jégpadlóra, de úgy, hogy az egymás mellett fekvő jégdarabok azt a szót adták, melyet Kay nem tudott kirakni, pedig a hókirálynő azt ígérte neki, hogy akkor urrá teszi s neki adja az egész világot, ráadásul pedig egy pár ujdonatuj korcsolyát.

Gerda most megcsókolta a fiu arcát, mire az szép, piros színét azonnal visszanyerte. Majd megcsókolta szemét s ez mindjárt úgy csillogott, mint a leánykéé. Megcsókolta kezét és lábát s a fiu abban a perczben egészséges lett és vidám. Jöhetett már a hókirályné, a fiu szabadságlevele ott volt megírva ragyogó jégbetükben!

Most kézen fogták egymást s úgy mentek ki az óriási jégteremből, utközben el-elbeszélgetve jó nagyanyjukról, meg a rózsabokrokról ott a padlásszoba ablaka előtt. A merre mentek, nyomukban mindenütt elült a szél s felragyogott a napsugár. Nemsokára elérték a piros bogyót termő bokrot s ime - az iramszarvas már ott állt, rájuk várakozva, de nem egyedül, mert egy másik iramszarvast is hozott magával s így ezek ketten elvitték Kayt és Gerdát először is a finn asszonyhoz, kinek szobájában jól felmelegedtek; azután tovább vitték a lapp asszonyhoz, ki uj ruhával látta el a gyermekeket s még megrongált korcsolyáikat is rendbehozta. Akkor aztán elkísérte őket az iramszarvasokkal együtt az ország határáig, hol aztán szívélyes bucsut vettek egymástól. Nemsokára enyhébb vidékek tűntek fel előttük. Itt már madárdal is hallatszott s az erdő fái tele voltak zöld rügyekkel. De a mint az erdő közelébe értek, egyszer csak látták, hogy egy gyönyörű lovon egy leányka vágat feléjük. Gerda csakhamar megismerte a lovat, mert ez volt az, mely az ifju királyi pártól kapott arany hintó elé volt fogva. Most a rabló leánya lovagolt rajta, kit Gerda szintén csakhamar megismert piros fővegéről s az övébe dugott pisztolyokról. Volt öröm, mikor a két leányka egymásra ismert. Gerda megsimogatta a másiknak arcát s kérdezősködött tőle a király és a királyné felől is.

„Azok elutaztak messze földre!” felelt a leányka.

„Hát a varju?” kérdé Gerda.

„A varju? Az bizony meghalt szegény. A nénje most is gyászt visel érte, egy fekete rongyot az egyik lábán. De mondd csak, hogy érkeztél el a hókirálynéhez s hogy szabadítottad meg játszótársadat?”

Kay és Gerda most mindent elbeszéltek s ekkor a rabló leánya kezét fogott velük, majd megsarkantyuzta lovát s néhány pillanat múlva eltűnt a gyermekek szeme elől.

Most aztán megindultak hazafelé s a mint mentek, mindenütt a tavasz ragyogó pompája fogadta őket. A városban zugtak a harangok s ők megismerték a magas tornyot, a várost, a házakat. Igen, ott voltak szülővárosukban s most boldogan léptek be a házajtón, fel a lépcsőn, be a szobába, hol még minden a régi rendben állott. A régi óra „tik-tak”-ja csak úgy hangzott s a mutató épen úgy mozgott, mint azelőtt. De a mint az ajtón beléptek, egyszer csak azt vették észre, hogy most már nem gyermekek többé, hanem felnőttek. A rózsafák ott virultak az ablak előtt, s a lugasban még mindég ott álltak a kis székek. Kay és Gerda most leültek ide, s a mint ott pihentek, kéz a kézben, úgy tetszék nekik, mintha a hókirálynő és az egész történet csak egy nehéz, kinos álom lett volna. A jó nagyanya ott ült a karosszékekben, s mialatt ősz haját a nap sugarai beragyogták, ezt olvasá fennhangon a bibliából: „Bizony mondom, ha meg nem tértek és olyanok nem lesztek, mint a kis gyermekek, semmiképen nem mentek bé a menyeknek országába.”

Kay és Gerda ekkor egymás szemébe néztek s még csak ekkor értették igazán az ének szavait:

Rózsabokor minden illatos virága
Azt regéli, mily nagy Istenünk jósága.

S még sokáig ültek ott egymás mellett, s bár nagyok voltak már, szívük gyermek volt mégis. Körülöttük pedig nyár volt, boldogságot árasztó, meleg, ragyogó nyár.

Bodza néni.

Borzasztóan fázva, dideregve feküdt ágyában egy kis fiu, mert átázott lábbal jött haza az iskolából, de senki sem tudta eltalálni, hogy történhetett ez, mikor eső sem esett. Anyja azonnal behozatta a forralót, mert egy csésze jó bodzatheát akart főzni, hogy a kis fiu megizzadjon tőle. E perczben lépett a szobába az a jókedvű öreg ur, ki ott lakott felettük, egészen egyedül, mert nem volt családja, de a gyermekeket azért nagyon szerette s oly gyönyörűen tudott nekik mesélni, hogy ezek itéletnapjáig is elhallgatták volna.

„Idd meg szépen ezt a theát,” mondá a mama „s akkor a bácsi talán majd mesél neked valamit!”

„Csak tudnék valami ujat!” felelt az öreg ur nyájasan mosolyogva. „De ugyan hol ázhatott így át ennek a kis fiunak a lába?” tette hozzá.

„Hisz én is azt szeretném tudni!” felelt a mama, „de ez igazán érthetetlen.”

„Ugy-e mesél valamit bácsi?” kérdé a fiu.

„Nem bánom, de csak akkor, ha pontosan megmondod, hogy milyen mély az a csatorna, mely mellett elhaladsz, mikor az iskolából jössz haza. Ezt pontosan kell tudnom, ha mesélni akarok.”

„Felér a víz a czipóm száráig is, de akkor már a mély lyukba kell hágnom!”

„Lám, lám, hát ennek köszönhető, hogy a lábad át van ázva!” szólt az öreg ur. „Most már persze mesélnem kellene, mert azt ígértem; csak az a baj, hogy nem tudok semmi ujat!” A mama most bodzatheát tett a kannába s forró vizet öntött reá.

„Meséljen, meséljen!” könyörgött a fiucska újból.

„Az ám, jó volna, ha a mese csak úgy magától jönne; csakhogy az ilyesmi nagyon kéreti ám magát - -! Különben... megálljunk csak, mégis jut eszembe valami! Nézd csak, most ott van egy mese a theáskannában!”

A kis fiu oda tekintett a theáskannára s látta, hogy a fedő egyszerre csak emelkedni kezdett s nemsokára frissen és fehéren emelkedtek ki belőle a bodzavirágok, melyek hosszú ágakat hajtottak. Még a csőből is nőtt ki egy hosszú gally. A bodzafa aztán elkezdett nőni, míg végre egészen az ágyig ért, félretolva ennek függönyeit. Az ágak között pedig egy nyájasarczu öreg asszony ült, ki oly különös ruhát viselt, hogy nem lehetett volna megmondani, vajjon szövetből van-e, vagy bodzalevélből és virágból.

„Ki ez az asszony?” kérdé a fiu. „A rómaiak és a görögök azt tartották róla, hogy erdei tündér” felelt az öreg ur. „De mi úgy hívjuk, hogy Bodza néni. Figyelj reám, mert most épen róla akarok mesélni.”

„Künn a város végén, egy kis udvar zugában állt egyszer egy épen ilyen viruló fa, mint a milyent itt látsz. Egy szép derült nap délutánján egy öreg tengerész üldögélt feleségével együtt e fa alatt. Régesrég volt, hogy összekeltek s már-már aranylakodalmukat kellett volna megülniök, de nem emlékeztek egészen tisztán, hogy melyik nap az esküvőjük évfordulója. Bodza néni ott ült a fán s az öregek beszédét hallva, így szólt hozzájuk: „Én tudom, melyik napon kellene megülnötök az aranylakodalmat!” De azok nem hallották e szókat, mert egészen el voltak merülve a régi idők emlékeibe.

„Emlékezel-e még arra”, kérde az öreg tengerész, „mikor még egészen kicsinyek voltunk s mindég együtt játszottunk? Itt volt, ugyanebben az udvarban, a hol most ülünk. Hányszor csináltunk itt kertet, a mi csak abból állt, hogy kis ágakat szurkodtunk le a földbe.”

„Hogyne emlékezném!” felelt az asszony. „Ilyenkor aztán megöntöztük az ágakat s egyikük, egy bodzaág gyökeret vert, kihajtott s abból lett ez a szép nagy bodzafa, mely alatt most üldögélünk.”

„Ugy bizony!” felelt férje. „Emlékszem még, ott a sarokban egy kád állott, abban uszott mindég az a kis csónak, a mit magam faragtam. Hogy vitorlázott a vizen! De nemsokára meg kellett másféle vitorlázást is tanulnom.”

„Csakhogy még előbb iskolába jártunk ám”, vágott közbe az asszony, „meg az áldozáshoz is mentünk. Hogy sirtunk a templomban mind a ketten! Délután pedig kézen fogva egymást, felmentünk a nagy toronyba, honnan messze ki lehetett látni a tengerre. Azután kimentünk a tengerpartra, hol a király és a királyné szoktak volt csolnakázni gyönyörű gondolájukon.”

„De nekem aztán el kellett mennem s évekig voltam a tengeren, daczolva veszélylyel és viharral!”

„S én ezalatt hányszor sirattalak”, vágott közbe az asszony, „mert mindig az jutott eszembe, hogy eddig talán ott fekszel halva a tenger fenekén. Hányszor keltem fel éjjelenként, hogy megnézzem, forog-e a szélkakas? Forgott biz az, de te csak nem tértél vissza a vihar daczára sem. Emlékszem, egyszer épen javában szakadt a zápor, mikor a szemetes megállt az uraság háza előtt, s én lementem a szemetet levinni. A mint ott állok, egyszer csak jön a levélhordó, még pedig egyenesen felém s átad egy levelet. Tőled jött, de milyen messziről! Gyorsan feltörtem, hogy elolvassam. Sokat, sokat irtál, s én mindent, a mi a levélben volt, szinte magam előtt láttam gondolatban. Ez alatt folyton szakadt az eső, s én még mindig ott álltam a szemetes ládával. Egyszer csak megáll valaki mellettem s átöleli a derekamat.”

„Mire te ugy arczul ütötted azt az illetőt, hogy csak ugy csattant!”

„Hát gondolhattam-e, hogy az te vagy? Egyszerre érkeztél a leveleddel és olyan szép voltál - - de hiszen szép vagy most is. Szép sárgaselyem zsebkendőd volt s ujdonatuj fehér kalapod, a mi nagyon illett neked. Istenem, micsoda idő volt az, milyen sáros volt az utca; csak ugy uszott!”

„Nemsokára aztán megtartottuk az esküvőt”, folytatá a tengerész.

„Istenem, hogy felnöttek azóta gyermekeink is, s milyen derék emberek lettek belőlük, s már nekik is vannak gyermekeik, sőt unokáik is”, felelt az asszony.

„Azt hiszem”, folytatá a hajós, „hogy körülbelül e napokban kellene megtartanunk az aranylakodalmat!”

„Igen, épen ma van a napja!” szólalt meg most Bodza néni odahajolva az öregek közé, de ezek azt hitték, hogy a szomszédasszony integet nekik. Ott ültek még tovább is, egymás kezét fogva, midőn egyszerre csak megjelentek előttük gyermekeik és unokáik, kik nagyon jól tudták, micsoda ünnep van ma s azért jöttek, hogy a jó öregeket üdvözljék. A bodzafa csak ugy árasztotta fűszeres illatát, a lemenő nap pedig oda sütött az öregek arczára, ifjui pirosságot varázsolva arra. Unokáik vidáman tánczolták körül őket, s a legkisebbik örvendve mondta, hogy ma nagy ünnep lesz és vacsorára sült krumplit kap mindenki. Bodza néni újra barátságosan intett feléjük s éljent kiáltott a többiekkel együtt.”

„De hisz ez nem mese,” szakítá félbe most a kis fiu az elbeszélőt.

„Hát bizony ezt értened kellene”, felelt a bácsi, „de várj csak, kérdezzük meg e felől Bodza nénit.”

„Igazad van, ez nem volt mese,” szólította meg a fiucskát Bodza néni, „a mese majd csak most jön. A mese is a valóságból nő ki, csakugy, mint a hogy ez a gyönyörű bodzafa kinőtt a theáskannából.”

E szókkal Bodza néni kiemelte a fiút az ágyból s odaültette maga mellé, mire a bodzafa ágai összecsapódtak felettük s egyszerre csak elkezdtek repülni a bodzafával együtt; csakhogy ezalatt Bodza néni kis leánynya változott. Ruhája még most is ugyanabból a fehérvirágos zöld szövetből volt, de haja hamvasszőke lett és hosszú fürtökben omlott alá, s haja ép úgy, mint ruhája bodzavirággal volt diszítve. Szép kék szeme oly nyájasan tekintett a fiucskára, hogy ez egészen neki bátorodott s kezét nyújtá a leánykának, mire azonnal a kertben termettek. De mit látott itt a fiu? Atyjának sétabotja oda volt kötve egy fához, csakhogy most nem olyan volt, mint máskor, hanem egészen más, mintha meg lett volna elevenedve. S csakugyan, a mint a gyermekek feléje közeledtek, a bot feje egyszer csak nőni kezdett, míg végre nyertő lófejjé vált. A ló nyakán fekete sörény lobogott, s a tüzes paripa alig várta, hogy indulhasson. A gyermekek ráültek s eloldozva a kötelet, néhányszor körül lovagolták a gyepes térséget s ekkor a leányka - kiről tudjuk, hogy nem volt más, mint Bodza néni - így szólt a fiuhoz: „Ime, most már falun vagyunk! Nézd csak azt a kis parasztházat azzal a nagy sütőkemenczével! A bodzafa egészen ráborul a tetőre, ott az udvaron pedig büszkén sétál a kakas, hogy eleséget kotorjon a tyukok számára. De most siessünk az urasági lakba!”

Az volt a csodálatos, hogy egyre csak a gyepes térség körül lovagoltak s mégis mindaz, mit a leányka mondott, csakugyan elvonult a kis fiu szeme előtt. Egyszer azután leszálltak s egy mellékutra térve, kertet csináltak, épen úgy, mint az öreg tengerész és a felesége réges-régen, mikor még gyermekek voltak. A leányka kivette hajából a bodzavirágot s elültette, mire ez is gyorsan elkezdett nőni, hajtani s épen oly nagy lett, mint az a másik bodzafa. De a két gyermek nem ment fel a toronyba, hogy onnan a tengerre nézzenek, hanem csak a pázsiton járkáltak egyideig, egymás kezét fogva, miközben tavasz, nyár, ősz, tél s még sok ezer más kép gyors egymásutánban vonult el a fiu szeme előtt, és szívében, mialatt a leányka egyre csak ezt sugta fülébe: „Ne feledd ezt el soha!” Mig csak repültek, a bodzavirág illata mindég érezhető volt. Nyílt ugyan körülöttük ezerféle virág, de legédesebb volt a bodzavirág illata, mely ott volt a leány keblére tűzve, s a beteg gyermek ide hajtotta le fáradt fejét.

„Ha látnád, mily szép itt a tavasz!” mondá a leányka, s e perczen már virágos, fakadó erdőben álltak, s lábuk alatt a tavaszi gyeplő halványzöld bársonyából fehér gyöngyvirág és rózsaszín százszorszép kandikált elő.

„Oh bár mindég tavasz lehetne!”

„Ha látnád, mily szép itt a nyár!” szólalt meg ujra a leányka s e perczen régi lovagvár mellett haladtak el, melynek vörös falai s tornyos tetői oly szépen tükröződtek vissza a vízben. A tó tükrére ősrégi fák setét lombkoronája borult, míg a hattyúk hófehér szárnya fényes, ezüst barázdákat, vont a vizen. A földeken arany színben hullámozott a gabona, mely közül itt-ott kék és piros virágok tűntek elő, míg a kerítésre fényes levelű komló és viruló futóka kuszott fel. A frissen kaszált széna édes illatot árasztott a réten, s mikor a teli hold is feljött, tündéri szép volt az egész tájék.

„Ezt nem feledem el soha!”

„Ha látnád, mily szép itt az ősz!” mondá a leányka, s e szóra a levegő még tisztább, még átlátszóbb lőn, az erdő pedig csodaszép volt, arany színű és bíborpiros leveleivel. Egyszerre csak ebek csaholása verte fel a csendet, s e zajra a vadmadarak egész csapatja rebtent fel az árkok mellől, melyeket itt-ott már egészen áthidalt a szederinda. A sötétkék tengeren meg-megvillantak a fehér vitorlák, míg a szérűn asszonyok, leányok és gyermekek ültek tarka csoportokban, s mialatt szorgalmasan szedték a komlót, a fiatalok rágyújtottak egy-egy dalra,

az öregebbek pedig csodás meséket mondtak varázslókról és gonosz szellemekről. „Ennél szebbet álmodban sem láttam!”

„Ha látnád, mily szép itt a tél!” hangzék e perczben a leányka hangja, s a mint ezt kimondta, a másik pillanatban már csillogó zuzmarával volt borítva minden fa, mintha csak egy fehér korallerdő állt volna körülöttük. Lábuk alatt csakugy ropogott, csikorgott a hó, az égből pedig hullócsillagok gyanánt szálltak le a nagy hópelyhek ezrei. Benn a szobában meggyújtották a karácsonyfát, s még a kis parasztkunyhóban is oly nagy volt az öröm, hogy mindenki szive azt viszhangozá: „Istenem, milyen szép, milyen magasztos a tél!”

S valóban az volt! A leány mindezt megmutatta a fiunak, s e közben a bodzavirág egyre illatozott, s egyre lobogott a fehér kereszttel ékesített piros zászló, mely egyszer az öreg tengerész hajójára volt tűzve.

És midőn a fiu felnőtt, akkor távol utra kelt a meleg országokba, oda, hol a déligyümölcsök érnek. De a bucsuzáskor a leányka egy bodzaágot adott át a fiunak, ki azt imakönyvébe tette, s valahányszor a könyvet felnyitá, tekintete legelőször is a bodzaágra esett, s a mint azt nézte, nézte, úgy tetszék neki, mintha a virág mindjobban felfrissülne s végre érezni vélte édes illatát is s úgy látta, mintha a szirmok közül a leányka tiszta kék szeme tekintene reá. Lelke előtt száz meg száz alakban vonult el a honi táj s ilyenkor mindég a leányka suttogását hallotta:

„Egy formán szép itt a tavasz, a nyár, ősz és a tél.”

Évek multak, s az egyszeri kis fiu aggastyán volt már s most ott ült feleségével egy virágzó bodza alatt, épen úgy, mint a nagyapa és nagyanya, s ők is a rég letűnt napokról s az aranylakodalomról beszéltek. Fenn a faágak között pedig ott ült a kékszemű leányka, bodzajosorusz szőke hajával s így suttogott: „Ma van az aranylakodalom napja!” - Ezzel két virágot szakított le a fáról s megcsókolta őket, mire ezek előbb ezüst, majd aranszinben kezdtek ragyogni, s ekkor a leányka odahelyezte őket a két öreg fejére, hol a két virág két aranykoronává változott. S most ott ültek, mint valami királyi pár, s az aggastyán elmondta feleségének Bodza néni történetét, úgy a mint azt gyermekkorában hallotta s ekkor mindkettőjüknek úgy tetszék, mintha e rege sokban hasonlítana az ő sorsukhoz.”

„Ugy bizony”, szólalt meg a leányka ott a fán, „az egyik Bodza néninek nevez, a másik erdei tündérnek, pedig az én igazi nevem Emlékezet, s helyem ott van a fán, mely nő és egyre nő. Messzire visszatekintek s visszaidézem, a mi történt. Hát a virágod meg van-e még?”

Erre az aggastyán kinyitá az imakönyvet, melyben most is ott volt a bodzaág, még pedig oly üdén, mintha csak most tették volna bele. Bodza néni pedig, vagyis inkább az Emlékezet barátságosan integetett, a két agg pedig ott ült a hanyatló nap aranyos fényében. Most lezárták szemüket és - és - ezzel vége volt a mesének.

A kis fiu ott feküdt az ágyban s maga sem tudta, álmodott-e, vagy csakugyan mondott neki mesét valaki. A theáskanna most is ott állt az asztalon, csakhogy most már nem hajtottak ki belőle bodzaágak, a bácsi pedig, a ki a mesét mondtá, épen most ment ki csendesen az ajtón.

„Jaj de szép volt!” mondá a fiucska. „Mama, igaz az, hogy én a meleg országokban jártam?”

„Meghiszem azt”, felelt a mama, „ha az ember két tele csésze forró bodzatheát iszik, akkor nem csoda, ha meleget érez.” S ezzel még jobban betakarta a kis fiut, nehogy újra meghűljön valahogy. „Ugyancsak jól aludtál kis fiam, mig mi a bácsival azon vitatkoztunk, hogy vajjon mese volt-e, a mit elmondott, vagy igaz történet.”

„De hát Bodza néni hol van?”

„Bodza néni?” mosolygott a mama, „hát itt ni, a theáskannában.”

A fenyőfa.

Messze benn az erdő mélyén egy szép kis fenyőfa állott. Jobb helye már nem is lehetett volna, mint itt ezen a szellős, napos térségen, hol még számtalan társa élt, melyek nála azonban mind nagyobbak voltak.

A kis fenyőfának szüntelen csak az járt az eszében, hogy milyen jó volna, ha már ő is nagy lehetne. Mindég erre gondolt s nem is törődött a meleg napsugárral és friss léggel, sem a falubeli gyermekekkel, kik nagy csapatokban jöttek ki az erdőbe szedret és számóczát szedni. Néha egész fazékkal szedtek már s ilyenkor aztán leültek a kis fenyőfa mellé s mind azt mondták: „Nézzétek csak, milyen parányi fácska!” A kis fenyő egészen elkeseredett, mikor ezt hallotta s alig várta már, hogy akkora legyen, mint a többiek. Egy év múlva már nagyobb volt egy hüvelyknyivel, az erre következő évben megint, mert a fenyőfáknál a hajtásokról mindég meg lehet mondani az évek számát, a hányszor ujat hajtott, annyi éve él a fa.

„Bár csak akkora lennék már, mint a többiek” sóhajta a fácska, „hogyan kiterjeszthetném ágaimat s elláthatnék messze földre! Akkor a madarak fészket raknának ágaim között, s a viharban én is oly méltósággal integethetnék, mint azok ott!”

Mit törődött ő napsugárral, madarak dalával s a rózsás felhőkkel, melyek este és reggel ott lebegtek az égboltozaton! Mikor aztán eljött a tél s a csillogó hó egészen befödte a földet, akkor gyakran jött arra egy nyul s ez a kis fát futtában minden nehézség nélkül átugrotta. Oh ez vérlázító volt! De elmúlt két tél, s mire a harmadik is eljött, már akkor a fácska megnőtt akkorára, hogy a nyul nem tudta többé átugrani, s ki kellett kerülnie. „Nőni, nagyra nőni s nagy kort érni! Van-e ennél szebb a világon?” gondolá a kis fa.

Mikor az idő ősze fordult, minden évben megjelentek a favágók, s levágták a legnagyobb fákat. És ez így ment évről-évre s ilyenkor aztán a fiatal fát - mely ekkor már jó magas volt - reszketés fogta el, mert látta, hogy hullanak le társai a fejszecsapások alatt.

A fiatal fa borzadva nézte, hogyan vágják le róluk a szép zöld ágakat, mire a nagy fenyőfák oly keskenyek és puszták lettek, hogy alig lehetett rájuk ismerni. De ilyenkor aztán szekerekre rakták őket s elvitték az erdőből.

Ugyan hova vihették? - Mi sors várt rájuk? Mikor tavasszal a fecske és a gólya visszatértek, azt kérdé tőlük a kis fa: „Mondjátok csak, nem tudjátok, hova vitték a társaimat? Nem találkoztatok velük utközbén?” A fecske nem adhatott felvilágosítást, de a gólya elgondolkozott s aztán így szólalt meg: „Mintha láttam volna őket. Mikor Egyiptomból visszatértünk, sok új hajó jött velünk szembe, melyeknek pompás árboczaik voltak. Merném állítani, hogy ezek az árboczok a te társaid voltak, mert szinte éreztem a belőlük áradó fenyőillatot.”

„Bárcsak már én is elég nagy lennék, hogy eljuthatnék a sik tengerre. Mondd csak, kérlek, tulajdonkép milyen az a tenger; - mihez hasonlít leginkább?”

„Hja, azt nehéz lenne megmondani!” felelt a gólya s ezzel eltávozott.

„Örülj, hogy fiatal vagy”, mondák a napsugarak, „örülj az életerőnek, mely benned buzog!”

A szél most megcsókolta a fiatal fát, a harmat pedig ráhullatta könyeit, de a fa nem értette meg őket.

Egyszer aztán eljött a karácsony, s ekkor a favágók egyre-másra vágták le a fiatal fákat. Csakhogy ezekről már nem metélték ám le az ágakat, hanem szép vigyázva a kocsira rakták őket s elvitték az erdőből, Isten tudja, hova.

„Ugyan hova viszik őket?” kérde a fácska. „Ezek sem voltak nagyobbak nálam, sőt bizony voltak köztük kisebbek is mint én. Mi az oka, hogy rajtuk hagyták az ágakat? Hova mehetnek?”

„Mi tudjuk hova mentek!” csicseregtek a verebek. „Benn voltunk a városban s ott bekandikáltunk az ablakon. Ha látnád, mily jó sorsuk van most a társaidnak! Láttuk, mikor oda-helyezték őket a meleg szobákba, a hol aztán mindenféle gyönyörű dolgokat aggattak rájuk. Volt azokon aranyalma, cukor, mézeskalács meg játékszer, annyi, hogy több se kell!”

„Hát aztán?” kérde a fenyőfa, a miközben minden ága reszketett. „Mi történt velük aztán?”

„Mást nem láttunk,” feleltek a verebek, „de ez gyönyörű volt.”

„Vajjon lesz-e nekem is részem ily fényben?” kérde a fa. „Hisz ez még jobb lehet, mint a tengeri utazás. Bárcsak én is ott lehetnék a jó meleg szobában. De vajjon miért ékesítik fel így a fákat? Bizonyosan azért, mert azután még dicsőbb sors vár reájuk.”

„Örülj nekünk,” mondták most a szellő és a napsugár, „s örülj szabad, boldog ifjúságodnak!”

De a fácska bizony épen nem örült, csak nőtt, nőtt s ott állt télen-nyáron változatlan pompájában. A ki elment mellette, mind azt mondta róla, hogy szép fa, s mikor aztán újra eljött karácsony ünnepe, akkor őt vágták le a favágók legelőször. A fejsze mélyen behatolt testébe, mire a fa egy sóhajjal lehullott a földre. Egyszerre oly fájdalmat, oly kábulást érzett, hogy képtelen volt a boldogságra gondolni. Azonkívül az is fájt neki, hogy meg kell válnia hazájától, azon helytől, hol született. Érezte, sejtette, hogy többé sohasem fogja látni társait, sem az apró bokrokat, sem az erdei virágokat.

A fa csak akkor tért magához, midőn egy udvarba értek. Itt lerakták a kocsiról a fákat, s mikor reá került a sor, akkor egy ember így szólt: „Ez a legszebb. Ennél maradok!”

Ekkor aztán két fényes öltözetű szolga elvitte a fát egy pompás terembe, hol egy homokkal telt óriási cserépbe ültették, csakhogy észre sem lehetett venni, hogy ez cserép, mert egészen bevonták zöld szövettel s ekkor egy puha, tarka szőnyegre állították.

A fa ekkor elkezdett remegni, bár maga sem tudta miért. Most néhány kisasszony lépett be, kik a szolgák segítségével feldiszníték a fát. Ágaira tarka papírból kivágott hálókát aggattak, melyek cukorral voltak megtöltve. Az arany alma és dió úgy függött rajta, mintha ott termett volna, s a számtalan piros, kék meg fehér gyertya oly jól illett reá, hogy a fa egészen büszkének érezte magát. A zöld ágak között néhány baba is himbálózott, míg a fa tetejébe egy fénylő aranycsillag volt tűzve.

„Hogy ragyog ez majd este!” mondták mindnyájan.

„Bárcsak már itt volna az este,” gondolá a fa. „Bárcsak már meggyujtanák a gyertyákat! De vajjon azután mi történik? Ugyan eljönnek-e az erdőből a többi fák, hogy megnézzenek? Talán még a verebek is iderepülnek az ablakra. Az lenne jó, ha itt gyökeret verhetnék s aztán télen-nyáron mindég fel lennék diszítve!”

E perczben meggyujtották a gyertyákat. Milyen pompa, milyen ragyogás volt ez! A fának minden ága remegni kezdett a gyönyörtől, mire a láng belekapott néhány töbe.

„Irgalmas Isten!” sikolták a kisasszonyok s azonnal eloltották a gyertyát.

A fának nem volt szabad remegni többé. Milyen nehéz volt ez! Igyekezett, nehogy szépségéből valamit elveszítsen s érzé, hogy a fény már elkábitotta.

E perczben feltárult a szárnyas ajtó, s egész csapat gyermek rohant be, utánuk pedig a felnőttek közeledtek csendesen. A kicsinyek egy pillanatig mintegy megnémulva álltak, de a másik perczben már oly örömszajban törtek ki, hogy majd felvetették a szobát.

„Ugyan mit akarnak most,” kérde a fa mintegy önmagától. De e közben a gyertyák tövig égtek, mire eloltották őket, s ekkor a szülők megengedték a gyermekeknek, hogy mindent leszedjenek a fáról. Volt most hadd el hadd. Ugy nekiestek a szegény fának mindahányan voltak, hogy bizonyosan ledöntötték volna, ha a csillag segítségével nem lett volna odaerősítve a tetőzethez. A gyermekek most körülánczolták a szobát, úgy örültek a pompás játékoknak, de a fával többé senki sem törődött. Nem is nézett rá senki, csak a dada, ki figyelmesen tekintett egy almára, mely a legsűrűbb ágak közé rejtőzött el.

„Meséljen valamit!” kiáltanak most a gyermekek, egy öreg bácsit fogva körül s odahuzva a fa alá, hova ez le is telepedett. „De ma csak egyet mesélek”, kezdé. Melyiket akarjátok, a Hamupipókét, vagy a Hófehérkét? Vagy arról meséljek, a ki olyan ügyetlen volt, hogy a lépcsőn is lebukfenczezett, s mégis király lett belőle és megkapta a királykisasszonyt?” „Ezt, ezt!” kiáltanak többen, s olyan láрма keletkezett, hogy senkisem hallotta a maga szavát. Csak a fenyőfa állt némán, csendesén, most már tudta, hogy lejátszotta szerepét!

A bácsi most bele kezdett a mesébe, mely úgy megtetszett a gyermekeknek, hogy mikor ennek vége volt, arra kérték, hogy meséljen még egyet, de az öreg bácsi azt mondta, hogy ma elégedjenek meg ezzel. A fenyőfa azonban gondolatokba merülve állt a szoba közepén, mert a mese járt az eszében s azt gondolta: „Milyen változó is a világ sorja! Ki tudja, hát ha én is lebukom a lépcsőn, s mégis megnyerek egy király kisasszonyt.” S úgy örült, mikor arra gondolt, hogy holnap bizonyosan újra feldiszipit gyertyával, cukorral és aranyalmával.

„Holnap már nem fogok remegni,” gondolá. „Sőt még jobban örülök majd szépségemnek. S talán mesét is hallok újra!”

Másnap reggel néhány szolga lépett be, mire a fa azt hitte, hogy most újra kezdődik a tegnapi pompa, - de csalódott, mert egyszerre csak megfogták s kivitték a szobából, s a fa látta, mint viszik a lépcsőn fel, fel, egészen a padlásra, hol aztán beállították egy sötét sarokba. „Mi ez?” kérde a fa önmagától. „Miért tesznek engem ide? Mi lesz itt velem?” Ezzel odatámaszkodott a falhoz s tünődött, tünődött, a mire elég ideje volt, mert napokig ott állt már a sarokban és még csak feléje sem nézett senki, mert ha néha-néha jött is valaki a padlásra, az csak azért jött, hogy néhány ládát odaállítson a sarokba; aztán megint elment s a fa újra egyedül maradt.

„Most még tél van”, gondolá, „s a föld fagyos és kemény: bizonyosan azért kell tavaszig itt maradnom, mert most nem tudnának elültetni. Milyen gondosság! Igazán, milyen jók is az emberek! Csak az az egy kár, hogy ez a hely olyan setét és elhagyott. Még csak egy kis nyul sincs itt körülöttem. Ott, az erdőben milyen vigan voltunk, mikor a hó belepte a földet! Akkor eljöttek a nyulak s ott ugráltak körülöttünk, az igaz, hogy engem néha keresztül ugrottak, a miért akkor annyira haragudtam. De itt senki sincs, s én olyan elhagyatottnak érzem magamat!”

E perczen egérczinczogás hallatszott a sarokból, s nemsokára két egérke jött elő, melyek körül szimatolták a fenyőfát s aztán felkapaszkodtak az ágak közé.

„Brr! de hideg van”, mondá az egyik, „ugy-e öreg fenyőfa?”

„Én még nem vagyok öreg!” felelt a fa. „Vannak még nálam öregebbek is.”

„Hogy kerültél ide és mit tudsz?” kérdék a kíváncsi egerek. Mondd csak, voltál-e már a világ legszebb helyén az éléskamrában? Ott, a hol a sajt fekszik az állványokon, a tetőről pedig nagy sonkák függnek le. Ott, a hol faggyugyertyán lehet ide-oda szaladgálni, s a hol úgy jól lehet lakni, hogy az ember egészen meghizva jön ki, még ha soványan ment is be.

„Ezt a helyet nem ismerem, hanem az erdőt igen, a napsugaras, madárdalos erdőt,” mondá a fa s beszélt nekik ifjuságáról, mire az egerek elragadtatva kiálták:

„Mily boldog lehettél, öreg fenyőfa!”

„De én még nem vagyok öreg”, felelt a fa, „hisz még csak az idén hoztak be az erdőből! Még a legjobb korban vagyok s csak azért látszom idősebbnek, mert nagyon nagyra nőttem.”

„Milyen jól tudsz te valamit elbeszélni!” mondák hallgatói, s másnap este még négy más egeret is hoztak magukkal, hogy ezek is hallgassák a fát, ki a beszéd közben szinte vissza képzelte magát az erdőbe s szavai végeztével így sóhajtott: „Bizony szép idők voltak azok! De hátha még visszatérnek! Hisz olyan is volt, a ki lebukott a lépcsőn, s a vége mégis az lett, hogy a trónra jutott.”

„Ki volt az?” kérdék az egerek, mire a fenyőfa elmondá nekik azt a mesét, mit karácsony estéjén hallott, s mely most oly tetszést aratott, hogy másnap este még több egér gyült össze a fa körül, sőt vasárnap már két patkány is jött velük. Ezek azonban azt mondták, hogy ez nem vig mese s ezzel nagyon elvették az egerek kedvét, mert most már ők sem találták többé olyan szépnek.

„Más mesét nem tudsz?” kérdék a patkányok.

„Nem, csak ezt az egyet,” felelt a fa. „Ezt éltem legboldogabb estéjén hallottam, csakhogy akkor még fel sem tudtam fogni boldogságomat!”

„Biz ez elég unalmas történet. Nem tudnál valamit, a miben éléskamráról, szalonnáról és faggyugyertyáról van szó?”

„Nem.”

„Nos, akkor köszönjük, elég lesz!” feleltek a patkányok s visszatértek oduikba.

Nemsokára az egerek is elmaradoztak s ekkor így szólt a fenyőfa: „Milyen jó is volt, mikor itt ültek körülöttem, szavamra figyelve. Most már ennek is vége! De majd visszajön még az elmúlt szép idő!”

Egy reggel néhány ember jött fel a padlást összetakarítani. A ládákat máshova rakták; a fát is előhúzták a sarokból s aztán gyengédtelenül ledobták a földre. De itt nem maradt sokáig, mert egy szolga levitte a lépcsőn s ekkor a fenyőfa újra ott volt a friss levegőn, a napfényben. „Most új élet kezdődik számomra!” gondolá s e pillanatban az udvaron volt már. Mindez oly gyorsan ment, hogy a fenyőfának nem is volt ideje magát megnézni. Az udvar mellett nagy kert terült el, hol most virágjában állt minden fa, minden bokor. A rózsák harmatos kelyhe már feltárult a bokron, a hársfa is egészen el volt borítva virággal, s a fecskék vígan csiripeltek: „Kvivit, kvivit, itt vagyunk, itt vagyunk!” Csak a szegény fenyőfára nem gondolt senki.

„Most újra fogok éledni,” mondá ez, s kiterjeszté ágait, de jaj - most látta csak, hogy minden ága száraz, s hogy ott fekszik a csalán és a gaz között az udvar legelhagyottabb zugában. Csak az aranyos papircsillag volt még ott a hegyén, ragyogva a tavaszi nap fényében.

Az udvaron néhány gyermek játszott, s a fenyőfa megismerte, hogy ezek ugyanazok, kiket karácsonykor látott. A legkisebbik egyszer csak a fa felé tart, így kiáltva: „Nézzétek csak, mi van itt ezen a csunya, régi fenyőfán!” mondá s ezzel ráhágott úgy, hogy a szegény fa ágai csak úgy ropogtak a sarka alatt.

S a mint a szegény fenyő ott állt s elnézte a virágos kert pompáját, egyszerre csak az jutott eszébe: vajjon nem lett volna-e jobb neki ott maradni a padlás sötét zugában. Feltűnt előtte vidám ifjúsága ott az erdőn, majd a szép karácsonyest s végre a kis egerek, kik oly örömmel hallgatták, mikor mesélt nekik.

„Vége, vége!” sóhajtá a fenyő. „Miért is nem örültem akkor, midőn lett volna rá okom! Most már vége, vége!”

E perczben a szolga lépett oda s fejszét fogva, darabokra vagdalta a fát s aztán tüzet rakott a fadarabokkal egy nagy üst alá. Mikor a gyermekek a tűz ropogását hallották, odafutottak s hallgatták, de azt egyik sem tudta, hogy a szegény fa fájdalmában sóhajtozik úgy. Mialatt ott hamvadozott a tűzben, még egyszer eszébe jutott az erdő pompája, majd az elfeledhetetlen karácsonyest s az egyetlen mese, mit életében hallott s ekkor - utolsót lobbant, azután vége volt a fának.

A gyermekek pedig tovább játszottak az udvarban, s a legkisebbiknek mellén ott ragyogott az aranycsillag, melyet a fenyőfa viselt egyszer, azon a feledhetetlen szép estén. Most már vége volt ennek is, vége a fának és történetének, mint a hogy mindennek vége lesz ezen a világon.